

40
H. mon.

585

H. Mon.

4⁰ 585.

C.
S.V.
233.

CHRISTIANI SCHLEGELII
DE

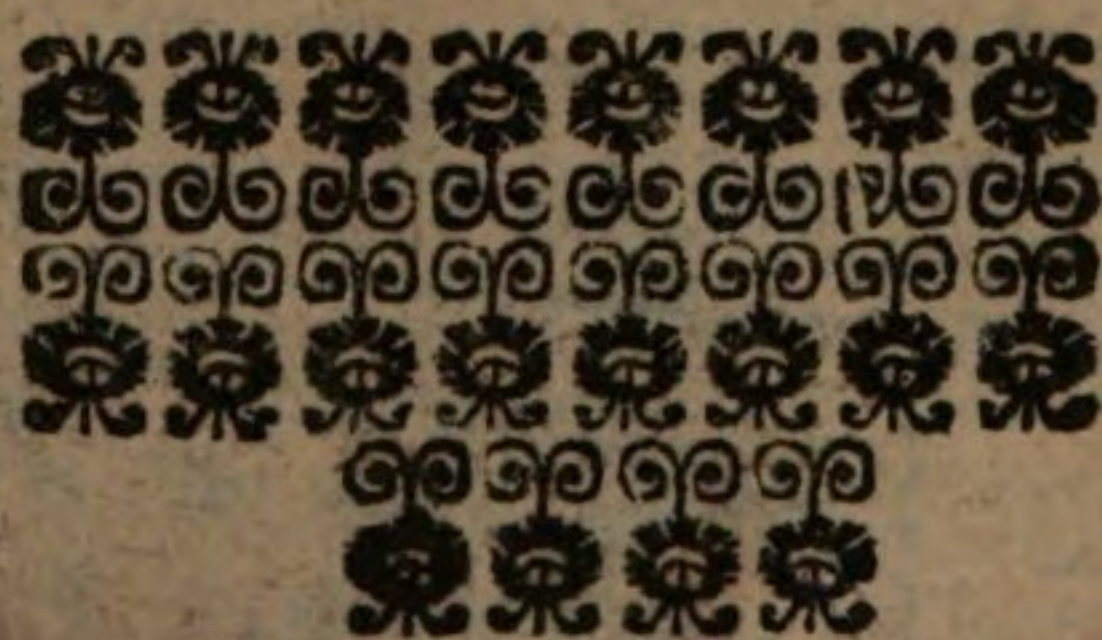
C E L L A
V E T E R I,
DITIONIS AC DIŒCE-
SEOS MISNENSIS INCLYTO
QUONDAM CISTERCIENSIS ORDI-
NIS MONASTERIO, AC ILLUSTR
MARCHIONUM MISNENSIIUM
CONDITORIO

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΟΝ

Monumentis quibusdam æri incisis, Num-
mis, ac Sigillis illustratum.

PLINIUS.

*PULCHRUM IN PRIMIS, NON PATI OCCIDERE, QUIBUS
ÆTERNITAS DEBETUR.*

D R E S D E N,
Sumtibus JOH. JAC. WINCKLERI.

PER-ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO

DOMINO

HEINRICO HILDE-
BRANDO AB EINSIEDEL,

IN LUMPZIG ET HOHENKIRCHA
REGIÆ MAJESTATIS POLONICÆ AC ELECTORIS
SAXONIÆ, TUTORIS UTPOTE SUPERIORIS
EPISCOPATUS MERSEBURGENSIS,

Confiliario intimo, Episcopatus Mersebur-
gensis Cancellario splendidissimo, ac Statuum Pro-
vincialium Ducatus Altenburgensis Directori
gravissimo

Mecænati suo sumo,

Bayerische
Staatsbibliothek
München

PER-ILLUSTRIS DOMINE,

QUod rarius, & vix uni alterive in Familia, nobiliori quamvis, solet contingere, ut nempe vel Reipublicæ Statorem, aut Herculem Musagetam ferat, id sane TUÆ Genti, PER-ILLUSTRIS DOMINE, comprobante per aliquot Secula experientia simul & invidia, toties accidit, ut istud ipsi jam veluti proprium cum paucis admodum videatur. Tot etenim TUA per Germaniam, quidni & Europam? decantatissima Stirps in Ecclesiæ purioris augmentum, Religionis stabilimentum, Electoratus, Ducatusque Saxonici splendorem, Reipublicæ commodum, Germaniæ tranquillatem, Seculi gloriam protrudit Germina, ut habeat Misnica Nobilitas, quibus se jactare possit, ac exterarum Gentium floribus cum fiducia victoriæ opponere. Obversantur etenim oculis, ac tantum non mentis præstrin-

gunt aciem Hildebrandi Einsidelii, Equitis, fides, summaque dexteritas, qua Principibus Juventutis, Friderici Bellicosi, Electoris, Illustrissimæ Spei præfectus, ita eam ad Decus Gentis Excelsæ, Provinciæque lætitiæ formavit, ut hodie Saxonia æternas adhuc ipsi debeat gratias, remuneratus etiam, dum viveret, à Friderico ipso Pacifico, filio gratisimo, non solum Consiliarii, sed superioris Aulæ Mareschalli quoque dignitate ex merito. Subeunt memoriam Heinrici Einsidelii, Equitis, Ernesti Electoris, ac Alberti, Ducum Saxoniae, sanctioris Consilii Administrum, magna eximiaque in Rempublicam merita, cujus tanta apud ipsos fuit authoritas, ut ejus etiam effato Saxoniarum terrarum steterit divisio. Succurrunt, & nulla unquam temporis delebit oblivio curas illas atque labores, quos in Religionis negotio non solum imponi sibi passus est, sed ex voto etiam omnium, quorum intererat, exantlavit Henricus Hildebrandus ab Einsiedel, in Genantstein & Priesnitz, quinque Electoribus ac Ducibus Saxoniae à consiliis, Megalanthro nostro Luthero, Melanchthoni ac Spalatino familiarissimus. Æternis præterea jam monumentis celebratus est, & futura etiam, si quæ erit, loquetur posteritas magnum illum pietatis religionisque Zelum, quem Abrahamus ab Einsiedel in Scharffenstein, cujus consiliis non solum Fridericus Sapiens & Johannes, fratres Electores, sed & Georgius & Henricus Duces fratres, Mauritius denique & ipse Augustus, utrique rursus Electores Saxoniae, insigni suo cum emolumento usi sunt, ostendit, dum in Comitibus Wormatiensibus tertius post Lutherum stetit, & rerum, quæ agerentur, spectator attentus, & consiliorum moderator prudentissimus. Nec dum excidit animis, excidetque unquam arduum illud Visitationis Ecclesiarum Misnicarum negotium, quod Ecclesiae boni ergo jussu Principis Henricus & Hauboldus ab Einsiedel susceperunt, feliciterque

que cum cæteris perfecerunt. Et, quem latent æterna illa nomina Heinrici, Abrahami, Heinrici Hildebrandi, Cunradi, ac Hauboldi ab Einsiedel, qui summa fide summaque religione felicitatis publicæ Statores superiori Seculo sese per omnem vitam exhibuerunt?

Sed cum res exemplis agatur, adeo illorum copia me obrui video, ut credam, diem potius mihi defectuum, quam illorum seriem, quæ tamen Tu omnia tam exacte refers, atque exprimis singula, ut illorum Compendium jure omni dici merearis. Sive enim summum Tuum pietatis studium, ardentissimumque Religionis Zelum cogito; sive perfectam Juris scientiam, maximamque Tuam æqui justique tenacitatem respicio; sive amorem Tuum singularem in Studia humaniora attendo, Historiam præterea, & Numismata, quæ Serenissimæ Saxonica præprimis Gentis cum selectu conquista non tam in manu, quam in mente circumfers, ac prisce præsentisque ævi ideam honestæ animi voluptatis ergo exinde Tibi formasti; sive denique incredibilem TUAM humanitatem, quæ TUOS Clientes non tam afficere assoles, quam mirifice reficere, contemplor; nullum invenio quem Tibi anteponam, plures vero, quos antecellis; imo illum TE potius simul & deprehendo, quem sequantur sapientiores, quem diligant probi bonique omnes, quem laudent præsentes, admirentur posteræ. Sed quid notissima decanto, &, de animo mihi bene cupiente certus, quod in magna felicitatis meæ parte ponendum habeo, viam ad eundem mihi sterno, unice potius, TE, PER-ILLUSTRIS DOMINE, ea, quæ par est, animi observantia rogans, velis hoc de Cella veteri & Serenissimorum Marchionum, quorum Serenissimæ Posteritati TUÆ curæ TUAq; consilia sunt dicata, quondam Conditorio, ἀποσπασμάτων, illorumque & nummos, & Mo-

& Monumenta , & dies emortuales rectius constitutos
exhibens , quibus TE & aliquo modo delectari novi ,
nonnisi devotissimi , ac pro tot exhibitis benevolentiae
signis obstrictissimi animi documentum interpretari.
Ita vale ex voto, Mecænas maxime, & res TUAS in gau-
dium Principum, ac Subditorum salutem , quod facis,
administra, siqve merebor, in posterum & porro in de-
votissimorum TUORUM Clientum cera me hærare
patere. Dabam ex Museo D. 5. Octobr.
M DCC III.

§. I.

DE Cellaveteri peculiari hoc Scripto
ut agam exquisitius, & Monasterii
istius dignitas, quam olim præ se
tulit, & Abbatum splendor, dudum
ignorantiæ nebulis obscuratus, &
Monachorum, quos antiquo tem-
pore aluit, fama, hodiernum sepulta,
& descriptio ejusdem qualiscunque
ab omnibus, qui alias Monasteriolo-
gias ex instituto tradiderunt, nescio ex qua causa, quo ve-
casu, omissa penitus atque neglecta, & tandem ejusdem ru-
derum curatior intuitus atque contemplatio me impu-
lerunt.

Non est, ut de prioribus, quæ me ad hoc tentandum movere,
hic agam fusius, cum id in subsequentibus alias ad oculum pateat.
Quoad duo posteriora vero Te, *Benevole Lector*, non ignorare volo,
hujus Monasterii expositionem neque *Hermannum Bruschi* tum
in *Monasteriologia sua* satis alias ampla, annoq; 1550. Ingolstadii pri-
mum edita, & dehinc anno 1682. Sultzbachii recusa; tum in
Supplemento suo, sive *Gasparis Bruschi Centuria 2. Monasterio-
rum & Episcopatum Germaniæ*, quam ex Autoris autographo, in Vin-
dobonensi Bibliotheca asservato, *Daniel Nesselius*, Consiliarius olim
Cæsareus & Bibliothecarius Vindobonensis celeberrimus Vindo-
bonæ anno 1692. in lucem emisit; neque *Gabrielem Bucelinum* in
Germania Sancta operosissimè confecta, tradidisse; neque alium
A quem.

2

quemquam hactenus singulari opera, quoad ego quidem scio, fuisse adgressum. Dudum equidem est, quod *Antonius Weckius*, Secretarius quondam rerum Imperialium, & Archivarius Electoralis, non solum Electori suo, sed & Patriæ amatoribus *editionem Chronici Cellensis*, quod singulari à se studio confectum affirmavit, promiserit; sed cum *Mecænas* & *Maro*, juxta tritum, diem suum jam diu obierint, & hæcce ejus opella inter emortuas censenda erit. Salivam non minus movit deliciarum harum cupidis vir humaniora doctissimus, & patriæ, si quisquam, amantissimus, *L. Joachimus Fellerus* in *Cygnis* suis quasimodogenitis, inter alia ita ibidem lit. B. 2. scribens: *Sed de hoc Cellensi Cœnobio alio cum Deo tempore. Cum enim Bibliotheca ejus (Monasterii Cellensis) in Paulinam nostram translata cum aliis fuerit, non pauca de ortu & incrementis ejus excutere mihi licuit, quæ evulgare aliquando ad historiam Misniæ locupletandam atque illustrandam constitui. Illo vero etiam aliquot jam ante annos è vivis erepto, collectaneisque ejusdem forte dissipatis, quid inde sperandum restet, facile videt quilibet. Comperio etiam, Jacobum Thomæsum, insigne Philuræ suæ quondam decus, aliquando agitalle animo Cœnobii vetero-Cellensis historiae editionem, sed nescio quibus de causis sufflaminatam. Prostat quidem, ne & hoc quoque hic reticeam, sub nomine Chronici vetero-Cellensis Libellus; ast præterquam quod ille tantum manuscriptus extat, isque a me visus manu ipsius Fabricii descriptus erat, qui & eodem in suis Originibus Saxonis & Annalibus Misnensibus usus est, sæpiusque illi, perinde ac *Georgio Spalatino*, (in Chronico suo Saxonico p. m. 624. edit. I. Hortled.) *Petro Albino*, & *Laurentio Peccensteinio* in frontispiciis suorum Chronicorum laudatus est, atque, ut exindereor, ad Archivum Electorale sine dubio spectat, nihil præterea, fere continet, quod singulariter ad descriptionem hujus Cœnobii pertineat, adeoque nomen saltem, Fabricii judicio, in præfatione, qua novam *Epitomes Siffridi, Presbyteri Misnensis*, editionem ornavit, *Chronici Cellensis* ex eo obtinet, quod a *Monacho Cellensi* quondam ex *Conrado*, *Presbytero Lauterbergio*, magna ex parte aliisque forte, fuerit compilatus, attestantibus idem quoque *Madero* in præfat. Chron. montis sereni, Lit. d. 3. b. & *Albino* in Chronico suo Metallico p. 10. Dicitur denique, a *Monacho quodam Cellensi* in peculiare*

culiare volumen congesta fuisse omnia & singula Cœnobij illius Diplomata & Privilegia ex ipso Archivo, quod *Andree Möllero* quoque ad Chronici Fribergensis elaborationem, & *Georgio Fabricio* ad conficiendas suas Origines Saxonicas, (qui & toties in illis ad monumenta *Vetero-Cellensia* provocat) communicatum supraque laudato *Antonio Weckio* & visum & lectum fuit, idemque hodie inter cimelia Archivi Electoralis asservari perhibetur, de quo vero plura hic commemorare nihil attinet. Ad accuratiorem vero hujus ipsius Monasterii perlustrationem, ut ad alterum quoque, de quo hic mihi dicendum erat, perveniam, occasio fuit, dum ante sex quasi annos a Per illustri atque Excellentissimo Heroë, *Johanne Adolpho ab Haugwitz*, Mecenate studiorum meorum summo, Cellam mitterer, ad procurandam accuratiorem delineationem quatuor illorum *Marchionum Misnia Monumentorum*, quæ adhuc deerant, & *Cellense Conditorium* asservabat, *Ottonis* scilicet *Divitis*, ejusdemque Illustriss. uxoris *Hedwigis*, ex *Alberto Urso*, *Marchione Brandenburgensi*, natæ, *Dieterici* afflicti & *Alberti* superbi, *Ottonis* jam dicti, & fundatoris hujus Cœnobii, filiorum. Ibi cum alias mihi esset commorandum, & tantundem temporis, donec absolvisset illa pictor, subsistendum, tantum venerandæ illius Cœnobii antiquitati indulgens, singula, quæ ibidem a curioso poterant observari, seorsim perlustravi, nihil tamen præter vestigia cultus illius religiosi, verius an superstitiosi, deletam rerum earum, quas antiqui, Scriptores memorant, memoriam, nonnulla splendidi ibidem quondam Templi rudera, & pauca ædificia ex ruinis residua, in usus tamen alios jam dudum (si excipias *Sacellum* a *Joh. Georgio II.* æternæ & felicitis memoriæ Electore Saxonæ, Patriæque vere Patre, pietate in venerandos Majorum suorum cineres ducto, ex fundamentis excitatum, in quo hæc ipsa modo memorata monumenta etiam hodie adhuc visuntur) conversa omnia inveni. Cum ergo oblitteratam prope memoriam tam illustris, & si *sereni montis*, prope *Halam Saxonum*, non attendas, antiquissimi *Marchionum Misnia conditorij*, tam incluti quondam Cœnobij, aliorumque virorum, qui in illo, vel ex eodem inclaruere, deprehenderem, neque volam nec vestigium, quod ajunt inscriptionum in templo majori, pristino ævo visendorum, hodie amplius exstare animadvert-

rem, in animum sumsi, ea, quæ ex Auctorum veterum æque ac recentiorum lectione, amicorumque quorundam benevola communicatione mihi de eodem innotuere; itemque illas Inscriptiones, quas superiori seculo *Georgius Fabricius* adhuc in eodem legit, & fideliter descripsit, (quas cum aliis & præcipue Misnensibus singulari fortuna non ita pridem in manus meas venisse, gaudeo) cum B. Lectore communicare, spe non dubia fretus, illum hic uno complexu accepturum, quod frustra in multis excusis quæfiverit autoribus, atque exinde hoc quale quale æqui bonique consulturum, ac non nisi pro *Supplemento Bruscbiano* qualicunque, perinde ac illud, quod sex ante annos de nobili quondam *Salfeldensi*, *Benedictini Ordinis*, *Abbatia*, *Salfeldensium* nummorum occasione, commentatus sum, reputaturum. Sique hæc non displicuisse Benevolo Lectori animadvertero spondeo, me eadem via per plures & *Misnensium* & *Thuringicorum Monasteriorum historias* iturum & quicquid mihi de iisdem constiterit, lubentissime in posterum cum ipso communicaturum.

§. 2.

Unde hoc Monasterium appellationem **Veteris Cellæ** traxerit, est in propatulo, cum vox **Cella** communiter Monachorum receptaculum denotare soleat; **Veteris** vero cur acceperit, exinde credo esse, quo rectius distingueretur a **nova**, ab Henrico Illustri, Marchione Misnensi, ad Oderam in Lusatia inferiori Gubenam prope erecta; atque adeo hoc vocis eidem postliminio, & ex illo tempore saltem, quo posterior hæc fuit condita, adhæsisse credendum est facile.

Ita *Turboltum*, in Comitatu Flandriæ, Ecclesiæ dehinc *Hamburgensi* a Ludovico Imperatore donatum, *Abbatiam Eresbergensem*, *Monasterium Meppense*, *Visbeccense*, *Reinharsdbornense*, longeque plura alia, quæ studio silentio transmitto, opulenta, amplissimaque Monasteria *Cellas cellulasque* olim in literis foundationum fuisse appellatas, pluribus exponit *Nobiliss. Paulini* in Decreto Augustæ Synodi Moguntinæ, sub

7

sub Luitberto Archiepiscopo an. 888. convocata, doctissimis discursibus & antiquitalibus illustrato p. 519. - 527. Atque ejusmodi monachorum receptaculum & Cellam nostram notare, indeque nomen sortitam esse suum, ad stipulantem, præter plures alios, habeo *Georgium Agricola*, & ex hoc referentem *Petrum Albinum* in *Chronico Misnensi* Tit. 22. p. 293. Ut non satis propterea mirari queam, quid *Erasmio Stella*, Viro cæteroquin doctissimo, in mentem venerit, denominationem hujus Monasterii a *Celmanticis* populis accersenti, & ita subjicienti: *Nam huic Nomenclaturæ locus Cænobio insignis in hac Regione, Cella vocitatus, ad stipulatur. Novam vero Cellam Ordinis Cisterciensis circa annum 1280. Henrico illustri origines debere, hoc clarescit ex Monachi Pirnensis verbis, ita de excidio simul ejusdem pro seculi more & religionis Zelo scribentis: Cella/ die neue Zell genant/ ein Kloster Cistercier (Cistercienser) Ordens bey Guben in Nieder-Laußnitz/ das blünderten und verbrantē (an MCCCCXXX) die Hussinischen Keker/ stümmelten die Mönche/ hūben Miler/ Hände und Füße abe/ und företen das Kloster von Grund umb; Et Scriptura veteri, a Fabricio Cellæ reperta: Iste Henricus, Theoderici filius, fundavit novam Cellam, & Nemtschin, in veteri Cella sepultus. Confer Andrea Mollerii Chronici Friberg. Annales p. 2. & Bucelinum Tom. I. Germ. Sacræ p. 22. qui explicatius de illa ita: Cella Nova, inclytum Lusatiae Cænobium, quod A. C. 1280. Henricus, Marchio Misnie & Lusatiae, condidit, & Principe liberalitate dotavit. Confer Fabric. Orig. Sax. p. 586. Reusn. Stem. Sax. p. 33. Peckenstein Theatrum Sax. p. 21. Weckii Chron. Dresd. p. 106. 107. Sagittarii Historiam Lusatiae §. 37. Cutssemii Saxoniam Catholicam p. 183. Layritzii Palmetum p. 211. Simpliciter vero & absq; addito Cellam primum vocatum hoc ipsum fuisse Monasterium, vel ex Chronici Montis Sereni verbis p. 54. tantum probasse sufficiat: In Ecclesia Cisterciensis ordinis, cujus ipse (Otto) fundator fuit, quæ Cella dicitur, sepulcrum accepit.*

§. 3.

Distinguendum vero hoc ipsum Veteris Cellæ Monasterium est ab aliis ejusdem nominis, quæ olim in Misnia, Thuringia, atq; Franconia & fortè alibi etiam inclaruere.

Haud procul enim ab hoc ipso nostro Monasterio in silva versus *Siebenlebnam* alia adhuc *Veteris Cella*, *Monialium Cisterciensis Ordinis Monasterij*, rudera superant, ex quo Cœnobio ductus subterraneus, siue cuniculus calce lapidibusq; firmatus tres ulnas latus quatuorq; altus ad nostrum Monasterium exstare perhibetur, pietatis, si est, probitatis, vitæque innocentissime olim actæ Pontificiæ argumentum indubium; quod & *Job. Conradus Knauthius*, Amicus meus svavissimus, in prodromo *Misniæ* p. 300. tangit. De alio ergo adhuc Cœnobio ejusdem quidem nominis intelligenda sunt *Gabrielis Bucelini* verba, *Tom. I. German. Sanctæ* p. 88: *Veteris Cella Benedictini Ordinis Virginum Nobilissimarum Cœnobium*, quod ante annos mille, salutis scilicet partæ 635. *S. Bilhildis cum Sigeberti*, Episcopi *Moguntinensis*, avunculi sui consilio, condidit. In quo præter alias reliquias asservatur Sudarium Christi, quod annis singulis postridie Paschatis ex ambone quodam, prelucentibus facibus, a Reverendiss. D. Suffraganeo explicatur, & monstratur populo, dum simul canit: *Dic nobis nobis Maria, quid vidisti in via? Sudarium & vestes &c.* Alias dehinc veteres cellas *Thuringia* nostra ostendit; *Benedictini Ordinis* scilicet unam, ad *Blanckenburgum* & *Königseham* ante *Silyam Thuringicam* sitam, vulgo *Cellam Paullinam* dictam, a *Paulina*, *Morichonis*, celebrioris in Regis *Henrici* aula dapiferi, ut volunt, vidua ibidem sepulta, & filio, *Wernhero*, anno 1106. Paschali Papa pedum tenente, ac *Sizone* Comite terram hanc *Schwarzburgicam* possidente, fundatam, cujus natales *Autor Anonymus* prodit, a *Joachimo Johanne Madero* ad calcem *Chronici montis sereni* editus, p. 278. atque his verbis: *Paulina nobilissima & devotissima femina, imo & vitæ sanctimonia præclarissima*, quæ etiam angelo nunciante concepta legitur. Hæc in omni virtutum flore & Dei amore proficiens, ter in vita personaliter *Romam* petiit, & Apostolorum limina devotissime adiit, visitavitq;: ibiq; a Summo Pontifice Paschali confirmationem Monasterij sui *Celle Paulinæ*, quod in *Thuringie* saltu fundaverat, impetrauit. Bulla Papalis, quam vide, data est anno Domini MCXIII. VII. Kal. Septembris, Indictione octava. Sed Bulla, ad quam hic provocat, ibidem non est addita. Illud vero diploma, quod *Henricus V. Imperator* anno 1114. *Erffurdie* huic Monasterio concessit, cum nuper in manus meas venerit, alibi, additis ejus Abbatibus, luci exponam publicæ, multis rebus memorabilibus distin-

7

distinctum. Meminit & ejus *Bucelinus* Tom. I. Germaniæ Sacræ
 pag. 22. his verbis: *Cella Paulina, Ordinis Benedictini in Saxonia (rectius
 Thuringia) Monasterium, in Diœcesi Moguntina situm, cujus Abbas fuit
 Gerungus, Hirsaugia postulatus, quod B. Paulina S. femina condidit, ibidem
 sepulta.* Videatur *Trithemius Chron. Hirsaugienfi, & Monachus
 Pirnensis, cujus inter alia hæc verba: Und ein Kloster in Düringen
 bey Rünigensehe und Blanckenburg/vor dem Düringer-Wald/ Be-
 nedicten-Ordens (oder Salza und Ilmenawe) hat hohe steinerne
 Stüle, salvon Paulina gestiffi seyn/ der halb Paul - Zella genant.
 De qua Cella Paull. Andreas Toppius in Historia Rudolstadtensi sub titulo
 Königseha & D. Justus Soffingius in rebus gestis seculi XI. p. 128. evolui
 poterunt. Aliud quoque monasterium esse reor inter *Saltzam &
 Ilmenaviam* hujus nominis, de quo modo Pirnensem audivimus;
 aliudque iterum ad *Querfurtum*, quod *Monachus Pirnensis* exponit
 his verbis: *Cella ein Kloster zwischen Eysloven und Querfort vor
 dem Hark/ Benedicten-Ordens.* Sed diversam rursus a memoratis
Cellam tum *Franconia* prope *Sulam*, tum *Thuringia* ostentat vulgo
Probstzelle dictam, supra *Salfeldiam Urbem*, prope *Gräffenthalium* inter
Gelizium & Lichtendannam pagos sitam, non ignobile olim *Monaste-
 rium*, sed reformationis tempore una cum aliis in *Præfecturæ* for-
 mam redactum; quæ ipsa præfectura *Johanni Friderico, Electori Sa-
 xoniæ*, possessa, ab hoc in filium, *Joh. Wilhelmum*, transmissa est. divi-
 sioneque terrarum an. 1603. instituta, *Friderici Wilhelmi, Admini-
 stratoris Electoratus Saxonici, Filiis Altenburgensis Lineæ*, cessit. & ab his
 ad *Duces Gothanæ Lineæ*, primoq; ad *Ducem Albertum*, ac dehinc *Johan-
 nem Ernestum*, feliciter nunc *Salfeldie* regentem, anno 1681. pervenit.
 Videantur *Mulleri Annales Sax.* p. 233. 536. & 541. Illud deniq; *Mo-
 nasterium*, quod *Franconia* olim aluit, duplex fuit, aliud *Cella superior*,
 aliud *inferior*, ex traditione ejusdem *Monachi* scribentis: Unde Zella
 ein Kloster/eines das Ober/das andere das Urter Zella czugenamt (in
 Francken) worden beyde MCCCCXXIII. von den auffrührischen
 Pawren geblündert. Clarius hæc tradentem audiemus *Gabr. Bu-
 celinum* Tomo I. Germaniæ Sacræ p. 22: *Cella Dei superior (S. Ottes
 Zell) insigne ordinis Præmonstratensis in Francia Orientali ad Mœnum*,
diœceseos Herbipolensis, Cœnobium, ab ipso ordinis illius conditore *S. Norberto*
 funda-*

fundatum, ab Embricone Episcopo locupletatum A. C. 1128. Hujus Monasterii Abbates Bruschius Monasteriol. p. 125. breviter recenset, itemque Bucelinus Part. II. Germaniæ Sacræ p. 160. Cella vero Dei inferior e regione superioris, haud procul ab altera Mœniripa, pro virginibus ordinis Præmonstratensis conditum Cœnobium, in quo Pincerna de Rosberg sepulturam elegere. Postero vero tempore feminis viri religiosi successere, inquit de eadem rursus Bucelinus Parte II. Germ. Sacræ p. 160. atque simul Catalogum hujus monasterii Abbatissarum subnectit, quod & fecit Gaspar Bruschius in Monasteriol. p. 128. Tres præterea sunt Cella Mariae, una Ordinis Benedictini egregium cœnobium olim, Elsenfe, sive Eliersdorffense dictum, in Diœcesi Lubecensi situm, quod A. C. 1468. congregationi Bursfeldensi se junxit. Altera, referente Bucelino, in finibus Styriæ est cœnobium, diœceseos Passaviensis, haud procula finibus Austriæ inferioris, incredibili peregrinorum concursu pene quotidie frequentatum, non minoris ferme famæ ac efficaciz, quam ipsa Lauretana, & membrum est Lambertini Cœnobiij; de qua fusius Bucelinus Part. 3. Germaniæ Sacræ p. 52. Tertia Benedicti Ordinis visitur, duobus infra Ratisbonam milliaribus, quæ Priores olim saltem aluit, hodie Abbates ab anno 1410. Cella Monachorum (Münch-Zell) appellatione olim quoque inclaruit illud Monasterium, quod hodie Ethonis celebre est, (Etten-Münster) magnificentum alias, & anno Christi 700. a Wiggero quodam, seu Wigerno, Monacho, Argentinenfi postea Episcopo, conditum, & Cella Monachorum appellatum, quod dehinc Etho, Habsburgi Comes, & ipse Argentina Episcopus, qui sub A. C. 773. obiit, restauravit. Bucelinus Germ. Sacr. T. 1. p. 22. & Gasp. Brusch. Monasteriol. p. 129. Ut taceam Cellam Apostolorum, vulgo S. Chisleni, Benedictini Ordinis in Belgio Monasterium, de cujus fundatione fusius agit Bucelinus T. 3. Germaniæ Sacræ p. 52. Cellam præterea Principum, Cisterciensis Ordinis Cœnobium, medio fere itinere inter Alderspachium & Patuviam in inferiori Bavaria sitam, de quo Daniel Nesselius in Supplemento Bruschiiano p. 85. fusius; Cellam denique B. Virginis in Schofflocensi nemore, ad quartam milliaris partem a Danubio, duobusque milliaribus infra Ratisbonam sub adusti montis arce jacentem, cujus origines itidem laudatus Nesselius in Supplemento Bruschiano p. 1. attulit, & forte plures

9

plures alias brevitatis ergo hic studio silentii sipario involven-
das.

§. 4.

Illud autem, de quo in posterum nobis erit sermo, Monasterium, in plaga Meridionali Marchionatus Misnensis ad Muldam Orientalem, illud prope tangentem, in silva & Burgwardo Mochowe situm est, & olim ad Daleminciam pertinuit, uno milliari à Roswino, duobus à Wilsdorffio, tribus à Friberga, quatuor Dresda distans.

Hoc, quod diximus, ex ipsa Imperatoria Friderici I. confirmatione, anno MCLXII. data, quam infra totam afferemus, dispalescit, in qua inter alia & hæc: *ut Abbatiam illam, quam ipse predictus Marchio (Otto) in Marchia sua instituit, & construxit, auctoritate nostra liberam redderemus, & ut octingentos mansos, qui Franconica lingua Lehen appellantur, in Provincia, quæ dicitur Dalminze, in Episcopatu Missinensi predictæ Abbatie conferremus &c.* Reliqua ex chartis chorographi-
cis, & oculari inspectione constant.

§. 5.

Hic loci Otto, Misnensis Marchio, cognomine dives, gratum quid Deo factururus, animæq; salutem meritis bonorum operum ex vana persuasione, sollicitè a Monachis hominum mentibus tunc instillata, quæsiturus, uxorisque insuper suæ Hedwigis, quæ odium occultum erga Montis sereni Coenobium, multis egregiisque redditibus alias ab Ottone, marito, locupletatum, quod filii sui aliquando in illo ipso non futuri essent Advocati, conceperat, desiderium impleturus, anno MCLXII. die XII. Martii in honorem B. Mariæ virginis & S. Johannis Evangelistæ fundavit Abbatiam, Monachosque eiusdem Regulæ S. Benedicti adstrixit, & ad normam fratrum Cisterciensium, tunc celeberrimi nominis Monachorum, vivere, iurisdictionique Episcopi Misnensis subditos esse voluit, sibi vero

fuisque successoribus ut semper sint huius Abbatiæ Advocati, reservato, ipsis verò Monachis ut ex se Abbatem, quem omnium optimum censerent, eligerent, iure concesso, ac dehinc à Friderico Cæsare confirmato.

Pietatis in superstitionem deflexæ infinita fere documenta frequentior foundationum sacrarum ædium lectio subministrat, quibus & iure quodam suo præsens, quod proxime hic dabimus, non inelegans specimen adnumeramus. Quid enim frequentius istis formulis, non vivistantum, sed & mortuis auxilium conciliari austerioris vitæ exercitiis posse, inferentibus: *pro salute animæ nostræ, pro remedio animæ nostræ, pro anima illius, pro parentum nostrorum requie, ob spem retributionis æternæ, in remissionem peccatorum nostrorum, pro redemptione animarum carorum nostrorum, ut orationum omnium participium habeamus, intuitu divinæ & æternæ remunerationis, & ob salutarem & perpetuam animæ nostræ memoriam, pro nostra omniumq; antecessorum nostrorum salute, & qui huius generis alii solent esse flosculi. Alii equidem modi bona exercendi opera & tunc quoq; non ignorabantur, sed hic præ aliis, instinctu Monachorum, assiduo eligebatur, & universus Orbis quoq; adplaudebatur publice hisce Clericorum clanculum excogitatis. Adprobantem Cæsarem Fridericum, & lubentissime in largissimas Ottonis, Marchionis Misnensis, donationes consentientem infra mox in adducendo eiusdem diplomate audiemus. Consentunt quoq; alia *Scriptorum monumenta*, tum eundem pietatis sensum Ottoni, Marchioni, eodemq; quo indicavimus, tempore tribuentia. tum alteram à nobis quoq; allatam causam non tacentia. Ita enim *Chronicon montis sereni*, primo loco suo merito hic nominandum, ad annum 1189. n. 54: Otto, Misnensis Marchio, in Ecclesia Cisterciensis ordinis, cuius ipse fundator fuit, quæ Cella dicitur, sepulturam accepit. Uxor enim eius (Hedwig) cum aliquando in sereno monte hospitio fuisset excepta, & inter loquendum cum fratribus, qui illi forte aderant, de Advocatia Ecclesiæ ipsius audisset, eam ad seniore[m] de progenie Conradi Marchionis, de constitutione ipsius Marchionis, pertinere; rediens ad maritum, minari se, dixit, cur Ecclesiæ illi tantopere prodesse conaretur, cum filii eius ius Advocatiæ in ea habituri non essent. Rectum sibi potius videri, ut Eccle-*

siam

siam propriam ipse construeret, in qua tam ipsi, quam heredibus suis jus dominationis in perpetuum servaretur. Hacq; occasione Ecclesia Cellensis fundata est. Porro vetus Scriptura tabulae cuidam in choro Sacelli vetero-cellensis ante altare summum ad sinistram inscripta, & olim à Fabricio descripta ita habuit: Nach Gottes Geburt MC in dem LXII. Jar ist gestiftet das Kloster (Celle) in der Ehre S. Marie / der Himmels Königin / und S. Johannis des Evangelisten von dem Durchlauchtigsten Hochgebornen Fürsten und Herrn / Herrn Otten / Marggrafen zu Meissen / und in dem Osterlande / der gestorben ist nach Christi Geburt MC und in dem LXXXIX. an den XII. des Merzen / und hirinnen in Chor begraben leidet. Et alio in loco hujus Cœnobii hi Rythmi olim fuere lecti:

Marggraf Otto ein Fürst löblich/
In der Kirchen andächtig / in Feld männlich/
Die Tugend liebten ihn allezeit/
Zu Sünd und Laster trug Er Reid/
Sein Bleiß stund uf den gemeinen Nutz/
Wie er den mehrt und hilt in Schutz/
Und der wold also brauchen was/
Das Er doch Gottsdienst nicht vergaß/
Sondern stets bey sich bedacht/
Wie Er sich Gott beheilich macht/
Und Gottsdienst mehret auf Erden/
Das Er dort belohnet mocht werden;
In solcher Meinung stiftt Er zu Handt
Das herlich Kloster die Zell genandt/
Das Gott und seiner Mutter er opfert und eigend/
Als seine Brief und Privilegia zeigen/
Darumb Er hie bey uns zu aller Frist
Lobes / und dort bey Gott der Ere würdig ist.

Alibiq; isti: Nun was Lobes den würdig ist
Marggraff Otto zu aller Frist

Das herrliche Münster hat Er gestift/
 Gros begnadet mit Gabe und Gestift;
 Es ist die alte Cell genandt/
 Desgleichen du nicht findest zur Handt.

Has Scripturas, quamvis non pro antiquissimis venditemus, illæ tamen id, quod diximus, utpote à rerum suarum optime gnaris & intelligentibus Monachis profectæ, fatis non solum adstruunt, sed & consecrati in B. Mariæ (quod & diploma Friderici Cæsaris, mox addendum, docet) & Johannis Evangelistæ honorem cœnobii memoriam, injiciunt quod in longe plurium Sanctorum gloriam tale quidpiam facere Pontificiis alias insolens non fuit. Adstipulatur præterea aliud Monumentum ibi olim à Fabricio repertum: Fundato hoc cœnobio Cella A. MCLXII. ejus fundator, Otto Marchio, accepit de manu Domini duplicia. Nam de bina, in quam inciderat, captivitate liberatus, etiam venas argenti indefinenter exuberantes in villa Christiansdorff, fundo cœnobii, septimo anno a fundatione repertas, ubi nunc Fribergæ est, ad modernos usq; Principes devolvit, in illa sepultus anno Domini MCLXXXIX. Nec dissentiunt Laurentius Faustus Genealogia Saxonica p. 122. Schneiderus in Chron. Lips. p. 87. Albinus Chronico Metallico p. 9. & in Chronico Misnensi p. 292. & 293. Tit. 22. Laurentius Peckensteinus de Marchionibus Misnensibus p. 6. b. Quanquam Albinus in libello de Genealogia Comitum Leisnicensium agens de hoc ipso cœnobio annum, plane omittat, (perinde ac Wolffgangus Crausius in Chronico Saxo-nico Lit. F. 3. b.) atq; hæc saltim habeat: Otto eodem fere tempore, id est paulo ante (locutus erat de anno 1192) magnificum Cœnobium Cellense ad Muldam, quod vetus appellatur, de novo extruxerit, & regio sumptu dotaverat. Et in carmine de eo:

Conditor hic Cellæ (Alten Cell) & portæ instaurator opimæ,
 Suderis coluit lauta metalla jugis.

Rectius Andreas Mollerus in Chronici Fribergensis Annalibus p. 2. Audiendi ergo non sunt, qui eius fundationem vel ad annum MCLXIV. referunt, in quibus sunt Georgius Fabricius Orig. Sax. p. 557. scribens: Condidit idem Princeps (Otto) in valle silvestri ad Muldam flumen monasterium Cellense, Cisterciensis societatis, anno supra mil-

tesimum centesimum, sexagesimo quarto; Reusnerus in Genealogia Wittkindea p. 37. Excell. Dn9, Layritzius in Palmeto p. 208. Paulus Martinus Sagittarius in programmate de locis sepulchralibus Ducum Saxoniz, Lit. A. 2. sine dubio Fabricium omnes sequentes; Vel in annum MC LXXV. rejiciunt, quippe qui potius de consummatione & perfectione edificij accipiendi sunt, de quo ad hunc annum infra pluribus. Quid vero de Gabriele Bucelino dicamus, qui deniq; foundationem hujus cœnobii ad annum 1180. refert, hæc saltem de cœnobio nostro prodente Tomo I. p. 88. Germaniz Sanctæ: Situm est hoc Vetero-cellense cœnobium in Saxonia Misnensi, quod sub A. C. 1180. fundavit cum conjuge sua Hedwige, Brandenburgensi Marchionissa, Ottho, Marchio Misniae & Lusatia, qui ibidem cum uxore & filia sepultus est. Certe vero simile mihi videtur admodum, illum præ oculis habuisse Lazi-um, qui Lib. 9. de migrationibus Gentium de hoc negotio ita: Porro Ottho mineras argenti prope Friburgum (Fribergam rectius) invenit, & monasterium Altsel fundavit anno 1180. Ad normam fratrum Cisterciensium fratres ibidem vixisse, & diploma Heinrici Cesaris anno 1224. datum, ac infra afferendum, & verba Chronici montis sereni, paulo post pariter ad annum 1189. addenda, & Fabricius loco modo adducto, & Mollerus in Chronici Fribergensis Annal. p. 2. & Sagittarius loco citato memorant. Cæterum quod Abbatia sub jurisdictione Episcopi Misnensis in Ecclesiasticis fuerit, Monachique præterea Cellenses jus eligendi Abbatem acceperint, & Marchiones jus Advocatos ibidem agendi sibi reservaverint, hæc omnia ex diplomate modo afferendo clarissima evadunt. Et ne nesciat posteritas, quibus versibus tum fundatori, tum conservatoribus, gratias egerint Monachi, repetam illos, uti olim frontispicio Monasterii fuerunt adscripti:

*Splendor Paternæ gloriæ, qui das lumen Soli,
Da Cellam amoribus frui, esca poli,
In æterna requiæ ut licet tibi soli,
Gaudia cœlorum da Principibus, pie Christe,
Auxilio quorum stat fundatus locus iste.*

1510.

§. 6.

Huic Monasterio recens condito ut sufficientes essent

B 9

redi-

reditus, Otto, Marchio, eidem statim octingentos manfos, (Huffen Landes) ad radices Sudetum sitos, ut verba habent diplomatis, tradidit, qui feudum erant Imperiale, eosdemq; dehinc Monasterio Fridericus, Imperator, vulgo Barbarossa dictus, singulari diplomate, anno MCLXII. dato, adjudicavit, & omni seculari potestati exemit; ad quos sine dubio & pagi illi Lusitz (hodie Lösnitz non procul à Friberga) Christiansdorff, Mochau (juxta quem pagum olim castellum, quod Burgwardum Mochovve vocatur, exstructum fuisse, ex diplomate, quod sequitur, dispalescit,) & fortè alii (si non peculiaribus notitiis Monasterio addicti) olim spectavere pagi.

Res omnis ex subjiciendo hic statim rarioris notæ *diplomate*, quod prima vice ex autographo jam in lucem prodit, patebit clarius:

In nomine Sancte & individue Trinitatis, Fredericus, divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus. Apud nostram majestatem bona fides & sincera devotio semper locum habuit, & fideles illi augmentum honoris & gratie jure apud nos debent invenire, quorum merita & preclara servitia circa honorem nostrum & Imperii sepius clarescere cognovimus. Ea propter cognoscant omnes Imperii nostri fideles tam futuri, quam presentes, qualiter dilectissimus Princeps noster, Otto, Marchio Missinensis, nostram Imperialem magnificentiam adierit, & nostram clementiam pia ac sedula petitione exoraverit, ut Abbatiā illam, quam ipse predictus Marchio in Marchia sua sub Regula Beati Benedicti ad honorem beate Marie virginis instituit, & construxit, auctoritate nostra liberam redderemus, & ut octingentos manfos, qui Franconica lingua Lehen appellantur, in provincia, que dicitur *dalminze* in Episcopatu Missinensi, quos idem

Mar.

Marchio à nobis & ab imperio in beneficium habebat, quos
 etiam ipse suis sumptibus extirpari fecit, & in culturam re-
 degit; videlicet in nemore illo, quod est inter predictam
 provinciam, & böemiam, *ad meridionalem plagam Orientalis Mil-*
de in Burchwardo Mochowe, predictæ Abbacie conferremus,
 & nostro privilegio ei confirmaremus. Nos itaque since-
 ram devotionem prefati Marchionis & ejus fidelissima ob-
 sequia in memoria & pre oculis habentes, ac bonum Zelum
 ipsius circa cultum divinum ex hoc proposito propensius
 cernentes, dignum duximus preces ejus admittendas. Et
 quia res ista absque nostra concessione & donatione ad ef-
 fectum perducere non poterat, illos predictos octingentos
 manfos, quos dilectus noster Marchio à nobis in benefi-
 cium habebat, Deo libere donavimus ad laudem & gloriam
 nominis ejus, ut inde servitium Dei ordinetur, ipsasque
 possessiones cum omni utilitate in longum & in latum, vi-
 delicet cum silvis & campis, cultis & incultis, pascuis, pra-
 tis, aquis, aquarum decursibus, molendinis, piscationibus,
 viis & inviiis, & similibus, quecumque ad usum humane vi-
 te coaptari possunt, supra memorate abbacie pro nostra
 omniumq; antecessorum nostrorum salute in perpetuum
 confirmavimus. Quia vero eadem abbatia per ipsum
Marchionem fundata, & de beneficio imperiali donata esse dinoscitur,
 statuimus & nostro imperiali edicto precipimus, ut in pre-
 dictis bonis abbacie nullus aliquis habeat potestatem, pre-
 ter ipsum abbatem, spirituales patrem ejusdem loci,
quem fratres ibidem Deo famulantes libera electione elegerint, salvo jure Mis-
sinensis Episcopi de Spiritualibus, que ad eum pertinent. Mar-
chio autem & sui successores, quicumque Marchiam eandem ha-
 buerint, *sint tantummodo advocati & defensores ejusdem loci.* Ut au-
 tem hec nostra donatio & confirmatio rata semper & in-
 convulsa omni tempore permaneat, presentem in paginam
 con-

conscribi, & sigilli nostri impressione insigniri iussimus, adhibitis idoneis testibus, quorum nomina hec sunt. Reinaldus, Coloniensis Archi-Episcopus, Eberhardus, Babenbergensis Episcopus, Henricus, Wirzburgensis Episcopus, Henricus, Leodiensis Episcopus, Ortliebus, Basiliensis Episcopus, Garfendonius, Mantuanus Episcopus, Albericus, Laudensis Episcopus, Anshelmus, Astensis Episcopus. Conradus Palatinus Comes de Rheno, Teobaldus Dux Bœemie, Teodericus Marchio, Frater Marchionis Ottonis, Comes Albertus, Comes Udalricus de Lenheburc, Wilhelmus, Marchio Montisferrati, Guido Comes Blandratensis.

Signum Domini
Friderici Romanorum
Imperatoris invictissimi.

Ego Udalricus Cancellarius vice Reinaldi Coloniensis Archi-Episcopi, & Archi-Cancellarii, recognovi. Anno Dominice incarnationis M^o. C^o. LX°. II°. Indict. X^a. Regnante D.^{no} Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo anno regni ejus X^o. Imperii VII°. Date Laude III. Kl. Martii feliciter, Amen.

Comprehendisse hanc donationem pagos *Lusitz & Christiansdorff*, Molleris est opinio in Chronico Fribergensi p. 18. 20. & Annalibus Frib. p. 2.

§. 7.

Heinricum Fulda oriundum, vel, quod magis probabile,

le, ex Fuldensi coenobio huc promotum, Abbatem hujus Monasterii primum egisse, certum est.

Debeo id MSto *Fabricij*, in quo *Heinrichus de Fulda* audit; & credibile est, hanc notitiam *Fabricium* ex *Catalogo Abbatum*, Cellæ forte reperto, haussisse, nec obscure ex sequenti thesi colligitur.

§. 8.

Anno MCLXXV. Otto Marchio, fundator, Rosvvinum (Ruspen hodie) tunc pagum, nunc oppidulum cum Henrici primi Abbatis & totius Monasterii consensu ibidem commutat pro pagis Lusitz [Lösnitz hodie] & Christiansdorff, argentifodinis Dei benedictione in dies crescentibus, quibus nempe antea Abbatiam dotaverat, & eosdem suæ nunc denuo facit potestatis; ex quibus postea, præsertim Christiandorffio hodierna Friberg civitas nata fuit, & præcipue illa pars, quæ hodie Saxonum civitas (die Sachsen-Stadt) appellatur.

Confirmant id, quod diximus, non solum *Johannes Bocerius* in carmine de Freiberga anno 1577. in 4to edito, sed & *Andreas Möllerus* in Chronico Freibergensi p. 18. & 20. & in Annalibus Freibergensi p. 3. *Albinus Misnensi* in Chronico Tit. 22. p. 293. ac in Chronico Metallico p. 9. et, quem primo citare debuissim loco, *Monachus Pirnensis*, qui ita: Der (Otto) gab Wechselweiß Rosswann vor das Dorff (forte Christiansdorff indigitare cupit) und den rawen W. (forte Wald) Lusitz/ als auf ych die Stadt/ (Freiberg) do ein reich Bergfart erstunt. Chronicon Misnense vetus: Er gab auch dem Kloster zu der Zelle die Ober-Lausnitz/ darnach beutet er mit dem Abt zu der Zelle/ und gab ihm dafür Busswein die Stadt. In quibus paucis lineolis ter errat istius Autor. Nominat enim *Lusnitzium* pagum superiorem Lusatiam, die Ober-Lausnitz/ quæ hodie provincia potius est, in quo tamen ejus vestigia incogitanter satis, ut solet, pressit *Peckensteinus*, scribens in de Marchionibus Misnensibus p. 7. b: Ottonis tempore fodinas Fribergenses cœpisse in terra, quæ tunc superior Lusatia audiverit, (den bey seiner Zeit das Berg-Werck Freyberg/ so die

C

Zeit

Zeit Ober-Lausnitz geheißen auffkommen) cum circa Lusnitiū pagum rescribere debuisset. De hinc Buswinum oppidum vocat, quod rectius *Ruspa* pagum nuncupasset. Idem Misnense Chronicon etiam præ oculis habuisse videtur *Wolfgangus Crausius* in *Stemmata Saxonico* L. F. 3. b. memorans, suo tempore in superiori Lusatia inventas fuisse argenti venas, quo in loco tunc condita posthinc fuerit *Freiberga* civitas. *Munsterus* in *Cosmographia* sub voce *Friberga*, & denique *Fabricius* *Origin. Sax.* p. 557: Ad ejus (Monasterii Cellensis) diœcesin, cum pagi quidam, in quibus metalla foderentur, pertinerent, eos cum oppido *Ruspa* permutavit, & Abbati *Henrico* tradidit.

§. 9.

Eodem anno (M C LXXV.) sexto Calendarum Junii structuram Monasterii Cellensis, tredecim videlicet annorum spatio, Otto Marchio absolvit, qui insigniter bona quoque Portensis ac Buchensis, Cœnobiorum, locupletaverat.

Hujus sententiæ assertores habeo plures. Chorum ducat *Anonymus Autor* Scripturæ veteris, Cella olim lectæ, & à *Fabricio* descriptæ, quæ ita habuit: Anno Dominicæ incarnationis Mo X Co VIIIo. initium sumpsit Cisterciense Cœnobium. (Ordinem Cisterciensium indicare forte vult rudis Monachus Autor.)

Anno Dominicæ incarnationis Mo Co XIIIo. constructa est Morimundensis Ecclesia.

Anno Domini Mo Co XXIIo. constructa est Abbatia Campensis.

Anno Domini Mo. Co. XXVIIIo. Abbatia cœpit Walckenridensis.

Anno Dominicæ incarnationis Mo Co XXXIIo. constructa est Abbatia Portensis.

Anno Mo. Co. LXXVo. 6. Kal. Junii constructum hoc est Monasterium veteris Cella Sanctæ Mariæ, cujus Oratorium Anno Mo Co LXXXV VIIIo. dedicatum est, Amen. Sequatur Monachus Pirnensis: Cella / ein reich Felt- Kloster in Meissen / eine Meile von Rosswann / 2. von Wilsdorf / 3. von Freiberg / 4. von Dresden an der Mulda / wirt die alde Zella benannt / diß erste Kloster hat zu ersten MCLXXV. Marggraff Otto

Otto zu Meissen gestiftet / qui sine dubio de consummatione, non vero de inchoatione Cœnobii hic loquitur, velut *Chronici Veteris Misnensis Autor*, qui hunc in modum: Otto des ehegenanten Conrads Son regiret Meyssen und Lauterbergk / stiftet und bauet die zwey Clöster Pfort und Zelle / und begabet sie ehrlichen im Jare des Herrn XI. hundert LXXV. His subjungo *Fabricium in Annalibus Misnensibus* p. 32. ita scribentem: *Otho, Marchio Misnensis, Conradi filius, ad fluvium Muldam fundat (anno 1175.) in sylvosis vallibus Cœnobium Vetro-Cellense, ante quod tribus annis a Friderico Imperatore fundatum fuit Altenburgium; Petrum Albinum, qui in Chronico Misnensi Tit. 22. p. 272. longe explicatius cæteris de eo, cujus hæc verba: Welches (Closter Cella) er angefangen im Jahr 1162. und hat solches verbracht im Jahr 1175. Conferantur idem Albinus in Chron. Metallico p. 9. Chronicon vetus Misnense p. 7. Wolffgang. Crausius in Genealogia Ducum Saxonie p. 75. Drescherus Millen. 6. Part. 2. p. 370. Henningsius in Tabulis Genealogicis T. 3. Part. 2. p. 14. Faustus in Genealogia Saxonica p. 122. qui expresse: Otto ist ein Fundator des Fürstl. Closters Cella, welches er zu bauen angefangen / anno 1162. und vollbracht 1175. Augustinus Brunnus, qui in Triade Electorali p. 166. exscribit prope Fabricium: Otho Marchio Misnensis, Conradi Pij filius, ad fluvium Muldam fundat in sylvosis vallibus Cœnobium Vetro-Cellense, ante quod tribus annis a Friderico Imperatore fundatum fuit Altenburgium. Andreas Möllerus in Chronici Fribergensis Annalibus p. 3. David. Chytræus Chron. Sax. p. 53. Schneiderus in Chron. Lipsiensi p. 87. Weckius in Chron. Dresd. p. 104. Brotuffius in Chronico Martisburg p. 616. Male ergo anno 1180. confecisse demum illud tradit Laur. Peckensteinus in de Marchionibus Misnensibus p. 6. b.*

§. 10.

Anno MCLXXXI. Abbas Cellensis, Henricus, literas feudales ab Ottone Marchione super pagum Roswinum impetravit.

Id totidem verbis tradit *Andreas Möllerus ex Chronico Cellensi in Chronico Fribergensi pag. 20. & Annalibus p. 3. Item Petrus Albinus in Chronico Metallico p. 9. Moræ hujus causæ potuerunt esse*

varia, & præsertim, quod bello implicitus fuerit, & forte de bonis eo spectantibus omni ex parte convenire prius non potuerint, permutatione licet jam ante aliquot annos facta.

§. II.

Anno MCLXXXIX. die 12. Calendarum Martii (18. Februar.) Otto, Marchio Misnensis, Conradi Magni Filius, cognomine dives, Princeps inclytus & fundator hujus Abbatiae benignissimus, postquam provinciam suam cultura metallifodinarum longe opulentissimam reddidisset, per annum forte & 12. hebdomadas ex captivitate Filii liberatus in libertate vixisset, Coenobium hoc ipsum multis magnisque redditibus auxisset, maximumque pecuniae thesaurum Monachorum Cellensium custodiam sub altari Monasterii reliquisset, annosque quasi quatuor & septuaginta, (& non triginta tres, ut Calvisius ad hunc annum Autor est) complevisset, (quod & ejusdem vultus in monumento videtur prodere) obiit Vetero-Cellae, medio in Choro ibidem primus Fratrum suorum contra promissum Patri datum, quod scilicet eo redibat, ut omnes in Sereni montis templo aliquando humarentur, sepultus.

Freibergæ naturæ ipsum solvisse debita, aut Misena, veritati propius accedere videtur, quam Hummersdorffii, quem locum Israel Clauderus tradit in Stemmata Saxon. p. 17. & ante ipsum Matthæus Drescherus in Millenar. 6. Part. 11. Isagoges Historicæ p. 390. qui tamen eundem Heimersdorffium vocat, ejus sine dubio mortem cum Filij Alberti confundentes. Id vero, quod diximus, clare adstruunt Chronicon montis sereni, quod hic loco omnium est testium, p. 54: Otto Misnensis Marchio obiit XII. Kal. Martij: Primusque Fratrum suorum contra fidem Patri datam, videlicet, ut in Ecclesia Sereni montis omnes ei conssepelirentur, in Ecclesia Cisterciensis ordinis, cujus ipse fundator fuit, quæ Cella dicitur, sepulturam accepit; Langius Chron. Citizenfi p. 789: Eodem anno 1189. Otto Marchio Misnensis obiit, & in Monasterio Veteris Cella, quod ipse

ipse fundaverat, honorifice sepelitur; *Chronicon vetus Misnense*: Anno XI. hundert und LXXXIX. Jar XII. Wochen/ ist dieser Otto gestorben/ ligt zu der Zell; *Monachus Pirrensis*, scribens: Dohin Er (Otto) och MCLXXXIX. wart Christlicher weiß bestalt. Seinen Schatz in einem Altar vormawert dem Closter zugebracht/ nam sein Son Albrecht. Sic vetus Scriptura, Tabula olim Cellæ in Choro Sacelli inscripta: Der (Otto) gestorben ist nach Christi Geburt MC. und in den LXXXIX. an den XII. des Merzens (confundit autem hic Monachus Calendarium Romanum cum nostro) un hiriinne in Chor begraben leidt; *Möllerus* in *Chronico Freiberg.* p. 20. 160. & *Annalibus* p. 7. *Fabricius* in *Origin. Sax.* p. 559. *Schmidius* in *Chronici Cygn. Annal.* p. 105. *Chytræus* *Chron. Sax.* p. 53. *Binhartus* *Chron. Thur.* p. 146. *Spangenbergius* *Chron. Mansfeld.* ad hunc annum 402. *Albinus* *Geneal. Saxon.* p. 147. & *Chronico Misnensi* p. 293. *Schneiderus* *Chron. Lips.* p. 413. *Calvisius* *Chronolog.* p. 784. *Rivander* *Chron. Thur.* p. 256. *Beierus* *Geogr. Jen.* p. 147. *Paulus Mart. Sagittarius* in *programmata de locis sepulchralibus Ducum Saxonie* Lit. A. 2. G. P. *Honnius* in *Genealogia Wittekindea*. Diem vero mortis alii 8, in quibus *Clauderus* *Stemmata Sax.* p. 17; alii 19; alii, & rectius, 18. Febr. tradunt, sc. *Paulus Langius* l. c. *Albinus* *Chronico Misn.* l. c. & *Geneal. Sax.* l. cit. *Henningesius* *Geneal. T. 3. P. 2. p. 14.* *Laurentius Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Rempius* in *Calendar. Sax.* p. 49. *Reufnerus* in *Genealogia Wittikindea* p. 31. *Dn. Lairitzius* in *Palmeto* p. 208. *Heidenreichius* in *Lipsienfi Chron.* p. 39. *Clauderus* in *Stemmata Saxonico* p. 17. *Binhartus* *Chron. Thur.* p. 146. *Paul. Mart. Sagittarius* l. c. *Brunnius* in *Triade Electorali* p. 173. his: Otto in vetere Cellensi Cœnobio sepultus una cum uxore Hedwige. Errant ergo *Cyriacus Spangenbergius*, mensẽ Octobris emortualem prodens in *Chron. Mansfeldensi* p. 277. & *D. Christianus Knauthius* in *Antiquitatibus Ascaniensibus & Ballenstetensibus* p. 36. (in quo tamen præeuntes habet tum *Rivandrum* loco citato, tum *Job. Binhardum* *Chron. Thur.* pag. 46.) annum 1188. referens. Major vero *Matthai Dresseri* *Mill. VI. Parte II. p. 390.* est error, qui sine omni Authorum antiquiorum consensu mortem ejus in annum 1195. reponit, absq. omni dubio Patris mortem cum Filii Alberti insigniter confundens, præsertim cum addat, id factum

factum fuisse *Heimersdorffii*, quod tamen *Krummenheirichsdorffii* contigit, de quo infra pluribus ad hunc annum. Claudimus assertum *Georgii Fabricij* vena, qui ita de eo cecinit:

*Cella tenet corpus, sylvose ad flumina Mulde
Hedwigis, lateri proxima juncta viri.*

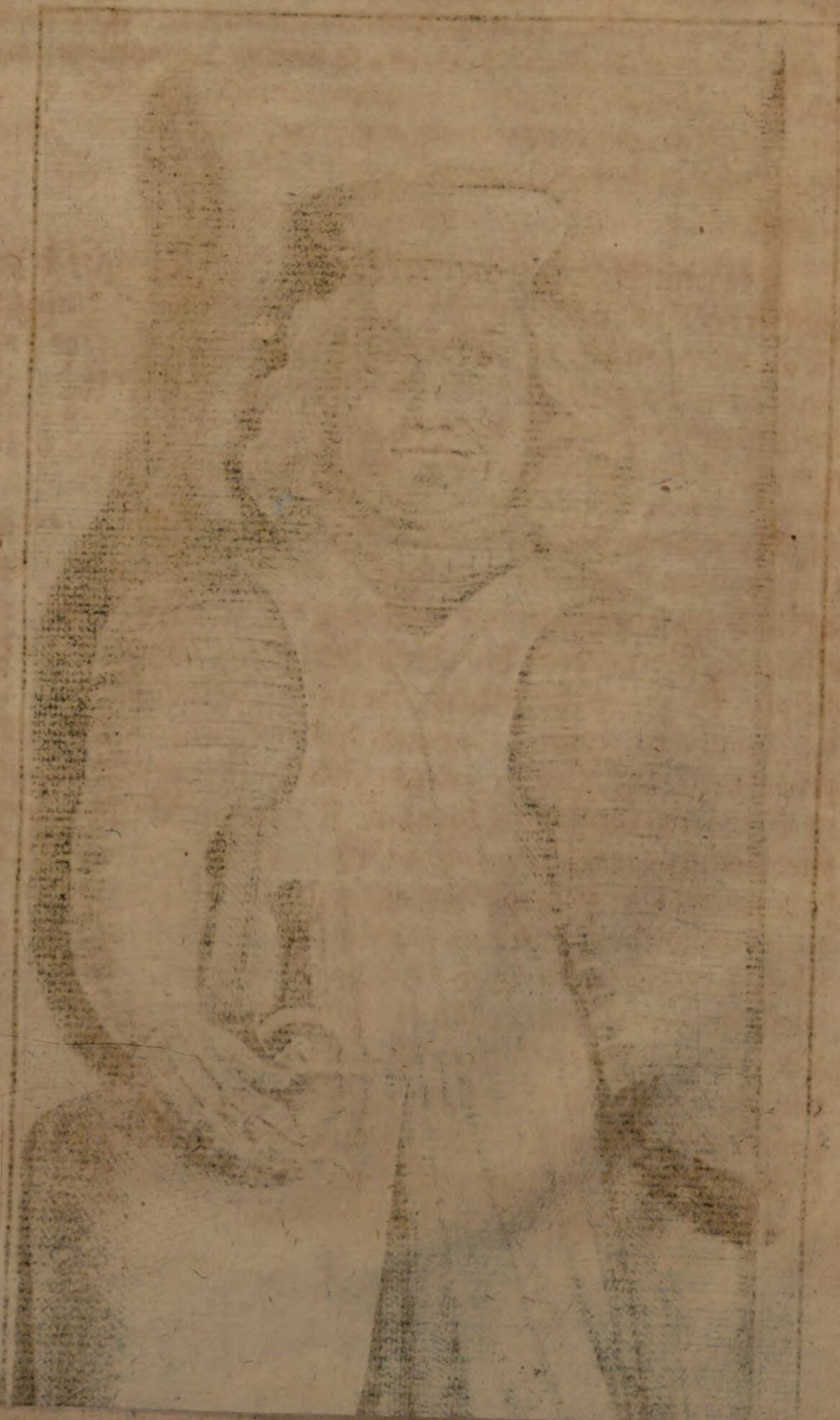
§. 12.

Quo magis vero dictis his nostris sua constet fides, ad ipsum provocamus ejusdem monumentum, quod ante viginti, & quod excurrit, annos sub ruderibus repertum, æri hic incisum adjicimus.

Hodie id in *Cellensi Sacello*, & quidem hujusdem formæ lapidi insculptum visitur, & sine dubio à Filiis post obitum ejusdem ibidem erectum fuit. Exhibetur autem in eodem totus ejusdem corporis habitus, & quidem quasi in pulvinari jacentis, pileo Ducali caput tecti, corpus lorica muniti, superjecto pallio Dalmatico, rubro colore olim, & sine dubio sequioribus temporibus, superinducto, dextera tenentis lanceam, sinistra gladium, (cujus manubrii forma præcipue observanda,) & scutum triangulare, tunc ita consuetum, manibus chirothecis ferreis pariter munitis. quoad pedes, ut videtur, ocreati, majoribus iisdem calcaribus & unica saltem cuspide gaudentibus, additis. Nescio proinde quid *Antonio Weckio*, qui tamen commissioni illi ipsi & inquisitioni monumentorum interfuit, in mentem venerit, hujus ipsius *Ottonis* monumentum pro *Henrici illustris* venditanti in *Chronico Dresdenensi* p. 401. nisi forte *Fabricium* ante oculos habuit, qui in *Originibus* Lib. 6. 586. ita: *Sepultus* (*Henricus illustris*) *in Cella cum tribus uxoribus & cum Hermanno & Friderico, filiis: quod antiquissimum monumentum ibidem parieti infixum testatur; sed, uti sine dubio monumentum hoc de veteri Scriptura, & non lapideo monumento accipiendum est, ita magis adhuc mirari subit, Weckium illud lapideum monumentum aliter prorsus exhibuisse, atque ibidem comparet. Nempe in Monumento, quod hic addimus, Marchio dextra tenet hastam, in Weckiano vero vexillum; hic senili, illic iuvenili in ætate; hic cum calcaribus, istic illis carens; hic loricator, tunicaque eundem ambiente, superiecto pallio, absque*

THE NATIONAL ARCHIVES
COLLECTION OF THE
UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR

absque collari; illic in tunica globulis complicata cum collari sine pallio conspicitur; longeque aliter in nostra monumenti data delineatione, & mitra principalis, & gladius, & clypeus, & corrigia intuentibus occurrunt, quam ibidem sistuntur. Ut adeo credam, tunc vel memoria ipsius excidisse ea, quae antea cum aliis conceperat, vel pictori delineanti non satis attendisse, vel cum prototypo non accurate satis contulisse.

§. 13.

Res omnis ut hic pateat magis, sequentiaque intelligantur rectius, non pigrabimur, ipsam illorum, quibus ab Electore commissum fuerat negotium, illa sollicitius inquirendi Monumenta, ad Serenissimum Electorem Johannem Georgium II. tunc temporis datam relationem conceptis ipsorum verbis hic inferere, ita habentem:

Nachdem der Durchläuchtigste Chur-Fürst zu Sachsen und Burggraff zu Magdeburg/ Johan. Georg. II. als ein sorgfältiger und glückseliger Vater des Vaterlandes/ aus sonderbaren erheblichen Ursachen bewogen worden/ die alten Fürstl. Begräbniße und Monumenta, so bey der durch Länge der Zeit und Ungewitter / wie auch die durch gang Teutschland angehaltene über 30. jährige Kriegs Unruhe / und darneben eingerissene Sterbens-Läuffte eingegangene Kirche zur Cella zubefinden seyn möchten/ aufsuchen/ und ob dero Hoch-Fürstl. löbliche Vorfahren des Orts (woran bishero gezeiffelt werden wollen) beerdiget / Gewisheit einziehen zulassen. Immaßen zu sothanen Behuff Hochgedachte Chur-F. Durchl. dero hochbestalten Cammer-Herrn / Cammer-Rath / Hauptmann über das Ampt Noßen/ und Ober-Steuer Einnehmern / Herrn Wolff. Rudolff von Ende auf Ehrenberg / dann dero über die Artiglerie hochwohlbestalten Obrist-Lieutenant, Commandanten der Festung Sonnenstein und Inspectorn derer Fortification und Civil-Gebäude / Herrn Wolff Caspar von Klengel auff

Maun-

Maundorff / wie auch dero wohlbestalten Rathe und geheimb-
 den Reichs-Secretario, Herrn Antonio Becken / gemessene
 Commission gnädigst aufgetragen: Als haben Hoch- und Wohl-
 gedachte Herrn committirte am 21. Augusti 1676. in benannter
 Zella sich zusammen betaget / worbey auf gnädigstes genehm hal-
 ten der Ober-Amptmann von Meissen / Hans Adam Stiehl /
 zugegen gekommen / und nachdem sie von Situation der gänzlich
 eingegangenen / und in blossen ruinis liegenden Kirche so wohl
 davor zur rechten Hand gestandenen Fürsten-Capelle noth-
 dürfftig sich informiret / und wie / und auf was maße mit der Ab-
 räumung zu verfahren / gewisse Anordnung gestellet. Zu dessen
 Beförderung nun und Abräumung das über 6. Ellen hoch von
 dem eingefallenen Mauer-Wercke angefüllten Schuttes sind
 nachgehends im Chore vier Leichensteine / als 3. mit Fürstl.
 Manns / und eines / mit einem Weiblichen Fürstl. Körper ent-
 decket worden. Dahero auff Ihr. Churf. Durchl. nach unterthä-
 nigt erstattetem Berichte / ander weit ergangenen gnädigsten
 Verordnung die Herrn Commissarii nebst dem Herrn Ober-
 Land-Baumeister Starcken am 10. und 11. Septembr. an ge-
 dachten Ort sich begeben / und aus Betrachtung der Leichensteine /
 als auch ex collatione der aus dem Churf. Archiv erlangten
 Fürstl. Bildnisse / und zur Hand gebrachten alten Inscriptio-
 nibus davor gehalten / daß das mittelste Monument des Stif-
 ters Marggraffens Ottonis divitis Gestalt / als welcher sich
 in Lebens-Größe mit einem Panzer / vergöldeten Wappen-
 Rocke / und darüber hangenden Dalmatischen rothen Man-
 del in Stein erhaben drauf gehauen præsentiret / auf dem
 Haupte eine Fürstl. Mütze / in der rechten Hand eine Lanze /
 in der lincken ein Schild / und darneben das Schwerdt hal-
 tende / an Füßen aber gestieffelt mit alten spizigen Stech oder
 Thurnier-Sporn ohne Rädlein. Allernechst war seine Ge-
 mahlin / Frau Hedvvig, gebohrne Marggräffin von Bran-
 den

Denburg / ebenfalls in Lebens-Größe in damals gebräuchlichen
 Frauen-Zimmer Habite / in der rechten Hand haltende die
 Gestalt der Kirchen zur Cella / als zu ders Fundirung sie
 ihren Gemahl fürnehmlich bewogen / umb den Saum ihres
 Mantels (oder Schaub) stunden Wechsels Weise der Marg-
 gräffliche Meißnische schwarze in güldenen / und der Land-
 gräffl. Thüringische roth und weisse Löwe in blauen Schilde
 gemahlet. An der Wand zur rechten des Thors lag des Fun-
 datoris ältisten Sohnes / Alberti Superbi, Leichen-Stein
 in lineaparallela, worauff sein Bildnis in einem langen bis
 auf die Waden langenden vergüldeten Rock / nebst darüber
 gegürteten Schwerte und rothen Dalmatischen Mantel
 (auff welchem der schwarze Marggräffl. Meißnische Löwe im ver-
 güldeten Schilde vielfältig / auff ieder Achsel aber ein Bähr gemah-
 let ware) eingehauen stunde / in der lincken haltend ein vergülde-
 tes Schild mit einem schwarzen Löwen / auf dem Haupte mit
 einem gewundenen Rosen-Crank / am Füßen mit Schuhen
 gekleidet. Der vierdte Leichenstein lag gegen der Wand zur lin-
 cken Hand in ungleicher Linie / darauff des Stiffers anderer
 Sohn / Marggraff Dietericus afflictus, in Lebens Größe ge-
 hauen / mit unbedeckten Haupte / Wappen-Rocke ohne Cra-
 mel mit an beyden Achseln herabhängenden Schnüren und
 Gendeln / darüber das Schwert gegürtet / in der lincken
 ein vergöldet Schild mit dem Meißnischen Löwen haltende.
 Nach Erkundigung dieser Leichensteine hat man / gnädigster Instru-
 ction zu folge / zu denen Grabestätten räumen und öffnen lassen / da
 man so dann mitten im Chore des Stiffers / und neben ihm
 zur rechten seiner Gemahlin Gebeine (deren Unterscheid aus
 der Länge / Stärcke und Subtilität eigentlich zu judiciren war)
 befunden. Sie lagen in 2. schmahlen / niedrigen / aus Sandstei-
 nen nach der Länge des Haupts und Leibes genau gehau-
 en / und mit Feldsteinen bedeckten Gräbern / aus deren Enge

man schliessen kunde / daß die Körper ohne hölzerne Särge
 müßten eingesenckt seyn; Wie denn auch kein Spur- Zeichen
 von Holze zubefinden. Bey Einfall des Gewölbes und der Mau-
 ren sind von der grossen Last des herabgestürzten Steinwerkes die
 Gräber durchschlagen / und daher die Gebeine auch durch die Er-
 schütterung ziemlich zerstreuet gewesen / welche man sehr accurat
 zusammen gesucht / jedes in ein sauber von eichenen Holze verfer-
 tigtes neues Kästlein beschloßen / wiederum in ihre vorige Grabstätte
 gesetzt / und solche mit einem gemauerten Bogen widerumb ver-
 schloßen. Zur rechten / iedoch etwas weiter gegen dem Altar zu / fand
 man seines ältesten Herrn Sohnes Alberti, und nebst diesen
 ebenfalls zur rechten genau an der Wand dessen Gemahlin
 Fr. Sophien / Herzog Primislai Ottocari aus Böhmen
 Tochter / beyde Gräber / ebener maß nach Proportion des Hauptes
 und Körpers von Ziegelsteinen ausgemauert / und mit Feldsteinen
 bedeckt / darinnen denn auch ihre Gebeine in guter Ordnung un-
 verrückt erschienen / iedoch gleich wie bey dem vorigen / nichts von
 Kleidern / Metall oder dergl. zu befinden. Woraus man die
 geringe Arth / so vor alters bey Begräbnissen üblich / leicht abneh-
 men konte. Dieser Gräber wurden ebenfalls sonder einzige Berüh-
 rung der Gebeine mit einem Ziegel-Bogen wieder zugewölbet. Al-
 lermassen nun Chur-Fürstl. Durchl. von sothaner Befindung meh-
 rere Gewisheit erhalten / als haben selbige / ductu pietatis erga ci-
 neres & ossa Majorum, solche nicht länger in squalore bleiben
 lassen wollen / sondern anderweitig gnädigst verordnet / ferner nach-
 zusuchen / und so viel anzutreffen / möglichst zu colligiren. Zu des-
 sen gehorsamster Folge am 18. sequ. Septembr. mit dem Nach-
 suchen continuiret worden / und zwar anfangs gegen der linken
 Hand / so dann an der Wand bis unter den Fußboden die Kenn-
 zeichen eines von Ziegeln ausgemauerten getünchten Grabes
 sich ereignet / darinnen 2. Särge / so aber durchs Mauerwerk
 und Länge der Zeit vermaßen zerstücket u. verweset waren /
 daß

Daß man von Cörpern nur einzelne Gebeine zusammen lesen
 kunte / von den Särge aber unterschiedliches Eisen-Werck
 sambt wenigem Holz-Werck übrig war. Man sahe auch / daß
 die Särge / weil man sich des Orts von Wasser befahret / (maßen
 dergleichen auch bey der Räumung eindrungen) auff 4. eichene
 Pfähle (so aber ebenfalls bis auf ein schwarzes Gemüline
 ganz ausgefaulet) gestellet / und iedem Pfahle ein Mauer-
 Ziegel ungemainer Größe wieder tieffer sincken untergelegt
 gewesen. Aus Proportion der Gebeine war zu judiciren / daß
 egliche von einer Manns / die übrigen von einer Weibs-Person / und
 also befundenen Umständen nach / von des Stiffters andern
 Herrn Sohns / Marggraff Dieterici und seiner Gemah-
 lin / Frauen Jutten (Judithæ) gebornen Landgräfin aus
 Thüringen / Cörpern seyn müssen. Die Gebeine sind auch zu-
 sammen in ein neu eichen Kästlein gethan / und in dem Ort des Gra-
 bes an der Grund-Mauer widerumb in ein gewölbtes Grab gele-
 get worden. Von hier hat man das graben quer durch den Chor
 am Abschnitte der runden Halle fortgesetzt / und in gleicher Linie
 viel putresciret Holz nebst unterschiedenen kleinen Knöchlein (so
 ebenfalls in ein sonderlich neu Kästlein gethan / und widerumb ein-
 gerücket worden) befunden / welche ohn allen Zweifel von Marg-
 graff Dietrichs jungen Herrn und Fräulein noch übrig ge-
 blieben. Ferner ist man mit dem graben gegen das Fuß-Ende
 Marggraff Ottonis gerückt / allwo ein ausgemauert Grab / und
 in solchem Stücke von einem gemauerten Sarge / Eisen-
 Werck und Nägeln / egliche Stücklein von Cranio, samt et-
 lichen starcken Gebeinen von Armen und Schenckeln; das
 übrige aber von der Last des eingefallenen Mauerwercks sehr zer-
 trümmert angetroffen worden. Weil nun diß Grab gleich zu des
 Fundatoris Füßen / und das einzige / so in dieser Reihhe überwöl-
 bet gewesen / so will man vermuthen / daß allhier dessen Nepos,
 Henricus illustris begraben sey. Neben dieser Grabestätte

zur rechten und linken hat man auch Anzeigunge eslicher in der blossen Erde ohne Gemäuer gewesen Gräber nebst verfaulten Stücken von Särgen / Nägeln / craniis und subtilen Gebeinen / sonder Ordnung / wie solche im Einfall des Mauerwercks dissipiret und zerschmettert worden / angetroffen / so vermuthlich von Henrici illustris Gemahlinnen sind / und nicht weniger als die andern fleißig colligiret / und in einem neuen Kistlein zu dessen Grabstätte beygesetzt worden. Diese Zeit hat sich das bisherige gute Wetter geändert / und ist ein starker Regen eingefallen / so das Werck gehindert. Huc usq; B. Stiehlis & aliorum relatio.

§. 14.

Neq; diu post Hedwigis, Ottonis fundatoris uxor, Alberti Ursi, Electoris Brandenburgensis, ex Sophia Reineccensi filia, quæ potissimum maritum ad ædificationem hujus Coenobii permoverat, demortua, Cellæ ad latus dexterum mariti in choro templi primarii terræ fuit demandata.

Monachus Pirnensis id clare adstruit, cujus verba vide §. præcedente. Consentit *Scriptura vetus* in choro sacelli ante altare summum olim lecta: darinnen Er (Otto) begraben leidet mit der Hochgebornen Fürstin / Frauen Hedewig / die sein Gemal geweest ist / eines Margravens von Brandenburg Tochter. Idem porro tradunt *Fabricius* in *Originibus* p. 259. Et in Epitaphio Ottonis sic, ut supra jam monuimus, canens:

*Cella tenet corpus, sylvoſa ad flumina Mulda,
Hedwigis lateri proxima juncta viri.*

Albinus in *Chronico Misnensi* tit. 22. p. 293. *Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Brunnius* in *Triade Electorali* l. 6. *Reusnerus* in *Geneal. Wittik.* p. 31. *Clauderus* in *Stemmata Sax.* p. 18. *Henninger* *Geneal.* T. 3. P. 2. p. 14. *Sagittarius* de locis sepulchralibus *Ducum Sax. Lit.* A. 2.

Ejus

HEDWIGIS OTTONIS VXORIS
MONUMENTUM.

pag. 29.

zur rechten und lincken hat man auch Anzeigunge eslicher in der blossen Erde ohne Gemäuer gewesen Gräber nebst verfaulten Stücken von Särgen / Nägeln / craniis und subtilen Gebeinen / sonder Ordnung / wie solche im Einfass des Mauerwercks dissipiret und zerschmettert worden / angetroffen / so vermuthlich von Henrici illustris Gemahlinnen sind / und nicht weniger als die andern fleißig colligiret / und in einem neuen Kasten zu dessen Grabstätte beygesetzt worden. Diese Zeit hat sich das bisherige gute Wetter geändert / und ist ein starker Regen eingefallen / so das Werk gehindert. Huc usq; B. Stiehlis & aliorum relatio.

§. 14.

Neq; diu post Hedwigis, Ottonis fundatoris uxor, Alberti Urfi, Electoris Brandenburgensis, ex Sophia Reineccensi filia, quæ potissimum maritum ad ædificationem hujus Coenobii permoverat, demortua, Cellæ ad latus dexterum mariti in choro templi primarii terræ fuit demandata.

Monachus Pirmensis id clare adstruit, cujus verba vide §. præcedente. Consentit *Scriptura vetus* in choro sacelli ante altare summum olim lecta: darinnen Er (Otto) begraben leidet mit der Hochgebornen Fürstin / Frauen Hedewig / die sein Gemal geweest ist / eines Margravens von Brandenburg Tochter. Idem porro tradunt *Fabricius* in *Originibus* p. 259. Et in Epitaphio Ottonis sic, ut supra jam monuimus, canens:

*Cella tenet corpus, sylvosa ad flumina Mulda,
Hedwigis lateri proxima juncta viri.*

Albinus in *Chronico Misenensi* tit. 22. p. 293. *Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Brunnius* in *Triade Electorali* l. c. *Reusnerus* in *Geneal. Wittik.* p. 31. *Clauderus* in *Stemmata Sax.* p. 18. *Henninger* *Geneal.* T. 3. P. 2. p. 14. *Sagittarius* de locis sepulchralibus *Ducum Sax. Lit.* A. 2.

Ejus

HEDWIGIS OTTONIS VXORIS
MONUMENTUM.

pag. 29.

zur rechten und lincken hat man auch Anzeigunge eslicher in der blossen Erde ohne Gemäuer gewesen Gräber nebst verfaulten Stücken von Särgen / Nägeln / craniis und subtilen Gebeinen / sonder Ordnung / wie solche im Einfall des Mauerwercks dissipiret und zerschmettert worden / angetroffen / so vermuthlich von Henrici illustris Gemahlinnen sind / und nicht weniger als die andern fleißig colligiret / und in einem neuen Kasten zu dessen Grabstätte beygesetzt worden. Diese Zeit hat sich das bisherige gute Wetter geändert / und ist ein starcker Regen eingefallen / so das Werk gehindert. Huc usq; B. Stiehlii & aliorum relatio.

§. 14.

Neq; diu post Hedwigis, Ottonis fundatoris uxor, Alberti Ursi, Electoris Brandenburgensis, ex Sophia Reineccensi filia, quæ potissimum maritum ad ædificationem hujus Coenobii permoverat, demortua, Cellæ ad latus dexterum mariti in choro templi primarii terræ fuit demandata.

Monachus Pirnensis id clare adstruit, cujus verba vide §. præcedente. Consentit *Scriptura vetus* in choro facelli ante altare summum olim lecta: darinnen Er (Otto) begraben leidet mit der Hochgebornen Fürstin / Frauen Hedewig / die sein Gemal geweest ist / eines Margravens von Brandenburg Tochter. Idem porro tradunt *Fabricius* in *Originibus* p. 259. Et in Epitaphio Ottonis sic, ut supra jam monuimus, canens:

*Cella tener corpus, sylvoſe ad flumina Mulda,
Hedwigis lateri proxima juncta viri.*

Albinus in *Chronico Misnensi* tit. 22. p. 293. *Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Brunnius* in *Triade Electorali* l. c. *Reusnerus* in *Geneal. Wittik.* p. 31. *Clauderus* in *Stemmata Sax.* p. 18. *Henninger* *Geneal. T. 3. P. 2. p. 14.* *Sagittarius* de locis sepulchralibus *Ducum Sax. Lit. A. 2.*

Ejus

HEDWIGIS OTTONIS VXORIS
MONUMENTUM.

pag. 29.

zur rechten und linken hat man auch Anzeigunge egllicher in der blossen Erde ohne Gemäuer gewesen Gräber nebst verfaulten Stücken von Särgen / Nägeln / craniis und subtilen Gebeinen / sonder Ordnung / wie solche im Einfall des Mauerwercks dissipiret und zerschmettert worden / angetroffen / so vermuthlich von Henrici illustris Gemahlinnen sind / und nicht weniger als die andern fleißig colligiret / und in einem neuen Kistelein zu dessen Grabstätte beygesetzt worden. Diese Zeit hat sich das bisherige gute Wetter geändert / und ist ein starker Regen eingefallen / so das Werk gehindert. Huc usq; B. Stiehlis & aliorum relatio.

§. 14.

Neq; diu post Hedwigis, Ottonis fundatoris uxor, Alberti Ursi, Electoris Brandenburgensis, ex Sophia Reineccensi filia, quæ potissimum maritum ad ædificationem hujus Cœnobii permoverat, demortua, Cellæ ad latus dexterum mariti in choro templi primarii terræ fuit demandata.

Monachus Pirnensis id clare adstruit, cujus verba vide §. præcedente. Consentit *Scriptura vetus* in choro sacelli ante altare summum olim lecta: darinnen Er (Otto) begraben leidet mit der Hochgebornen Fürstin / Frauen Hedewig / die sein Gemal geweest ist / eines Margravens von Brandenburg Tochter. Idem porro tradunt *Fabricius* in *Originibus* p. 259. Et in Epitaphio Ottonis sic, ut supra jam monuimus, canens:

*Cella tener corpus, sylvoſe ad flumina Mulda,
Hedwigis lateri proxima juncta viri.*

Albinus in *Chronico Miſnensi* tit. 22. p. 293. *Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Brunnius* in *Triade Electorali* l. c. *Reusnerus* in *Geneal. Wittik.* p. 31. *Clauderus* in *Stemmata Sax.* p. 18. *Henninger* *Geneal. T. 3. P. 2. p. 14.* *Sagittarius* de locis sepulchralibus *Ducum Sax. Lit. A. 2.*

Ejus

HEDWIGIS OTTONIS VXORIS
MONUMENTUM.

pag. 29.

zur rechten und lincken hat man auch Anzeigunge eslicher in der blossen Erde ohne Gemäuer gewesen Gräber nebst verfaulten Stücken von Särgen / Nägeln / craniis und subtilen Gebeinen / sonder Ordnung / wie solche im Einfall des Mauerwercks dissipiret und zerschmettert worden / angetroffen / so vermuthlich von Henrici illustris Gemahlinnen sind / und nicht weniger als die andern fleißig colligiret / und in einem neuen Kasten zu dessen Grabstätte beygesetzt worden. Diese Zeit hat sich das bisherige gute Wetter geändert / und ist ein starker Regen eingefallen / so das Werk gehindert. Huc usq; B. Stiehlii & aliorum relatio.

§. 14.

Neq; diu post Hedwigis, Ottonis fundatoris uxor, Alberti Ursi, Electoris Brandenburgensis, ex Sophia Reineccensi filia, quæ potissimum maritum ad ædificationem huius Coenobii permoverat, demortua, Cellæ ad latus dexterum mariti in choro templi primarii terræ fuit demandata.

Monachus Pirnensis id clare adstruit, cujus verba vide §. præcedente. Consentit *Scriptura vetus* in choro sacelli ante altare summum olim lecta: darinnen Er (Otto) begraben leidet mit der Hochgebornen Fürstin / Frauen Hedewig / die sein Gemal geweest ist / eines Margravens von Brandenburg Tochter. Idem porro tradunt *Fabricius* in *Originibus* p. 259. Et in Epitaphio Ottonis sic, ut supra jam monuimus, canens:

*Cella tenet corpus, sylvoſa ad flumina Mulda,
Hedwigis lateri proxima juncta viri.*

Albinus in *Chronico Miſnensi* tit. 22. p. 293. *Faustus* in *Genealogia Saxonica* p. 122. *Brunnius* in *Triade Electorali* l. 6. *Reusnerus* in *Geneal. Wittik.* p. 31. *Clauderus* in *Stemmata Sax.* p. 18. *Henninger* *Geneal.* T. 3. P. 2. p. 14. *Sagittarius* de locis sepulchralibus *Ducum Sax. Lit.* A. 2.

Ejus

HEDWIGIS OTTONIS VXORIS
MONUMENTUM.

pag. 29.

HE DWIGIS OTTONIS VAPORIS
MONUMENTUM

no
3

§. 15.

Ejus Monumentum, quod ab Illustriss. posteris nacta est, ad prototypum lapidi incisum, accurateq; delineatum & hic adjicimus.

Ex B. Stiehlj relatione anno 1676. composita, & modo §. 13. à nobis inserta, inter alia intelligimus, illam in *manu dextera* tenere *iconem Veteris Cœnobii Cellensis*, ex qua ejusdem formam veterem aliquatenus cognoscere adhuc licet; sine dubio ex eo, quod singulari favore illud complexa fuerat, cum quo etiam consentiunt verba superius ex *Chronico Montis sereni* jam allata.

§. 16.

Martini Misnensis Episcopi temporibus, qui per viginti annos Præsul federat, & anno MCXC. decesserat, Monachos in cœnobio Cellensi suum Præpositum, pedibus truncasse & in lacum quendam projecisse, qui ex illo tempore Præpositi lacus audiverit, (der Probst Dûmpffel.) refert Faustus in *Chronico Misnensi* pag 13.

Sed insignem errorem admisisse Faustum, Cellam pro Zscillam aut Cillam ponendo, manifestum reddam statim ex ipsius Wyregonis, Episcopi Misnensis, notitia, in qua inter alia hæc: *Schillenses Monachi, qui suspicantes Præpositum loci excessus eorum graves & enormes Misnensi Episcopo publicasse, in vigilia Pentecostes ipsum Præpositum, sedentem in loco consueti, in quo Confessiones fratrum audiantur, & expectantem confiteri volentes, non absq; aliorum de Conventu consilio cum armis hostiliter invaserunt, & uno pede pro dolor! mutilarunt, Priorem ejusdem loci juxta cundem Præpositum, Dei timore postposito, in collo & in capite letaliter vulnerando.* Egregia vero sanctioris vitæ Monachalis & eximie pietatis specimina! de quibus vero alio tempore C. D. plura.

§. 17.

Albertus, Ottonis filius, audiens Patrem Cellæ ingentem pecuniæ thesaurum (tria & ut alii, quod tamen vix credibile, trecenta millia scilicet marcarum) majoris securitatis ergo deposuisse, eo veniens illum, non habita rati-

one loci sanctioris, nec prolatae à Monachis excusationis, secum abstulit.

Id totidem verbis & paulo explicatius refert *Autor Chronici montis sereni* p. 57: *Albertus Marchio, filius Ottonis, audito, quod Pater suus partem pecuniae in Cella repositam moriens dimisisset, ad locum venit, pecuniamq; ipse à Monachis exegit. Erant autem marcae CCC. millia de justis omnino proventibus, & quae nihil iniqui mammonae admixtum habebant, quas Marchio pro remedio animae suae ecclesiis Dei deputaverat distribuendas. Monachi vero responderunt, se depositum illud, ad quod praedictum est, conservandum in fide suscepisse, nec posse id tradere ad quodlibet inde faciendum, quin potius cum ipso ad ejus asylum velle confugere, cujus erat custodia deputatum. Hoc dicto, pecuniâ tota in altari Dei genetricis positâ, eventum rei solliciti expectabant. Marchio vero, neglecta tantae custodis reverentia, ablatiis omnibus discessit. Claudis vero justo forte zelo ob ablatam Monasterio, Confratribusq; dicatam pecuniam, commotus Monachus Autor hoc epiphonemate: Nec mirum si mortuo patri violentus extitit, quem vivum non timuit captivare. Paulo brevius *Chronicon vetus Misnense*: Nach dem Tode dieses Otten ward seinem Son gesagt / daß sein Vater drey tausend Marck Silbers in einem Altar gen der Zell hett lassen vermauren / die fodderter von den Mönchen / aber sie sagten / das solches sein Vater zu dem Closter gegeben hatte; Er kart sich nicht daran / legt seine Hand mit Gewalt an den Altar / gleich als an seinen Vater / nam das Silber hinweg. Idem & tradit *Monachus Pirnensis* verbis supra ad §. 11. p. 21. adductis, itemq; *Albinus in chron. Metall.* p. 13. *Henningesius* T. 3. Gen. p. 14.*

§. 18.

Neq; ut fugiat B. Lectorem, cujus formæ Albertus abstulerit Parentis sui Ottonis nummos, ecce trium icones illorû, quorum prototypa Thesaur9 continet Schwarzburgicus, hic subjungimus, quas eo gratiores B. L. fore speramus, quo rarius hodie comparent, aut inveniuntur alibi, de quibus tamen alio loco fusius agemus.

§. 19.

Anno MCXCV. 8. Kal. Julii (die 24. Junii) Albertus Superbus, Ottonis filius, Marchio Misnensis, Krummenheindorffii, (pagus olim fuit Nobilium de Schönberg) & non Lipsiæ, ut quidam volunt, in casa rustica veneno è vivis sublatus, in Veteri Cella fuit sepultus ad latus Parentis dexterum in Choro istius Cœnobii Templi.

Omnia optime id tradit *Chronici montis Sereni Autor* p. 64. & 65: Anno MCXCV. Albertus, Marchio, veneno, ut fertur, a quodam familiarium suorum, Hugoldo nomine, sumpto, ægritudinem incurrit. De Vriberge vero, ubi egrotare cœpit, Misnam festinans, cum nec equo, nec curru, propter evidentiam morbi vehi posset, à viris in gestatorio, ad hoc ipsum composito, portabatur. Verum emenso unius milliarii spatio, ingravescente molestia, etiam portari non sufferens, in villa quadam Heinrichsdorff depositus, ibique defunctus est IX. Kal. Julij. Sepultus vero est in Cella juxta Patrem suum. Et post hunc *Chronici veteris Misnensis Autor*: Im XL. hundertten und XCV. Jar ward Marggraff Albrecht von seiner Diener einen/ Hugold genant/ vergeben/ ist zu der Zeit begraben. Confirmat & dicta locus sepulture ad dexterum latus sacelli, cujus supra allata Epistola ad investigationem illius ab Electore Joh. Georg. II. anno 1676. Deputatorum p. 25. meminit Albinus in Chronico Misnensi p. 255. & 293. qui hoc ex mortuologio (Cellensi) refert. Scriptura quoque olim in Cellensis Monasterii sacello ante altarium summum in Choro ad sinistram lecta, & à Fabricio descripta ita: Zum ersten Marggraff Albrecht

recht/ der dñ obengenandten Marggraffen Otten Sun ist gewesen / der
ist gestorben nach S Ottes Geburt MC. und in XCV. Jar / hie begrab
den leit. Videantur idem tradentes *Mollerus* Chron. Friberg. p. 161.
& *Annales* p. 8. *Faustus* Genealogia Saxon. p. 123. *Brunnius* in Tri-
de Electorali p. 180. *Paulus Mart. Sagittarius* in Programme de lo-
cis sepulchralibus Ducum Saxoniz Lit. A. 2. *Fabricius* in Origin.
Saxon. p. 562. *Peccenstein* Theatr. Sax. p. 20. *Schmidius* Chron. Cygn.
p. 107. *Reusnerus* Stemm. Wittik. p. 32. *Chytræus* Chron. Sax. p. 58.
Clauderus Stemma Sax. p. 18. *Schneiderus* Chronico Lipsiensi p. 404.
Henningesius T. III. Geneal. p. 14. *G. P. Haennius* Geneal. Wittik. Fal-
sus ergo est *Chronici Bigaugiensis* Autor, qui ejus mortem ad annum
1194. p. 267. inculcat hñce; *Albertus Misnensis* obit.

§. 20.

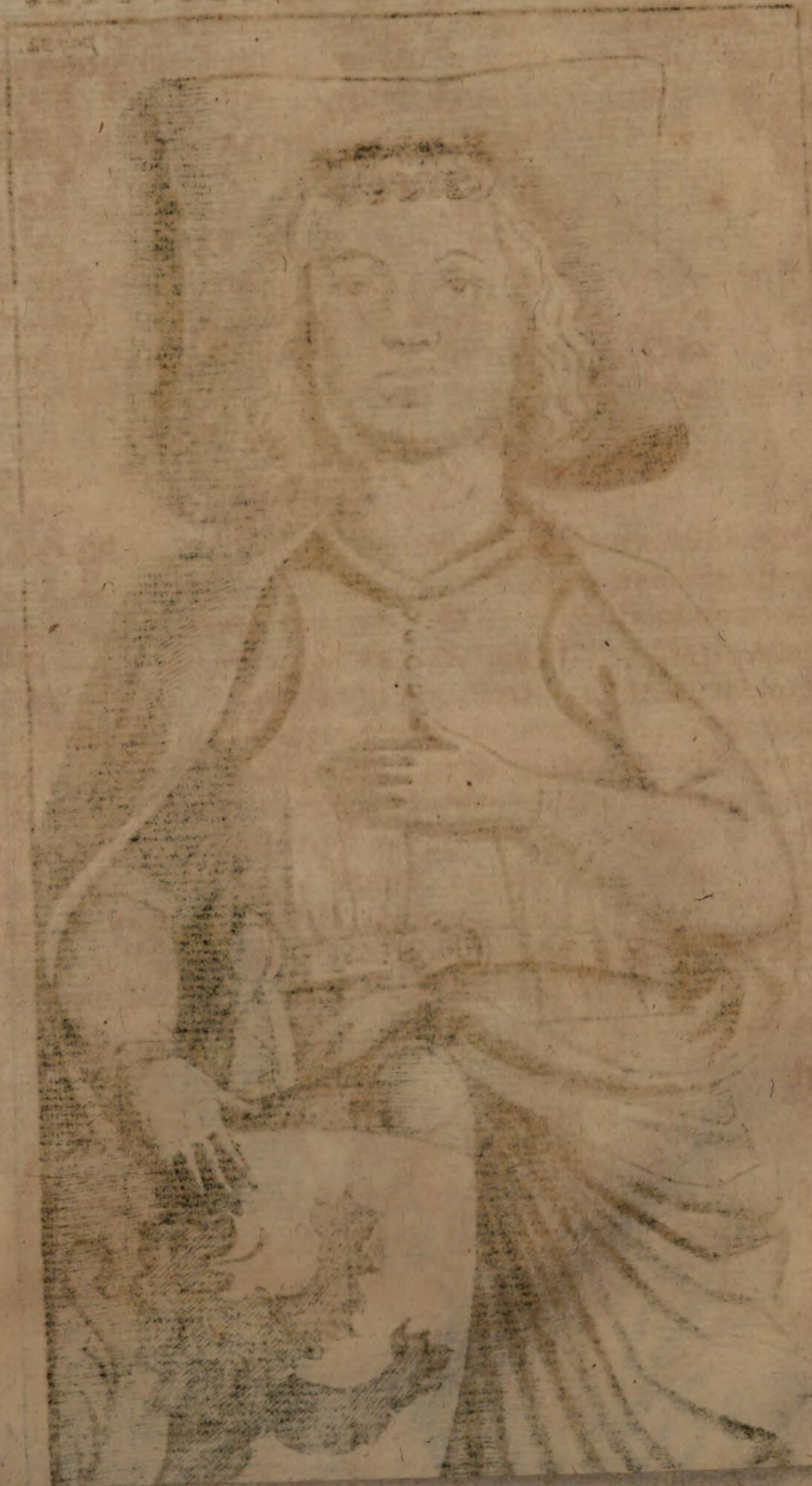
Et quo minus de dictorum veritate dubitari queat,
hic quoque addi curavimus ejus Monumentum sine dubio
a Dieterico, Fratre, ipsi fieri jussum, hodie in Sacello Mar-
chionum ibidem visendum, accurate ad prototypum de-
pictum, in quo, præter simplicitatem Veterum, etiam co-
rolla ex rosis confecta in capite, florentem ejus ætatem,
designatura, cingulum, quo corpus est adstrictum, & a
quo dependet gladius, manubrii gladii forma, scutumque
triangulare pariter, cui Leo appictus, (quod tamen sequiori-
bus temporibus factum reor,) observari merentur.

Recentiorum enim Monachorum ætatem sapit, quod *Vrsus* &
Leo niger suis coloribus additi fuerint vestibus, maternæ originis &
paternæ sine dubio argumentum.

§. 21.

Ottonis, Patris, vidimus nummos; Alberti quoque,
Filii, hic ut addamus desiderabit forte Benevolus Lector.
Neque vero ut sic ejusdem de nobis conceptam spem falla-
mus, addimus binos illius ex Thesauro Schwartzburgico
nummos, alterum equidem, ut ex literis, quas præfert,
patet,

patet, indubiæ fidei, cum literis: ALBERTUS MARCHIO
alterumque sine dubio etiam ad illum spectantem, quod
non solum literæ A. D. G. M. h. e. Albertus Dei Gratia
Marchio, sed & convenientia cum altero non obscure
probare videntur.

Quilibet vero vel primo intuitu perspicit, hos ipsos *multa* cum
præcedentibus tum ratione *formæ*, tum *figuræ*, tum *ductus literarum*
habere communia, adeoque & ad illorum ætatem quam proxime accedere.
Videant ergo illi, qui hos ad *Albertum degenerem* sine dubio spectare
existimant nummos, quæ ratione nobis hoc probabile reddant.
Sane longe alia post Henrici illustris, cujus filius hic ipse erat Alber-
tus, tempora invaluerat cudendi ratio, crassiores scilicet literas ut
in sculperent nummis, *leonemque* communiter præ se ferrent, quan-
quam & *Marchionem* cū vexillo quandoq; ostenderent modo lauda-
ti Alberti nummi. Atq; ut res pateat magis, iiq; dignoscantur rectius,
ecce & illorum typos hic inserimus. Horum unus literas præfert:
Albertus Dei Gratia Misnensis ET Orientalis Marchio; Alter vero istas:
Albertus, Fridericus, Dei Gratia Misnenses Marchiones, quorum vero ex-
plicationem, sicuti & præcedentium, alii reservabimus loco &
tempori.

Eodem anno MCXCV. die 24. Julii, triginta scilicet diebus post mariti discessum, non sine veneni pariter suspicionem obiit Sophia, uxor Alberti superbi, Marchionis, Frederico, Bohemiae Duce, oriunda, & mariti latus sinistrum in Choro Sacelli claudit.

Ita enim *Chronici Montis Sereni* Autor p. 65: *Uxor quoque ejus paucis evolutis diebus eodem veneno extincta est.* *Chronicon vetus Misnense*: Sein (Marggraff Albrechts) Weib lebete XXX. Tag darnach/ starb auch vom Gifft. Quorum dehinc vestigia premunt *Fabricius* in *Originibus Sax.* p. 562. *Albinus Chron. Misn. Tit. 22.* p. 293. *Faussius* in *Genealog. Saxon.* p. 123. *Paul. Mart. Sagittarius* in *Programmate de locis Ducum Saxon. sepulchralibus.* Lit. A. 2. *Mollerus Chron. Freib. Ann.* p. 9. *Peccenstein Theatr. Saxon.* p. 20. *G. P. Hoennius* in *Geneal. Wittik. Scriptura olim Cella ad parietem Templi in Choro lecta, & a Fabricio descripta*: Mit seiner (Alberti) Frauen Sophia, (liegt Er begraben) die eines Herzogen Tochter von Behmen gewesen ist/ denen beiden vorgeben wart/ und in wenig 30. Tagen beyde gestorben. *Henninges T. 3. Geneal.* p. 14. *Dr. Lairitzius Palmeto* p. 209. *Consentit & Relatio de investigatione locorum sepulchralium Marchionum a quibusdam delegatis in Cella anno 1676. instituta, quae supra inspicere potest.* pag. 26.

MCXCVIII. dedicatum est Oratorium Monasterii Vetro-Cellensis.

Testis est Scriptura antiqua hujus Cœnobii, Templi parieti olim adscripta, quam supra jam §. 9. p. 18. attulimus, cujus hæc conclusio: *Cujus (Cœnobii Cellensis) oratorium Ao. MCLXXXVIII. dedicatum est, Amen.*

Anno MCC. Matthæus Abbatis, Tammo Prioris, & Gerardus Cellarii officio in hoc ipso Cœnobio præfuerunt.

Testes

Testes his axiomatibus adducuntur in diplomate Dobrilugensi, ex quo, cum dignitas hujus olim Abbatis & Fratrum elucescat, dum Burggraviis Altenburgensi, Misnensi, Donensi, & Greutischen. si præponuntur, & Terminos præterea prædiorum ad Monasterium Dobrilugense olim spectantium contineat, dignissimum putamus, ut integrum hic legatur, nondum hæctenus editum.

IN nomine Sanctæ & individue Trinitatis, *Theodoricus, Dei gratia, Misnensis & Orientalis Marchio*, Ecclesiarum possessiones que à viris Principibus, seu ab aliis quibuslibet personis, sub eorum potestate agentibus, *ob remedium peccatorum suorum locis Deo sacratis* collate sunt, facile paterent direptioni, si non ab eis, vel heredum suorum successione legitima, tuerentur à violentia. Hac igitur uti volentes benivolentia, tam presentibus, quam futuris notum esse volumus, *Ecclesie in Dobriluch*, que a predecessoribus nostris Marchionibus, scilicet pie memorie patruo nostro Theodorico, & Patre nostro Ortbone, itemque patruo nostro Thedone fundata, sustentata, atque defensa est, jure defensionis, que nobis pro parte hereditarie proprietatis contingit, etiam à nobis ob evitandum estum adversitatis deberi obumbraculum defensionis. Ut autem nostre intencioni firmitus robur accederet, de terminis Ecclesie prefate, quos majores nostri laudabiliter statuerunt, certitudinem capere volumus, & per viros honeste fame, *Hertwicum* scilicet *Prebisk*, & *Thidoldum de Belgora*, sub obtestatione fidei, qua nobis tenebantur, firmam rei firmitatem cognovimus. Accipiunt itaque initium predicti termini a *Jawer* per directum ad *Wysok*, a *Wysok* per directum ad *Swynstige*, & pontes *Muteliz* usque ad vadum *Scharischowe*, a *Scharischowe* per ascensum fluvij usque *bork*, a *bork* per directum usque ad septem fontes, a septem fontibus usque ad paludem *Drezke*, & diriguntur deorsum ad alveum *Telniz*, & inde ad locum, qui *Jamniz* vocatur, venientes per *Welkenoz* ad originem cujusdam rivuli *Wewer* scilicet descendunt, & cum eo usque ad amnem *Primisniz* delabuntur, trans ripam vero ejusdem fluminis *primisniz* octo mansos *flandrenses* ipsis terminis adjecimus, & inde

per descensum ejusdem amnis quo usque ingreditur siccam alestram, Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Jawer. Ut autem hec nostra & Parentum nostrorum donatio apud presentes & posteros prefato Cœnobio & inibi Deo fervientibus integra illibataque permaneat, presentis pagine inscriptione, & Sigilli nostri impressione, & idoneorum testium annotatione corroboravimus. Sunt autem hi, *Bertramus*, Misnensis Canonicus, **MATTHEUS ABBAS DE CELLA**, **TAMMO PRIOR**, & **GERARDUS CELLERARIUS IBIDEM**, *Hermannus*, Burgravius de Altenburg, *Meynerus*, Burgravius Misnensis, *Henricus*, Burgravius de Donyn, *Gerardus*, Burgravius de Greütsch, *Erkenboldus* de Grizlav, *Henricus* de Corun, *Albertus* de Dreuze, *Henricus* de Koldiz, *Herdegenus* de Lyznik, *Albertus* Dapifer de Borne, *Ludoldus* & *Ramuoldus* de Domo Grymme, *Guntherus* de Rochsberg, *Henricus* de Starenberg. Acta sunt hec Anno ab incarnatione Domini *Millesimo CCmo*. Indictione III. in Provinciali palacio nostro **COLMIZ VI. Kalen. Maij** Regnante in Celo & terra Domino nostro Jesu Christo. Sigillum appensum hisce literis existit hujus formæ.

§. 25.

Anno MCCV. Ludigerus Monachum in Cella egit.

Teste diplomate Dobrilugensi hoc anno dato, in quo ita testis adducitur: Ludgerus Monachus de Cella Sancte Marie. Et cum in eodem Burggravio de Lubin præponatur, aliaque contineat memorabilia, non possum non illud plurimam partem excerptum hic apponere:

IN nomine Sancte &c. *Cunradus Dei Gratia Orientalis Marchio, Ecclesie Sancte Marie in Dobirlug in perpetuum &c.* quod causam, que inter *Fratres Dobirlugenses & Hartpertum*, sacerdotem de *Wardenbrücke*, super Terminorum suorum distinctione versabatur, ex rogatu Domini *Theoderici, Misnensis Episcopi*, discutiendam atque dirimendam suscipientes, & bonis sermonibus & iustis rationibus id elaboravimus, ut idem sacerdos omnem querimoniam vel exactionem, quam contra predictos fratres in predia seu terminos ipsorum hætenus habuerat, penitus abdicaverit. Nos igitur Deo largiente in Patronatum ejusdem Coenobii hereditario successimus jure, universis circum circa Terminis, quibus pie memorie *Patruus noster, Theodericus Marchio* ipsam Ecclesiam à *Martino, Misnensi Episcopo*, dotari voluit, firmam ac perpetuam recognoscimus libertatem, eamque & privilegii hujus conscriptione, ac Sigilli nostri impressione roboramus, ita ut si aliquis deinceps longe vel prope positus *Fratres* inibi Deo fervientes aut *Colones eorum*, in aliqua decimarum exactione seu querimonia pulsare ac molestare presumpserit, Dei & omnium sanctorum suorum odium habeat, nostraque & successorum nostrorum benivolentia tam diu careat, donec resipiscat, & locum ipsum in pace dimittat. Hujus autem confirmationis testes sunt *Johannes, Parochianus de Belgere, Everhardus, Capellanus Marchionis, Balduinus, Sacerdos, Ludgerus, Monachus de Cella Sancte Marie, Johannes, Burggravius de Lubin, Reinhardus de Strele, Gunzelinus de Vichtenberg, Otto de Legendorff, Ludgerus de Yesere, Heinrichus de Sirmnitz.* Anno ab incarnatione Domini M. CCV. XV. Kalend. Augusti. Acta sunt hec in villa *Wardenbrücke*.

§. 26.

Atque hunc Ludigerum credo esse, cujus Sermonum duo Volumina, itemque Libri Azymorum hodie adhuc in Bibliotheca Lipsiensi Paulina in Mstis prostant.

Citat illos L. *Joachimus Fellerus* in *Cygnis quasimodogenitis* L. B. 2. & in *Catalogo Mstorum Codicum Bibliothecæ Paulinæ* p. 149. & 180.

§. 27.

Anno MCCXI. die 1. Febr. demortua est Misnæ Adela (Adelba, Adelheidis, Adelhana) Ottonis fundatoris filia, altera, Regis Primislai, seu Ottocari, Regis Bohemiæ, conjux, ab ipso circa annum 1201. injuste repudiata, hætenus velut in exilio, & Monialis Misnæ in Monasterio prope Wasseburgum ad S. Jacobi ædem, quod ipsi Dietericus, Frater, de dote sua exstruxerat, vivens, Cellæq; sepulta fuit.

Scio, alios *Misnæ* sepultam illam tradere, in quibus sunt *Fabricius* Ann. Misn. p. 36. *Faustus* in *Geneal. Saxon.* p. 123. Idem in *Chronico Misnensi* p. 26. 27. *Reusnerus* p. 31. *Lairizius* p. 201. *Weckius* Chron. Dresd. p. 104. *Albinus* Chron. Misn. p. 299. *Clauderus* *Stemmate Saxon.* p. 19. idque ex eo conjicere, quod ibidem vixerit, sed nescio, an hæc sufficiant, cum *Monachus Pirnensis*, quando de hoc Monasterio agit, & ibidem sepultos refert, expresse addat: *Adelba, Marggräffin Otten czu Wilsen Tochter*; itemque *Bucelinus* T. 1. *Germ. Sacræ* p. 88. qui (Otto) ibidem (Cellæ) cum uxore & Filia, sepultus est. In die, loco, annoque mortis consentit *Henninges* T. III. p. 14. sed locum sepulturæ tacet, quod & *Rempius* in *Calcad. Sax.* facit. Sed cum Scriptura Cellensis de ea Faceat, parum abest quin priorem amplectamur sententiam.

§. 28.

Anno MCCXVI. Dietericus Marchio Misnensis, Ottonis Fundatoris Filius, Privilegium Monasterio Cellensi dedit super bona quædam ipsius *Zadelenisia*.

Hujus

Hujus diplomatis meminit *Weckius Chron. Dresd. p. 103.* & hanc ejus refert clausulam: *Acta sunt hec anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi Millesimo ducentesimo XVI. indictione V. XII. Cal. Febr. in civitate nostra Dreseden.*

§. 29.

Hoc anno Tidericus, Marchio Misnensis & Orientalis, Lipsiæ contractum confirmavit, quo decem mansos hæreditariæ proprietatis in villa Kagan pro centum triginta, & quinque in Weceleswalde pro 60. marcis duo Fratres, Theodericus & Wolckmarus de Kagan, Abbati Cellensi, Bernhardo, & Conventui Sanctæ Mariæ ibidem, hæreditario jure vendiderunt.

Hoc diplomati Marchionis Tiderici debeo, ad cujus finem hi laudantur testes: *Ulricus scriptor, Henricus senior & Henricus junior de Corun, Hartmannus de Lobdeburg, Sifridus de Mugelin, Sifridus de Zedliz, Ranvoldus de Kutez, Henricus Marschallus, Henricus de Kuzebude, Henricus de Lindenowe, Hildebrandus de Baruth, Hugo de Bennendorff, Wernerus de Steten, Ludovicus de Plaunwitz, Albertus de Ruth, Albertus de Landesberg, Johannes de Kybitz.* *Acta sunt in civitate nostra Lipz. 5. Non. Mart. 1216. indict. 5.*

§. 30.

Anno MCCXIX. Wilhelmus Abbas Cellensis, Patria Torganus, Albim navicula trajecturus cum aliquot Monachis & Ministris mergitur, & interit.

Fabricius in Annal. Misn. p. 36. Möllerus in Annalibus Chronici Freibergensis p. 12.

§. 31.

Anno MCCXX. die 17. Febr. Dietericus, Alberti Frater, & Ottonis Marchionis Filius, qui sedem suam plerumque Fribergæ habuerat, ex veneno a Medico scelesto propinato (quem talento Attico corruptum fuisse, referunt Annales)

les) in vivis esse desiit, Vetro-Cellæ in Choro Sacelli humatus.

Diem emortualem diximus 17. Februarii innitentes autoritate *Chronici montis sereni, Clauderi & aliorum*, in quo tamen errant *Chytraeus, Albinus, P. M. Sagittarius, Reusnerus, Mollerus, Rempius, Spangenbergius, Faustus*, qui omnes 27. ponunt, magis vero *Henningesius*, qui Tom. III. Geneal. p. 15. diem 27. Octobris inculcat. De anno vero, quem indicavimus, certiores nos reddit *Chronici montis Sereni Autor* p. 136. ad annum 1220: *Theodericus Misnensis & Orientalis Marchio, Filius Ottonis, Filij Conradi Marchionis Senioris obiit XIII. Kal. Mart. sepultusq; est in Cella juxta Patrem suum. Vetus Scriptura Cellæ in Choro Sacelli olim lecta, & a Fabricio descripta: Item leit hie begraben / Marggraf Diethrich / ein Graff von Weynsfels / und auch Margraf Otten des Stiffers Sunder gestorben ist nach Cristi Geburt MCC. und in dem XX. Jar mit seiner Frowen Joetten / di eins Landgrafen in Döringen Tochter geweest ist / mit vilichen iren Kindern und jungen Fürstin / die jung gestorben sind.* Et Sole clarius ex paulo post adducendo Jutta & Ludovici Landgravii diplomate liquet, illum a. 1221. jam fuisse demortuum, quia pro remedio animæ ipsius hoc indulgere privilegium testantur, de hinc in fine additur: *XV. Calend. Aprilis in tricenario (tricesimo) die pie memorie Misnensis & Orientalis Marchionis Theoderici, ubi simul luculentissime dies emortualis (17. Febr.) confirmatur, quem pariter tradit Chronici montis Sereni Autor.* Confirmant præterea indicatum a nobis annum emortualem *Albinus* in Chronico Misnensi ad Annales Lauterbergenses provocans, Tit. 22. p. 293. ac *Henningesius* T. III. Geneal. p. 14. *Rempius* Calendario Saxon. p. 58. *Cyriacus Spangenbergius* in Chronico Hennebergensi p. 104. *Peccensteinus* de Marchionibus Misnensibus p. 7. a. *Chytraeus* in Chronico Saxonie p. 53. *Clauderus* Stemmate Wittik. p. 230. C. *Sagittarius* in Historia Lusatica §. 36. *Brunnius* in Triade Electorali p. 184. qui annum emortualem quoque 1220. referens, Fabricii insuper addit epitaphium ipsi scriptum, cujus hæc ultima:

Communem in Cella tumulum cum conjuge Jutta
Matura nondum morte peremptus habet.

Errant

Errant ergo illi, qui mortem ejus ad annos 1221. 1222. 1223. & 1225. referunt. Ad annum 1221. minus recte *Antonius Weckius* videtur illā restringere ex verbis ultimis superioris diplomatis concludens, hoc anno, quo datum, fuisse demortuum, cum potius illa verba *anniversarium ejus respiciant*, hæcque verba etiam 12. annis post mortem ejus pronunciata recte se habeant. nempe trigesimo die post diem suum emortualem, 17. scilicet Februarii. Vix enim est credibile, tam brevi temporis spatio ex *Thuringia* advolasse *Ludovicum*, omnia ratione homagii per totam *Misniam* & *Lusatiam* jam disposuisse, dispositaque perfecisse, & præ aliis nunc modo res *Monachorum Cellensium* tractasse, præsertim cum testetur *Spangenbergius*, eo tempore, quo obierat *Theodericus*, *Ludovicum* degisse *Wurzburgi*, ut adeo temporis ratio curatius pensitata hoc plane non admittat. *Peculiari* insuper *Sigillo* usa fuit in hoc diplomate *Jutta*, quod fane in hac temporis angustia vix confici potuit, taceo alia. Et cum diem recte tradiderit *Chronici Montis Sereni Autor*, eum ne in anno errasse accusemus? illum cum die non obscure eodem tradente diplomate. Sed eundem errorem jam ante illum errarunt *Autor Historiæ de Landgraviis Thuringiæ* cap. 37. p. 923: *Eodem anno (1221.) Theodericus, Marchio Mysenensis, Maritus Domine Jutta, Sororis Domini Ludovici, obiit: Et Autor vite Ludovici Lib. 3. Cap. 3. ita scribens: In demselbin vorgeschriben Jahre (1221.) an deme ersten Tage des Hornungs (& hic rursus latet error) starb der edele Marggrave Dytterich von Misn/der da hatte Frowen Jutten/ Landgraven Ludewigis Schwester/ derselbe Marggraffe Ditterich sakte Landtgraven Ludewigin by synem lebenden Ribe synem Sone zu eygnem Vormunden durch stetickid unde vestin Glauben/ den her an yme erkante.* Quos sequitur *Dn. Tentzelius Supplement. II. Chron. Goth. p. 50.* Alii vero ad annum 1222. mortem ejusdem referunt, in quibus sunt *Georgius Fabricius*, in *Origin. L. 6. p. 568* scribens: *Obiit hic Princeps afflictus supra millesimum ducentessimum vigesimo secundo: sepultus in Cella ad Patris Othonis tumulum XIII. Cal. Mart;* Et in *Annalibus Urbis Misnæ* ad annum 1222. p. 36. quem magno numero, & confidentissime, ut solent secuti sunt *Petrus Albinus Tit. 20. p. 262. Misn. Chron. quamvis Tit. 22. p. 293. ad Annales Lauterbergenses* provocans annum pariter 1220.

tradat, minus recte vero diem, 27. scilicet Febr. *Laur. Peckenstein*, ut supra jam monui, in *Theatr. Sax.* p. 20. *G.P. Haennius* in *Genealogia Wittikindea*. *Spenerus* in *Sylloge Genealogica Historica* p. 316. *Andr. Möllerus* *Chron. Friberg.* p. 162. *Reusnerus* in *Stemmata Wittikindeo* p. 32. *Schneiderus* in *Chronico Lipsiensi* p. 408. *Schmidius* *Chron. Cygn.* p. 122. *Faustus* in *Geneal. Saxonica* p. 124. *Paulus Martinus Sagittarius* in *Programmate de locis sepulchralibus Ducum Sax.* Annum rursus 1223. suppeditat *Scriptura* olim a Fabricio in Cœnobio illo lecta, quæ ita habuit: *Theoderico huic, Othonis Filio, de terra Sancta repedanti Imperator Henricus insidias posuit propter mineralia in Friberga, quæ sibi Imperator volebat asciscere. At Theodericus lagena inclusus, navigio caute impositus, & sic evasit manus Imperatoris. Huic Lips duobus annis rebellavit, perit toxico, Physico suo centum marcis argenti conducto (fundavit Thomanum in Lipsic) in Cella sepultus Anno Domini: MCCXXIII. Annum denique 1125. obtrudere nobis videtur Chronici veteris Misnensis Autor, Lipsienses præterea de propinato veneno accusans, scribensque: Anno XII. hundert XXV. kamen die von Leipzigh überein mit des frommen Marggrafen Dithrichs Arzt umb hundert Marck Silbers/ihrem Herrn zu vergeben/gaben ihm von stund ein halb hundert Marck heraus/da tödtet ihn der Arzt mit einem Trancck/liegt zu der Zell begraben. Vidit hanc discrepantiam Excell. Dn. *Lairuzius*, hinc non potuit non indicare eandem in *Palmeto suo* p. 210.*

§. 32.

Locus sepulturæ à citatis autoribus uno quasi calamo affirmatus, certior præterea ex Monumento ejusdem, quod in Sacello Cellensis Cœnobii accepit, hodieque lapidi incisum ibidem visitur, redditur, cujus delineationem æri incisam & hic exhibemus.

Quo habitu tunc incesserit Marchio, non solum B.L. docebit additum Monumentum, ejusdemq; descriptio supra jam p. 25. & 26. allata, sed & ex nummis ejusdem quadantenus cognoscitur, quorum icones & hic adjicimus, intuentibus & nomen & Titulum, quamvis
non

TIDERICI AFFLICTI
MONUMENTUM.

pag. 42.

THE
MONUMENTUM

non totum, scilicet, vel THEODERICUS MARCHIO, vel THEODERICUS DEI GRACIA MARCHIO, sistentes;

§.33. An.M.CCXXI. Jutta, Theoderici Marchionis conjux & Henrici Illustris Mater, Henricus Filius, & Ludovicus Landgravius Thuringiæ, Landgraviæ tutor, confirmant. Monasterii Cellensis subditis Privilegium de non solvendo teloneo, exemptione de consuetis oneribus Provincialibus, restricta Advocatorum potentia, solutioneque multæ.

In majorem fidem ipsum dignum lectu subjiciam Diploma:

J. (Jutta) Dei gratia Misnensis & Orientalis Marchionissa, H. (Henricus) Filius illius, eadem gratia Misnensis & Orientalis Marchio, & L. (Ludovicus) Landgravius Thuringie & Palatinus Comes Saxonie omnibus presentem paginam inspecturis salutem in perpetuum. Universis hanc cautionem (Versicherungs-Schein) respecturis innotescere decrevimus, quoniam pro remedio anime dilectissimi nostri pie memorie Marchionis Theoderici Cœnobio Cellensi libertatem talem indulgimus, videlicet ut homines eidem ecclesie pertinentes in omnibus foris Misnensis & Orientalis Marchie, que sibi necessaria fuerint ad tegumentum & alimentum absque theloneo comparare permittantur. Si autem emere aliqua voluerint, ut carius vendant, persolvent theloneum. Nec Advocatus de Dobelin, aut de Libeze, vel de Wriberch, (Geyberg) sive de Misna in villas abbacie venire presumant, nec de vocatione Abbatis, tantum de furtis, homicidiis, & membrorum mutilatione, stuprique violentia judicaturi. Quibus necessaria

*necessaria providebunt solum illi propter quos eos accersiri contigerit, eisdem
 etiam hominibus, ut ab omni exactione, que in provincia emerferit, liberi &
 exempti habeantur, concessimus. Rerum autem quas prefati iudices vel ad-
 vocati tempore iudicii rationabiliter acceperint, partes duas Monachis
 Cellensibus, tertia parte in jus Marchionis cedente assignabunt.
 Verum ut hec sollempnis actio temerari & convelli nequeat, eam in scriptum
 redigi fecimus, quando sigillorum nostrorum appensione corroboravimus. Hu-
 jus rei testes sunt Hildebrandus, Capellanus, Ulricus Notarius, Meinhe-
 rus, Prefectus de Misna, Heinrichus Prefectus de Donin, & Filius suus Otto,
 Albertus, Burggravius de Aldenborch, Albertus Burggravius de Dewin,
 Volradus de Landesberch, Hartwicus de Misna, Bertholdus antiquus
 villicus de Rosewin, & alij quam plures. Acta sunt hec anno incarnationis
 Domini MCCXXI. indictione nona XV. Kal. April. in tricenario pie memo-
 rie Misnensis & Orientalis Marchionis Theoderici.*

§. 34.

Anno MCCXXIV, Bruno, Præsul Misnensis, & Ludigerus, Abbas Cellensis, de agris contendunt, ad cuius litis diremptionem arbitri electi fuere Ludovicus, Thuringiæ Landgravius, Engelhardus Numburgensis, & Conradus Hildesheimensis, Præfules.

Fabric. in Annal, Misn, p. 36.

§. 35.

Eodem ao. (MCCXXIV.) Henricus, Rex Romanorum, Privilegium Monasterio Cellensi concessit, bona ac feuda Imperialia sine speciali concessione cõemendi, & alia cum illis commutandi.

In hujus rei fidem ipsum affero Diploma Imperatoris, ob res nonnullas memorabiles luce non indignum.

IN nomine Sancte & individue Trinitatis *Heinricus Dei gratia Romanorum Rex, & semper Augustus, Celle Sancte Marie in perpetuum.* Ad hoc, divina disponente providentia, ad Regni gubernacula nos credimus sublimatos, ut servorum Dei in temporalibus subsidiis, utilitatibus, regia liberalitate consulamus & propensiori cautele diligentia privilegiorum nostrorum confirmatione prospiciamus. Inde est, quod omnibus Imperii fidelibus constare volumus, quod nos petitioni domini *Abbatis & Fratrum de Cella Sancte Marie, Cisterciensis Ordinis, Misnensis Diocesis* satisfaciētes, ob reverentiam intemerate Virginis Deique genitricis Marie, Monasterium ipsum cum omnibus hominibus & possessionibus, quas in presentiarum canonice possidet, & in futurum justis modis poterit adipisci, in nostram & Imperij protectionem, & speciale patrociniū suscipimus, & bona ipsa cum suis pertinentiis imperiali auctoritate confirmamus. Insuper & pro remedio anime nostre parentumque nostrorum ac Successorum nostrorum, Imperatorum ac Regum, hanc eis gratiam & licentiam indulgimus, ut quascunque possessiones in agris videlicet, vineis, pratis, silvis, aquis, stagnis, pascuis, terris cultis, vel incultis, a quacum-

que persona libera, siue ministeriali Imperij titulo donationis, emptionis, siue concambij idem Monasterium de bonis Imperij, siue de proprietatibus fidelium Imperij obtinuerit, non requisito super hoc speciali assensu Imperij licenter recipiat, & nostre Majestatis auctoritate in perpetuum sine omni prorsus contradictione quiete possideat. Ut autem hec nostra donatio rata, & inconvulsiva in perpetuum valeat permanere, presentem paginam exinde conscriptam Sigilli nostri appensione fecimus communiri. Hujus rei testes sunt venerabilis Pater Conradus, Portuensis & Sancte Rufine Episcopus, Apostolice sedis Legatus, Theodericus, Treverensis Archi-Episcopus, Engelbertus, Coloniensis Archi-Episcopus, Gebhardus, Episcopus de Bazzowe, Siffridus Episcopus de Owesburch, Lodewicus, Dux Bawarie, Lodewicus, Langravius Thuringie, Cunradus, prefectus de Nuringberch, Gerhardus, Comes de Dits, Magister Hermannus de domo theutonica, Anshelmus, Marsalcus de Justia, Heinrichus dapifer Regis, Ludolphus de Allerstedde, Rudolphus, pincerna Langravij (de Varila scilicet) Albertus Smelinc, Cunradus de Steinbach, Ulricus de Maltiz, & alii quam plures. Acta sunt hec in Nuringberch, Anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo XXIII. indictione XII. X. Kl. Augusti feliciter Amen.

Ubi hoc adhuc observo, literas has me debere apographo, quod Joh. Otto N. P. C. fecerat, cujus sub finem hæc verba erant adjecta: Literas has Joh. Otto N. P. dedit Mich. Rudelio Dresdæ 1589. & nunc habet Christ. Brehm, qui eas reddidit Archivo Electorali anno 1653. in quo ergo hodie est inveniendum.

§. 36.

Non diu post (& ut quidam volunt, 1229.) Jutta (Guta, Juditha) Conjux Dieterici, Filia Hermannii Langravii Thuringiæ, ejusque liberi sex (1.) Dietericus, (2.) Otto, (3.) Conradus, qui utrique 1219. obierunt, (4.) Jutta. (5.) Hedwig & (6.) Sophia in pueritia & infantia demortui, sepulturam Cellæ juxta nonnullos invenerunt; nos Dietericum & Conradum excipimus.

Affirmat hoc Scriptura vetus Cellensis, quam superius §. 30. p. 40. adduximus. Albinus Chron. Misa. T. 2. p. 293. Brunnius in Triade Electo-

Electoralil. c. *Paul. Mart. Sagittarius* in *Programmate de locis sepulchralibus Ducum Sax. Lit. A. 2.* Si diplomati vero cuidam, mihi alibi memorato, fides habenda, illa adhuc 1229. vixit, quamvis eodem adhuc etiam vitæ mimum absolvere potuerit. *Henninges Geneal. T. 3. p. 14.* Juttam 3. Idus Januar. Sophiam vero 16. Cal. April. non additis annis, obiisse memorat. Unde vero *Nobiliss. Dn. Hænnius* in *Geneal. Wittik.* hauserit, *Sophiam* hanc posteriorem (quæ ab aliis Scriptoribus in pueritia exspirasse memoratur,) nupsisse *Landgravio Thuringiæ*, hæctenus indagare non potui, quique tradit pariter, *Ottonem & Conradum an. 1219.* morte oppetiisse, cum alii in pueritia eosdem obiisse scribant, in quibus sunt *Fabricius O. S. p. 568. Lairitzius p. 211. Peccenstein de Marchionibus p. 7. Clauderus p. 20. Faustus p. 25.* Neque crediderim *Theodericum*, quem *Henningesius, Fabricius, Peccenstein, Albinus*, in pueritia falso obiisse scribunt, *Cellæ* sepultum, sed potius cum *Episcopus Numburgensis*, & non *Augustanus*, ut *Faustus p. 125.* minus recte refert, fuerit, *Numburgi*, & non, *Beiero* in *Geographo Jenensi c. 10. p. 216.* prodente, in *Monasterio Bosaviensi* ad *Cizam* anno 1243. humatum fuisse. Nam cum in anno errer, & ex *Langio p. 807.* constet, eum adhuc 1258. vixisse, omnino cum *Paulo Langio* facimus, qui p. 802. ita de ipso: *Iste autem Theodericus non in Puzowe apud nos, sed Nuenburg humatus est: nullius siquidem Episcopi præter fundatoris nostræ continet Ecclesia corpus. Præter enim quod Albinus quoque in Chronico Misnensi p. 285. Dresseras Millen. VI. P. II. p. 258. Clauderus in Stemmata Sax. p. 19. testentur, eum Episcopum Cizensem & Numburgensem egisse, firmissimum id quoque reddam ex diplomate quodam Henrici illustris Marchionis, anno 1240. die 4. Junii (pridie Non. Junii 13. indictione) Misnæ conscripto, in quo confitetur, se ad petitionem Karissimi Fratris sui (in diplomate nostri) *Theoderici, Nuenburgensis Episcopi*, 3. Manfos cum omni utilitate in veteri Belgora tradidisse *Ecclesie S. Otmar* ibidem, testibus ibidem adductis & laudatis, *Henrico*, Misnensi Episcopo, *Jordano* Plebano, de *Uxorenveltemoven*, *Meinbero* plebano de *Grimma*, *Conrado*, Plebano in Oppido *Belgern*, *Ulrico*, de *Pack*, Mag. *Alexandro*, Curia Notario, *Ulrico* de *Khirschberg*, *Ulrico* de *Alaber*, *Conrado* de *Bychowe*. Quod vero alterum ex illis filium*

Henrici

Henricum, Præpositum Cathedralis Ecclesiæ Misnensis, concernit, illum Misnæ potius quiescere autumamus. Conf. Annales Misnenses Fabricii p. 36. Spangenb. Chron. Mansf. p. 298. b. Clauderus p. 20, Bucelinus Germ. Sancta p. 61. Reusnerus S. W. p. 33.

§. 37.

Anno MCCXLII. die 7. Julii in vivis esse desit Constantia, Leopoldi VIII. Austriæ Ducis, cognomine gloriosi, Filia, Friderici vero Ducis soror, uxor Henrici illustris Marchionis prima, cum qua nuptias die 1. Maii anno 1234. prope Viennam testib⁹ Jacobo Præposito, Cuspiniano, Reusnero, Hœnnio, Fabricio, celebraverat, in veteri Cella ad latus Mariti sepulta.

Quemadmodum annus, quo in matrimonium duxit Henric⁹, Marchio, Constantiam, certiores reddere possum ex diplomate Dobrilugensi, quod eidem Cœnobio Henricus anno 1234. XI. Cal. Aug. Torgæ dedit, in quo inter alia: *& in animæ nostræ ac conjugis nostræ salutem*; ex quo patet, eandem jam in uxorem habuisse; ita vellem, ut annum emortualem certum possem constituere. In loco quidem sepulture omnes consentiunt, & ex Monumento Cellensi, infra ad annum 1287. adducendo, perspicuus is magis redditur, inque die emortuali Albinus, Mollerus, Faustus, Rempius, Clauderus, Reusnerus, Tentzelius, P. M. Sagittarius; præter quod Henningesius diem 9. Julii & Fabricius diem 5. Junii reponant; in anno vero, ut dixi, mirum in modum variant Scriptores. Annum 1243, ex certis Documentis, & quod ultra 9. annos post nuptias non vixerit Constantia, vult evincere Weckius Chron. Dresd. p. 105. Sed cum Documenta non addiderit, merito calculum addere detrectamus. Annum vero sequentem 1244. indicat Clauderus Stemmate Sax. p. 22. cui consentit Nobiliss. Dn. Tentzelius Supplem. II. Goth. p. 599. & Hœnnius in Geneal. Wittik. adducti præcipue quorundam Autorum relatione, perhibentium, Henricum quarto post Constantiæ mortem anno ad secunda transiisse vota, quod ita propemodum contingeret. Alii, rursus & horum non pauci annum demum 1262. inculcant, in quibus sunt
Fabri-

Fabricius Origin. Sax. Lib. VI. p. 377. eam Nonis Junii dicto anno 1262, obiisse dictitans, Antor Scripturæ veteris in Cella olim lectæ & ad obitum Henrici referendæ. *Brunnius* in Triade Electorali p. 195. *Henningsius* T. III. Geneal. f. 14. & Part. I. f. 260. *P. M. Sagittarius* in de locis sepulchralibus Ducum Saxonix Lit. A. 2. *Faustus* Stemmate Sax. p. 127. *Sagittarius* Historia Lusat. §. 37. & 38. *Lairitzius* Palmeto p. 213. *Reusnerus* Stemmate Wittik. p. 33. *Rempius* Calend. Sax. p. 188. Nunc, cur nos annum 1242. selegimus, dicemus? Habemus primo hunc conceptis verbis tradentem *Albinum*, & quidem ex Mortuologio in Chronico Misnenfi Tit. 22. p. 293. ita: Constantia, Marggraffens Heinrichen des Erleuchten welcher Dietrichen Sohn gewesen/erstes Gemahl/Herzogs Leopolds von Oesterreich Tochter/ welche gestorben im Jar 1242. den 7. Julii. In quo dehinc cum sequutus diligentissimus Patriæ Historiæ Scriptor *Andr. Mollerus* in Chron. Frib. Annalibus p. 15. Sane, si diem emortualem recte nobis dedit, in quo multi consentiunt, cur annum falso indicasse credamus? sique Alberti, Ottonis Filii, annum pariter emortualem, verum nobis detegit adversus multos contra sentientes, quod supra monuimus, cur in hoc ipsi non fidamus? cum primis cum paulo ante ipse testetur, ex mortuologiis & Annalibus hæc ipsum hausisse. Ut adeo potius credam, crassum hunc errorem Chronologicum ortum ex incuria alias non infrequenti vel scriptoris, vel pictoris, numerum denarium X. transponentis, & cum ante L. ponere debuisset ita: MCCXLII. post literam L. reposuit eundem, ut ita MCCLXII. emerferit, quicquid insuper sit de Scriptorum relationibus, qui quarto post mortem primæ uxoris anno de novo ipsum contraxisse nuptias affirmant.

§. 38.

Circa hæc tempora (MCCLX.) Monachus in veteri Cella vixit, nomine Conradus de Friberg.

Hujus Monachi meminit Andreas Mollerus in Chronici Fribergensis Annalibus p. 20. eiq; debet relationem peregrinationum ad formosam Mariam, quæ olim Freibergæ religiose admodum fuit culta, quæque multis miraculis inclaruit, de quo ibidem pluribus legendus est.

Anno MCCLXVII. Matthias Abbatem Cellensem egit.

Testis enim hic citatur cum *Abbate de Porta* in Diplomate, quo *Fridericus, Marchio de Landsberg*, bona omnia, quæ Abbas Cœnobii Dobrilugensis in suo territorio possedit, confirmavit. Et quid vetat, quo minus id & hic legamus.

NOs Theodericus, Dei Gratia *Marchio de Landisberg*, omnibus in perpetuum &c. Noverint - quod nos ob reverentiam nominis Ihesu Christi, nec non in remissionem omnium peccatorum pie recordacionis genitricis nostre, & pro remedio carorum nostrorum omnium, omnia bona nostri Domini Monasterio de Dobirlug à nostris progenitoribus, vel quibuscunque fidelibus, hætenus sunt collata, presentis Scripti testimonio confirmamus &c. & impressione nostre ymaginis communiri cum assertione testium subscriptorum, quorum nomina subsequuntur, Dominus Albero, Abbas de Porta, Dominus Matthias, Abbas de Cella, Otto, nobilis de Arnshouge, Heidenricus, Decanus Merseburgensis, Thimo de Otoldesdorf. Datum Anno Domini MCCLXVII. III. Idus Maij.

§. 40.

Anno MCCLXVII. idibus Septembris (13. Septembr.) vivere desiit Agnes, Ottocari Bohemiæ Regis Filia, Wenceslai Soror, Henrici illustris, Marchionis Misnensis, uxor altera, ipsi, teste Autore de Landgraviis Thuringiæ, anno 1249. matrimonio iuncta, in Cœnobio Vetero-Cellensi sepulta.

De loco sepulturæ, quæ Cella fuit, res confecta apud omnes est Scriptores, & Monumentum Cellæ olim lectum & infra ad annum 1287, Henrici illustris emortualem, memorandum id clare testatur, in die vero & an. non parum inter se discrepant, quos ordine audiemus. Eundem, quem indicavimus diem (13. Sept.) tradunt, *Siffridus Presbyter, Annales Thuringici, Chronicon Isenacense, Fabricius, Reusner*.

Reusnerus, P. M. Sagittarius, Albinus, Henningesius omnes, præter Dn. Hænnium, qui in Geneal. Wittik. 12. Sept. & Scripturam veterem in Cœnobio Seufelizenſi olim lectam, quæ 7. Octobris indigitat hiſce:
AGNES MARCHIONISSA FUNDATRIX MONASTERII
(Seufelitzenſis) OBIT VII. OCTOBR. Annum è contra ſequen-
 tem 1268. ſuggerunt nobis *Autor de Landgraviis Thuringiæ p. 930:*
Eodem anno (MCCLXVIII.) Agnes Marchioniffa Myſnæ vidit in ſomniis
Angelum ſibi propinquantem in ſcypho aureo vinum amarum, & poſtea in
brevi defuncta eſt; itemque Chronicon vetus Thuringicum hiſce:
Als man ſchrieb MCCLXVIII. ſtarb Fräwe Agneße / Marggräfinne zu
Myſſen. Autor Additionum ad Lambertum Aſchaffneburgenſem
p. 259: Ipſo etiam anno (1268.) Marchioniffa Agnes de Miſnia defuncta eſt.
Fabricius in Annal. Miſnenſibus ad h. a. (1268.) p. 43. contradicens
ſibi in Originibus. Albinus in Chron. Miſnenſi p. 293. P. M. Sagit-
tarius in de locis ſepulchralibus Lit. A. 2. Mollerus Annal. Freiberg.
p. 24. Henningesius T. III. Geneal. f. 14. Bihartus Chron. Thur. p.
183. Faſtus Stemmate Saxon. p. 129. Clauderus Stem. Saxon. p. 23.
Rempius Calend. Sax. p. 256. Hænnius Geneal. Wittik. Sed in decem
annos longius ejusdem mortem rejicit Antonius Weckius Chron.
Dreſd. p. 105. a. & quidem vi Diplomatis, quod inveniffe ſe ſcribit,
quoque hoc ipſo anno Henricus illuſtris Agneti Menſe Septembri
anniverſarium in Monafterio Cellenſi conſtituit. Quafi vero id
eo, quo de mortua fuit, anno, factu fuerit opus, & non ſubſequen-
tibus etiam fieri potuerit in illo Cœnobio, certe cauſæ nihil videmus.
Eadem eſt concludendi ratio: Henricus illuſtris in Diplomate, anno
1271. dato, eandem Agnetem bonæ memoriæ nominat, ergo, hoc ipſo ſta-
tim anno abiit ad plures. Ut taceam, Henricum illuſtrem, quod ex alio
Diplomate mihi innotuit, ipſi jam anno 1270. anniverſarium in
Eccleſia Cathedrali Miſnenſi ordinaffe, annoque 1271. conjugis
Agnetis ſuæ recolendæ memoriæ ergo nonnulla bona Monafterio
Cellenſi donaffe, de quo & infra; imo eodem 1271. anno III. ydus
Novembris bona omnia in Schackaw, quæ Henricus, Marchio, olim
titulo Caſtrenſis feudi poſſederat. pro octoginta marcis argenti Mo-
naſterio Dobrilugenſi vendidit, & in feudum commiſit ab omnibus
oneribus libera, & quidem ob remedium animæ ſuæ ac dilectæ

quondam suæ conjugis Dominae Agnetis bonæ memoriæ. Ut adeo liquidissimum sit, illam jam anno 1270. fuisse in demortuis. Annum vero 1267, quem indicavimus, non solum suppeditant *Siffri-
dus Presbyter, Annales Thuringici*, atque ex his *Fabricius Origin. Saxon.* p. 577. *Reusnerus Stemmate Wittik.* p. 33. *C. Sagittarius* in *Historia Lusatia* §. 37. *Bangius Chron. Thur.* p. 103. *Lairitzius* p. 213. sed & certus redditur per *Diploma foundationis Monasterij Seuselitzensis* anno 1268 Dresdæ die 12. Novembris conscriptum, quodque alibi exhibebimus B. L. integrum, in quo inter alia hæc: *Hoc saltem remedio consulere salutis nostræ decrevimus, ut in novella sancte congregationis plantatione, Deo jure servitium, nobis & charissime uxori nostræ, Agneti bone memorie, nunc defuncte, ac progenitoribus nostris perrenne orationis suffragium procuramus.* Credibile non est præterea, nec consveta lugendi ratio concedit, illa die 13. Septembris demortua, ejusdem statim memorie ergo die 12. Novembr. *Seuselitzij construxisse Cœnobium*, aut, si inceptum jam fuisset, *perficere tantilli temporis spatio eoque potuisse, ut ad perfectionem perductum* Claustrum literis foundationis & redditibus sufficientibus jam habuerit opus. Longius & minimum añuum temporis spatium omnino ad id requiri videt quilibet, præsertim cum Martinus Pontifex in Confirmatione foundationis, anno 1281. die 7. Maji concessa dicto Cœnobio, clare asserat, toties laudatum *Seuselitzense Monasterium* juxta piam dispositionem *saltem quondam Agnetæ uxoris suæ, pro suorum & ejusdem uxoris ac parentum suorum peccatorum remedio, ab Henrico fuisse institutum.*

§. 41.

Henricus Marchio an. MCCLXXI. ob remedium animæ suæ, & dulcis conjugis, Dominae Agnetis, memoriam recolendam, ut habet diploma, & ad honorem Dei & gloriosæ Virginis Mariæ Monasterio Cellensi aliquot bona tradidit.

§. 42.

Eodem anno MCCLXXI. idem Marchio confirmavit contractum inter Rudegerum de Schachowe & Abbatem Conventumque Monasterii Cellensis, qui ab illo sex mansos &

& ortum unum, sitos in villa Tragen, solventes singulis annis 7. marcas argenti & novem solidos denariorum annui census, pro 118. marcis argenti emerant.

Utrumque debeo diplomati, quod Fribergæ hoc anno (1271.) erat confectum, & hos testes citabat: *Witigo, Misnensis Episcopus, Gebhardus, Prepositus in Hayn, noster Protonotarius, Johannes de Withyn, Burggravius, Henricus de Waldowe, Henricus, Camerarius de Genantstein, Guntherus de Slatheim, Henricus de Syden.*

§. 43.

Anno MCCLXXVII. mense Septembri Henricus Illustris, Marchio Misnensis, Agneti conjugii anniversarium (ut vocabant) in Monasterio Cellensi constituit.

Videatur Anthon. Weckius Chron. Dresd. p. 105.

§. 44.

Anno MCCLXXVIII. Henricus illustris, Marchio Misnensis, prævidens, post mortem suam controversiam, moturum Albertum, seniore filium, Friderico parvo, filio suo alteri ex Elisabetha Maltitzia progenito, de hereditate & Ditione Dresdensi, huic ergo ut occurreret incommodo, & matri & filio per Cæsarem, Rudolphum, Principalem dignitatem asserere curavit certo diplomate, in castris ad Znaim die 4. Januarii 1278. conscripto, illudque, ne ab Alberto supprimi possit, apud Abbatem in veteri Cella ejusque Monasterii Archivo, referente Weckio in Chronico Dresdensi p. 159. seq. deposuit, ubi post plurimorum annorum decursum demum repertum fuit, dignum, quod & hic legatur, utpote per Monasterium hoc ipsum ad posteros conservatum.

Rudolfus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, Universis Imperii Romani fidelibus presentes litteras inspecturis in perpetuum;

petuum; dum Sacri Imperii Principum, per quos idem Imperium, tanquam bases egregias, sustentatur, in his specialiter, que ad solam majestatem Regiam pertinent, petitiones & vota benigni favoris applausu complectimur, regalis excellencie decus attollimus, & eosdem Principes ad devotionem ipsius Imperii fervencius excitamus. Noverint igitur universi tam posteri, quam presentes, quod nos pure fidei ac sincere devotionis insignia, quibus Illustris Henricus, Marchio Misnensis, Princeps noster dilectus, nos & Romanum veneratur Imperium, claro nostre Majestatis intuitu graciosius intuentes, ac proinde suis desideriis, que rationi conveniunt, voto promptitudinis dignum ducentes occurrere, devotis suis supplicationibus inclinati, Elizabeth, legitimam thori sui consortem, Fridericum natum legitimum, utriusque & universos liberos, si quos ab eisdem parentibus procreari contigerit, in futurum ab omni servilis seu ministerialis conditionis respectu de plenitudine Regie potestatis eximimus, & ipsos Ingenuitatis ac liberi partus honore & titulo perpetuo insignimus, volentes eos sic semper in antea in Ingenuorum & Nobilium sorte & numero recenseri, ac si de ventre libero nati essent; Ita quod ad successionem bonorum feodalium & aliorum quorumlibet pari forma sicut ingenui & nobiles admittantur, & universaliter omnibus juribus, libertatibus, dignitatibus, honoribus, conditionibus, quibus Ingenui a sacris sunt legibus & approbatis consuetudinibus insigniti, in perpetuum ex donatione Regia gaudeant jure. Ex premissis itaque prefato Friderico, ac ceteris liberis Marchionis predicti, si quos ipsum in antea ex predicta Elizabeth procreare contigerit, favorabiliter indulgemus, concedimus, & donamus, ut bonis Marchionis ipsius, possessionibus, terris, dignitatibus, & certis juribus quibuscunque, quo possint & debeant jure succedere, ac si de partu & ventre libero nati essent. Et ut hec gratie nostre permissio singularis, quam ex certa scientia fecimus, perpetue robur obtineat firmitatis, presens scriptum exinde conscribi & Majestatis nostre Sigillo jussimus communiri. Datum apud Znoymam II. Nonas Januarii indict. VII. Anno Domini millesimo, CCLXXVIII. Regni vero nostri anno sexto.

§. 45.

Anno MCCLXXIX. die II. Nonas Julii Burchardus Abbas Cellensis, subscripsit in fidem diplomati Episcopi Mers;

95

Mersburgensis, quo ipsi jus conceditur visitandi Moniales
in Nimmitsch prope Grimmam.

In hanc rem ipsum sub jicio diploma :

F *Ridericus D. G. Mersburgensis Ecclesie Episcopus omnibus Christi fidelibus
hanc paginam inspecturis S. in perpetuum. Quoniam labilis est homi-
num memoria, ne ea, que sunt rite, ab hominibus in oblivionem deveniant,
perennari solent patrocinio literarum. Notum igitur esse volumus tam pre-
sentis quam futuri ævi successoribus, quod cum inter nos & inter Capitulum
nostrum ex una, & Abbatissam & Conventum Monialium apud Grimmam
ad thronum nostre diœcesis ex parte altera dissensionis materia esset orta super
juribus Episcopalibus, que nobis & nostre Ecclesie vindicavimus autoritate
ordinaria in cœnobia memorato, post multas & varias disceptationes hujus
hinc inde habitas instituti sumus per religiosum virum, Dominum
Burckardum, Abbatem Cellensem, Cisterciensis Ordinis Mis-
nensis diœcesis, & quosdam alios tam religiosos, quam Seculares fide dignos,
quod eedem Sanctimoniales temporibus venerabilis Patris & Domini Hein-
rici, Predecessoris nostri, quondam Marsburgensis Episcopi, felicitis recorda-
tionis, ordini Cisterciensium fuerint incorporate, dicti Dni. Episcopi &
Capituli Ecclesie Mersburgensis bona voluntate & consensu unanimi acceden-
te, & quod dictæ Sanctimoniales bis incorporate ordini predicto omnibus Pri-
vilegiis & libertatibus ordinis temporibus predecessoris nostri gaudebant, &
use fuerunt pacifice & quiete, reservatis tamen eidem predecessori nostro &
Ecclesie nostre suisque successoribus omnibus juribus Episcopalibus, que vene-
rabiles Patres & Domini Misnensis & Numburgensis Ecclesiarum
Episcopi consueverunt in Monasteriis Cisterciensis Ordinis sua-
rum diœcesium recipere & habere de jure communi, vel de consuetu-
dine probata, & antiquis temporibus observata. Sane, quia quod à sepe dicto
Predecessore nostro factum esse dignoscitur in premissis, ratum & gratum ha-
bentes, ad instantiam diutinam venerabilis Patris & Domini Witegonis,
Misnensis Episcopi, & Domini Heinrichi, Illustris Principis
Marchionis Misnensis, indulgemus & permittimus, habito super hoc
confessu totius Capituli nostri, quod predictæ Sanctimoniales sint, & perma-
neant incorporate Ordini Cisterciensium cum omnibus juribus & libertatibus
ejusdem*

ejusdem ordinis, hoc adjecto, ut tam nobis, quam nostris successoribus respondeant de juribus Episcopalibus, ut superius est expressum. Ut autem premissa rata permaneant & perpetuo perseverent, eandem literam super premissis conscribi fecimus, & Sigillo nostro & Capituli nostri in testimonium roborari. Datum & actum in Mersburg Anno Domini MCCLXXIX. II. Nonas Julij Pontificatus nostri anno XIII. presentibus testibus venerabili Witegone, Episcopo Misnense, Domino Burchardo, Abbate Cellensi, Ludolpho Preposito, Cunebundo Decano, Magistro Gebhardo thesaurario Nüenburgeris Ecclesie, Magistro Theodorico, Preposito Budesinensi, Magistro Danemaro, Thesaurario Marsburgensi, Fratre Heidenrico, & Monachis Cellensibus, Fratre Heinricho, Reichardo & Bartholomæo, Fratribus de Libenowe, & aliis quā plurimistā Ecclesiasticis quā Laicis fide dignis.

§. 46.

Eodem anno (MCCLXXIX.) Heinrichus, Richardus & Bartholomæus, Fratres de Libenowe, (Libenau) Monachos Cellenses egerunt.

Videatur proxime præcedens Diploma sub finem, ibidemque illos, ut testes, allegatos.

§. 47.

Eodem anno (MCCLXXIX.) Henricus Illustris, Marchio Misnensis, Burchardo Abbati Cellensi & ejus Conventui pro jure Patronatus, ut vocant, in Parochiam Seuselitz, quod Monasterio Seuselizeni noviter a se fundato contulerat, consensu Misnensis Episcopi, jus Patronatus in Parochiam Donensem assignavit.

In majorem hujus rei fidem ipsius Burchardi, Abbatis Cellensis, Diploma B. L. fisco, pietatem & encomium singulare Henrici Illustris, Marchionis memorati Misnensis, continens, dignumque hinc, ut integrum hic legatur;

U*niversis Christi fidelibus hanc literam inspecturis B. (Burchardus) Abbas de Cella totusque Conventus ibidem Deo deserviens sinceram,*
in Do-

in Domino charitatem. Quia que in tempore fiunt, tempore corrumpuntur, unde acta temporum preteritorum literis roborantur. Hinc est, quod notum esse volumus universis, quod nobilis Princeps, Dominus Henricus, Marchio Misnensis, Ecclesiam Seuslitz de consensu Domini Misnensis Episcopi nobis contulerat, quantum ad jus Patronatus personis idoneis, prout ius exigit, porrigendum. Sed postquam idem Princeps instigante se Spiritu Sancto juxta eandem Parochiam Seuselitz claustrum Dominarum Ordinis S. Clare instituit, ut quieti Dominarum ibidem Domino famulantium in omnibus provideret, predictam Parochiam jam dicto Claustro Dominarum de nostra voluntate & consensu plenario assignavit, consensu nihilominus Dn. W. (Witegonis) Misnensis Episcopi accedente, ita tamen, ut idem Princeps, ut pote vir omnis Justitie defensor & amator, ut quod illis in emolumentum fecerat, nobis esse videretur detrimentum, pro dicta Parochia in Seuslitz Parochiam in Donin commutavit, ut videlicet predicta Parochia in Donin eo jure ad nostrum Coenobium in Cella pertineat, quo jure ante ad Parochiam in Seuslitz pertinebat. Predictam autem commutationem, sive Ecclesie in Seuslitz resignationem, literis presentibus & patentibus profiteamur. Hujus autem rei testes sunt Frater Johannes, Gardianus in Dresden/ Frater Gotschalculus, Gardianus in Seuslitz, Dominus Albertus, Dapifer de Burnis, Henricus & Johannes Fratres milites, Dish. de Siden, Fridericus Magister coquina, & alij quam plures fide digni. Acta sunt hec anno ab incarnatione Domini MCCLXXVIII.

§. 48.

Anno MCCLXXII. die 8. Febr. (& non 18. ut Clauderus vult) Dietericus, cognomine Sapiens, Heinrici illustris Filius, Marchio Landsbergensis, Seuselitzii morbo correptus, ac ibidem demortuus, Cellæ in Monasterio sepultus refertur ab Autore veterum Annalium Misnensium Lit. R. Petro Albino in Chron. Misn. Tit. 22. p. 293. Fausto in Geneal. Sax. p. 127. P. M. Sagittario in de locis sepulchrali-

bus Ducum Sax. Lit. A. 2. Joh. Biharto in Chronico Thuringiæ addita Genealogia p. 204, qui tamen in Seufelitzenfi Monasterio fuit conditus.

Eundem quidem diem & annum emortualem tradunt *Autor de Landgraviis Thuringiæ* p. 931. atque sic: *Anno Domini MCCLXXXII. obiit Theodericus, Marchio de Landisberg & Orientalis, filius Heinrici Marchionis Mysnæ Senioris, relinquens filium, scilicet Fridericum, nominatum Tuto, qui aliquibus temporibus transactis litigavit cum Episcopis Nuemborgensi & Merseburgensi, & mortuus est sine herede. Fabricius Origin. Sax. p. 587. Reusnerus Stem. Wittik. p. 34. P. M. Sagittarius cit. I. Clauderus (quoad annum) Stemmata Saxon. p. 22. Spangenbergius Chr. Saxon. p. 452. Albinus Chronico Misn. p. 406. Faustus I. cit. Möllerus Annal. Friberg. p. 26. Bangius Chron. Thur. p. 108. Bihartus Chron. Thur. p. 203. & 204. in addita Genealogia, Schneiderus Chron. Lips. p. 414. Rempius Genealog. Sax. p. 16. Dn. Lairitzius (incertus tamen an non 1283?) Palmeto p. 213. Rivander Chron. Thur. p. 326. Chytræus Chron. Saxon. p. 53. in Genealogia Marchion. ibid. Paulini Annal. Misn. p. 57. quamvis non satis certus de anno. Alii vero ejusdem emortualem annum faciunt subsequenter 1283, in quorum numero sunt Varilovus Erfurtensis MStus, & ex hoc C. Sagittarius in Historia Lusatia §. 38. Georgius Fabricius in Annal. Misn. ad annum 1283. p. 44. sibi contradicens eo ipso rursus in Originibus Saxonis, Gabriel Bucelinus in Geneal. Germ. notit. p. 61. Dn. Georg. Lairitzius in Palmeto p. 213. Josephus Clauderus in Stemmata Sax. p. 230. Phil. Jacob Spenerus in Sylloge Geneal. p. 319. Petrus Cutsenius in Saxonia Catholica p. 183. G. P. Hænnius in Genealogia Wittikindea, Henningesius Parte III. Geneal. p. 14. quamvis in parenthesis annum 1282. quoque addat. Rursus alii 1285. ponunt, ex quibus sunt Siffridus Misnensis in Epitome suæ Historiæ ad annum 1285. p. 174. inquiens: Mortui etiam sunt Marchio Ditericus de Landesberg, filius Marchionis Henrici Misnensis; Et Paulus Langius in Chronico Citizenfi ad hunc annum: Anno Domini supra dicto MCCLXXXV. Theodericus, Marchio de Landesberg & Groytz, obiit. Qui mundo strenuus, & Deo devotus, Monasteria fundavit duo, unum Sanctæ Clare in Weisensfels, aliud*

aliud in Supplitz (rectius Seufelitz) ubi & sepultus quiescit. Autor denique Chronici veteris Misnensis mortem ejus in annum usque 1289. rejicit, scribendo: Er (Dietherich) starb vor seinem Vater im XII. hundert und LXXXIX. Jare / hat zwei Töchter / die thät er gen Weissenfels ins Kloster / liegt zu der Zell begraben; quod tamen plane falsum esse, ex modo memorando colligendum est Friderici Filii Diplomate. At ipsum sepulturam non in Monasterio Cellensi, sed Seufelitzenensi invenisse, probatum dabimus ex Friderici Balbi, Filii sui, die 21. Junii 1286. Seufelitzenensi Cœnobio dato Diplomate, in quo inter alia hæc notatu digna, locumque sepulturæ Dieterici exertim suppeditantia offendimus: Cum consensu Filii sui, piæ recordationis Theoderici, Marchionis de Landesberg, patris nostri, in eodem monasterio (Seufelitzenensi) sepulti. Consentiant præterea in asserto loco sepulturæ Paulus Langius loco modo citato, Fabricius Orig. Sax. loc. cit. Reusnerus Stemmate Wittikind. p. 34. Dn. Lairitzius Palmeto l. c. Sagittarius in Hist. Lufatica l. c. Paullini Annal. Isenac. p. 57. Brunnus in Triade Electorali p. 203, qui. sine dubio Langium exscribens, ita: Dietericus duo fundavit Monasteria, unum in Weissenfels, alterum in Supplitz (Seufelitz rectius) ubi & sepultus jacet. Monumentum vetero-Cellense a Fabricio descriptum: Iste Theodericus, Alberti Frater, duo fundavit Monasteria, S. Claræ unum in Weissenfels, aliud in Seuffelitz, & in Seufelitz sepelitur.

§. 49.

Anno sequenti M CCLXXXIII. mense Februario & in crastino B. Agathæ (ut diploma habet) Burchardus, nuntius divino Abbas Cellensis, Henricus Prior, totusque Conventus Ordinis Cisterciensis decem mansos in villa Chagan infra Misnam & Lommatschium sitos Henrico Misnensi pro 166. marcis argenti examinati, quos postea obtulit Ecclesiæ Misnensi, vendiderunt.

Debemus hoc notitiæ super hunc contractum Cella confectæ, in cujus rei testimonium hi adducuntur testes: Sifridus, Decanus (Misnensis) Johannes, Præpositus Wurzinensis, Mag. Conradus,

Archi-Diaconus Nyficensis, Dominus *Heidenricus*, Cantor, Dominus *Theodericus*, Præpositus Budisfinensis, Dominus *Conradus*, Thesaurarius, Dominus *Johannes*, Præpositus in Hayn, & Dominus *Otto* de Wittyn, Archi-Diaconus Lusatiae, Canonici Misnenses, Dominus *Conradus Longus* Thuringus, Dominus *Conradus* de Domina nostra, Dominus *Gerboto* perpetui Misnensis Ecclesiae Vicarij, *Heinricus* de Hunsbergk,

§. 50.

Anno MCCLXXXVII. die 15. Februar. Dresdae Heinricus illustris, (quod epitheton magis ejusdem cum Hortledero & Sagittario reputamus, hodie per Serenissimi (Durchläuchtigsten) titulum exprimendum, tuncque ab eo inter primos illud (des irrlichten) usurpatum, quam, ut a plerisque Scriptoribus fit, ejusdem cognomen) Marchio Misnensis, primusque hujus Stirpis Thuringiae Landgravius, Heros rebus excellenter domi forisque gestis inclytus, annorum septuaginta, adeoque suo funere, demortuus, Misnam delatus fuit, indeque post facta consveta Sacra Vetero-Cellam, quam insigniter, uti quamplurima alia Monasteria, ac largissime dotaverat, & velut alter fundator sese erga illam exhibuerat, deportatus, ibi ad latus Majorum humatus fuit.

Ante vero quam nostra demus comprobata, *dissonantes* primum observabimus *Scriptores* circa *ejusdem diem emortualem*. Diem *decimum septimum* refert *Schneiderus* Chron. Lipsiensi p. 415. Diem *vigesimalium secundum* Februarij *Binhartus* in Genealogia Marchionum Chronico suo p. 204. inserta, diem denique *vigesimalium quintum* *Faustus* in Geneal. Sax. p. 129. *Binhartus* Chron. Thur. p. 204. *Cutsemius* Saxonia Cathol. p. 183. *Rempius* Calendario Sax. p. 56. Dn. G. P. *Haennius* in Geneal. Saxon. *Henningesius* Gen. T. III. p. 15. qui equidem illum magis pro exequiali, quam emortuali accipiendum esse putat, sed nos potius errorem illum ex incuria *Typothetarum* exortum

con-

conſpicimus, 25, pro 15, ut ſæpius ipsis fieri alias conſuevit, reponentium. Sed verum, eundemque 15. Februarii exponunt nobis *Mollerus Chron. Frib. Annal. p. 26. Spangenbergius Chron. Mansf. p. 313. b. & Saxon. p. 453. Fabricius Annal. Misn. ad annum 1288. Bangius Chronico Thur. p. 108. Weckius Chron. Dresd. p. 107. Clauderus Stemmate Saxon. p. 21. Reusnerus Stemmate Wittik. p. 33. Rempius Calendar. Saxon. p. 46. Krentzheimius in Chronol. ad h. a. Brunnius in Triade Electorali p. 204. Calvisius in Chronol. p. 824. Rivander Chr. Thur. p. 327.* Poſthæc eum anno 1287. fato ceſſiſſe teſtimonio ſunt indubio *Alberti, Marchionis Miſniae & Landgravij Thuringie*, itemque *Friderici*, nepotis, *Marchionis Landsbergensis*, Diplomata, quæ ſtatim poſt parentis & avi mortem Civitati Fribergensi Dominica Eſto mihi anno 1287. unius tenoris dederunt, ac poſterioris ita ſonat: *Fridericus, Marchio de Landisberg, venientibus ad nos, & ad Patrum noſtrum, Albertum, Turingiacum Landgravium, fidelibus noſtris, Civitatis noſtre Vribergensis Civibus univerſis, noſque de libertatibus ſuis & juribus ſolicitantibus ſuppliciter & attente, nos ipſorum precibus inclinati, una cum Patre noſtro predicto ipſos in omnibus juribus & libertatibus ſuis conſervare volumus integraliter, quas ſe & Civitatem noſtram Vriberg ab inclito Heinrico, Miſnensi & Orientali Marchione, Domino & avo noſtro bone memorie, & ab omnibus noſtris Progenitoribus Inſtrumentis ſive Privilegiis ſe docuerunt habuiſſe. Datum Vriberg Anno MCCLXXXVII. Dominica Eſto mihi.* Ex quo, ab *Andr. Möllero* in *Annalibus Fribergensibus* p. 27. jam in lucem producto, Sole meridiano evadit clarius, eum non anno 1288. occubuiſſe. In alio *Alberti*, 10 Kal. Maji 1288. exarato, inter alia hæc leguntur: *Quia inclytus & venerandus Pater noſter, Dominus Henricus, Marchio Miſnensis, felicis recordationis &c. quamvis & hæc recte ſe habeant, ſi die 15. Febr. dicto anno obiſſet. Eundem præterea (1287.) annum emortualem inculcant Chronicon Neſtadienſe Mſtum, Appendix Lauterbergij, præcipueque Autor Historie de Landgraviis Thuringie pag. 932. Eodem anno (1287.) inquit, mortuus eſt Henricus, Marchio Myſſenensis, Pater Alberti, Landgravij Thuringie, ætatis ſuæ anno LXX. vel circa. Mollerus Chron. Friberg, Annal. p.*

26. 27. & in Chronico ipso Friberg. p. 166. 167. *Albinus* in Genealogia Saxonica p. 177. *Spenerus* in Sylloge Geneal. p. 218. *Cutsemius* in Saxonia Catholica p. 183. *Cbytræus* Chronico Sax. p. 53. Insigniter proinde hallucinantur illi, qui eum tum anno 1283, tum anno 1288, tum in obsidione Ulmensi demortuum audacter asserunt. Ex priori censu, qui eum anno 1283. mundo valedixisse perhibent, est *Joh. Bangius* in Chronico suo Thuringiæ p. 108. Ex altero vero, qui annum 1288. vite sue ultimum memorant, sunt fere præcipui rerum Misnensium Scriptores, scilicet *Siffridus Misnensis* ad annum 1288. p. 174. cujus verba mox dabimus, *Chronicon Cellense*, *Monumentum quoddam Cellense*, *Albinus* Chronico Misnensi p. 406. *Peckensteinius* de Marchionibus Misnensibus p. 21. *Spangenbergius* Chron. Mansfeld. p. 313. b. *Fabricius* Originibus Saxon. p. 586. & in Annalibus Misnensibus ad annum 1288. p. 45. *Faustus* in Geneal. Sax. p. 177. *Binhartus* Chronico Thuring. p. 204. *Rivander* Chron. Thur. p. 327. *Weckius* Chronico Dresdensi p. 107. *Henningesius* T. III. Gen. p. 15. *Schneiderus* Chronico Lipsiensi p. 415. *C. Sagittarius* in Historia Lusatia §. 38. *Matth. Dresserus* Millen. 6. Part. 2. p. 394. *Sethus Calvisius* Chronolog. p. 824. *G. P. Hænnius* in Genealog. Saxon. *Clauderus* Stemmate Saxon. p. 21. *Reusnerus* Stemmate Wittikind. p. 33. *Dn. Lairitzius* Palmeto p. 212. *Rempius* Calendario Saxon. p. 46. *Leonb. Krentzheimius* Chronol. ad hunc annum. *Brunnius* l. c. p. 204. *Henricus* (15. Cal. Mart. 1188) Septuagenario major anno unico, sepultus in Cœnobio Vetro-Cellensi. *Dresda* dehinc exuisse illum id, quod mortale fuit, totidem verbis tradit *Siffridus Misnensis* ad annum 1288. p. 174: Hoc etiam anno (1288.) inclytus Princeps, Marchio Misnensis, *Heinricus*, defunctus est *Dresda*, & sepultus in Cella cum patribus suis in Monasterio Ordinis Cisterciensis; itemq; testantur Monumenta Vetro-Cellensia, *Fabricius* Origin. Sax. l. c. & Annalibus Misnen. ad annum 1288. p. 174: *Heinricus*, Marchio Misnensis, primus Thuringiæ Landgravius, Princeps magnanimitate, gloria, divitiis potens, obiit *Dresda* XV. Febr. Inde Misnæ sistitur, donec sacra solita fierent; postea in Cœnobio Vetro-Cellense tumulatur. *Binhartus* Chron. Thur. p. 204. *Faustus* Geneal. Sax. p. 127. *Weckius* l. c. p. 107. *Peckensteinius* de Marchionibus Misn. p. 7. b. & Theatro Sax. p. 21. *Bangius* Chron. Thur. p. 108. *Clauderus* l. cit. *Reusnerus* Stemmate Wittik.

Wittik. p. 33. *Lairitzius* Palmer. p. 212. *Sagittarius* in de Locis sepulchralibus Ducum Saxoniae, *Albinus* Chronico Misnensi Tit. 22. f. 293. *Henningsius* l. c. & alii. Septuagenarius ergo, atque sic senectute ipsa, morbo incurabili, cum obierit, quod Autor de Landgraviis Reufnerus, Weckius, Peckensteinus, Lairitzius, Brunnus, Henningsius aliique referunt, videmus, quam inepti sint illi, qui eum in obsidione Ulmenensi ex accepto ibidem vulnere occubuisse somniant, sine dubio ipsum cum Henrico, Landgravio Thuringiae, postea Imperatore, confundentes, Laur. Faustus scilicet, in Genealogia Saxon. p. 127. Wolffg. Crausius in Genealogia Saxon. Lit. F. Wilckius in Nepote Saxonico p. 371. Causae vero nihil, certe non satis praeterea habuisse *Betulum* observamus, in Atrio Saxonico quod in dubium vocet annum 1287. aut 1288. & quidem ex eo, quod Pater senior non concessurus fuisset, si vixisset, ea, quae Albertus non solum adversus conjugem anno 1269. sed & adversus liberos suos anno 1287, bello dum illos aggrederetur, tentaverat. Sed, praeterquam quod Albertus filius non amplius sub paterna esset potestate, aulamque jam aleret propriam, accedit & hoc, quod ista cum filiis contingere etiam potuerint post Parentis obitum, siquidem ille mense Februario jam obdormiverat, ista vero cum uxore discordia nec per preces & obtestationes paternas sopienda actollenda. Sicuti vero in die & anno emortuali non pauca Autorum attendimus divortia, ita mirus eorundem in loco sepulchrali est consensus, ut ad unum omnes non alibi, sed Cella solum sepultum affirment. Illum enim praeter adductos jam affatim Autores, *Siffridum* scilicet *Misnensem*, *Fabricium*, *Spangenbergium*, *Faustum*, *Reufnerum*, *Weckium*, *Sagittarium*, *Bangiurn*, *Mollerum*, *Clauderum*, *Rempium*, *Cutsemium*, *Henningsium*, *Brunnium*, *Dresserum*, *Rivandrum*, & Scriptura olim in Tabula ad sinistram in Choro Sacelli lecta, & a Fabricio descripta, nuperque in Fabricianis schedis à me reperta, testatur: Auch leit hi begraben der Durchlauchtigst Fürst Marggraff Heinrich / Marggraf Ditrichs Sun / der das Landgraffthum Thüringen zu den erstenmahl in dise Herrschafft bracht hat / und allen Kirchen und Clöstern vil guts getan hat / und der also ein ander Stifter gewesen ist / der gestorben ist nach Christi geburt MCC. und in dem LXXXVIII. Jar mit disen nachgeschriben Trawen / die er gehat

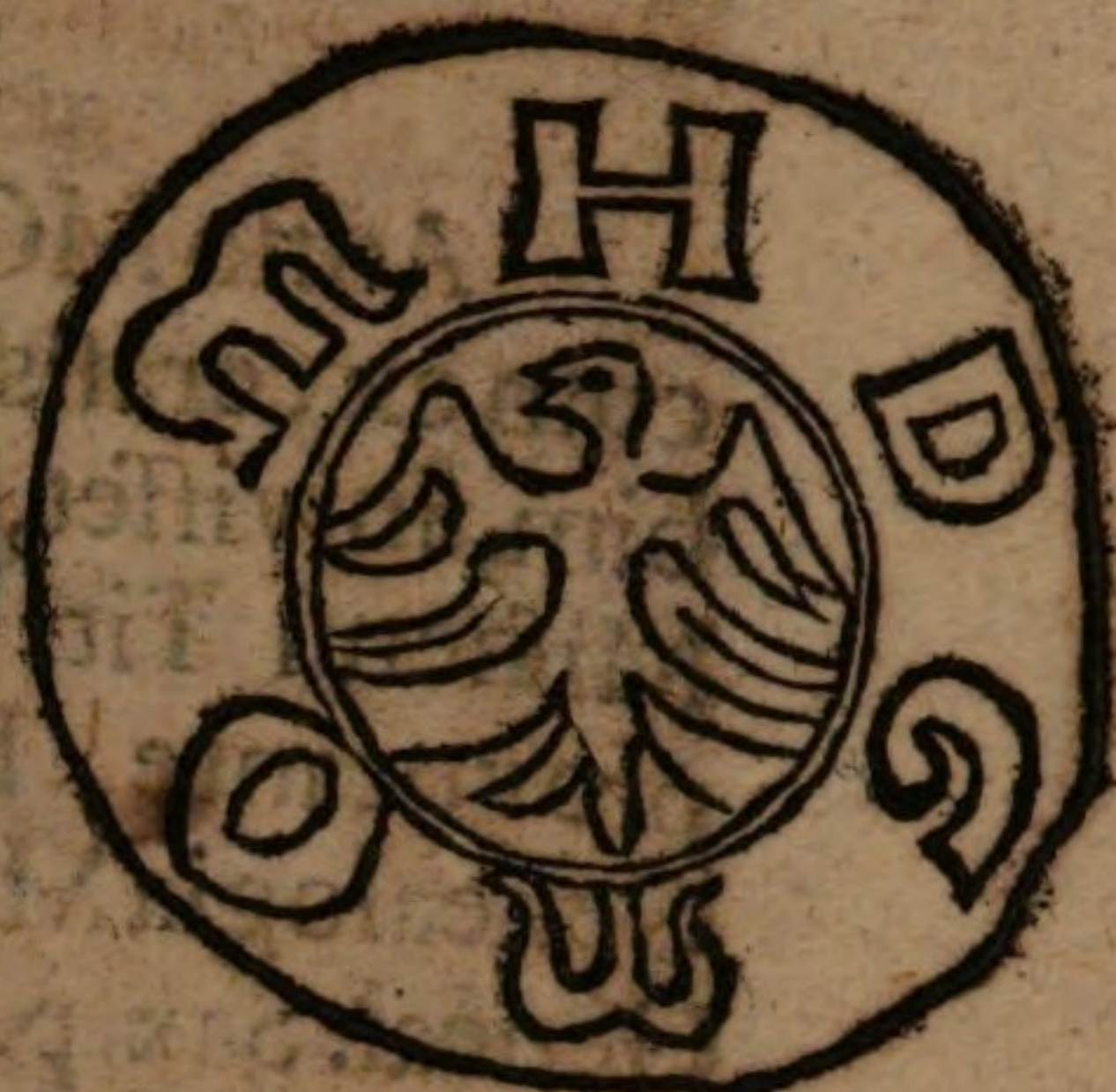
hat hat/ mit Frau Agnes, di eine Königs zu Böhmen Schwester
gewest ist; (quam secundo potius loco ponere debuisset Monachus
Autor.) Constantia, di eine von Osterreich gewest ist und mit Frauen
Elizabeth/ und mit zween Söhnen/ der eine/ Marggraff Herman/
der Lange/ der gestorben ist nach Christi Geburt MCCC. und in dem
III. Jar. Der andere Margraf Fridrich von Dresden/ der gestor-
ben ist nach Christi Geburt MCCC. und in dem XVI. Jar an S. Mar-
cus Tage des Evangelisten. Aliudq; Monumentum ibid. ita habuit:
*Iste Henricus (Illustris) Theoderici filius, fundavit novam Cellam & Nemt-
schin, in veteri Cella sepultus. Hic omnibus Monasteriis per Progenitores
fundatis, quasi secundus fundator fuit plura largiendo, donata, vel emptis libe-
raliter appropriando; Mater sua erat soror Ludovici, Thuringie Landgravi,
Contiboralis S. Elizabeth, ob id primus Thuringiam ad istam Genealogiam ad-
duxit. Sed & venas argenti fertilissimas habuit, ut turres argento impletet.
Idem quoque supra ad Electorem ab inquisitoribus Monumento-
rum perscripta confirmat Relatio, non solum ipsius ossa & cineres, sed
& ejusdem Conjugum & filiorum reperta ibidem fuisse, non obscure
indicans. Cui asserto & colophonem imponemus Henrici Epitaphij
parte, quod a Fabricio ipsi factum fuisse, refert Brunnus in Triade
Electoralip. 186.*

*Cum tribus hic (Henricus) natis totidemque uxoribus urnam
Concordem, ad tumulum Patris avique tenet.*

S. 51.

Subjicimus hic denique tres adhuc Henrici illustris
Marchionis nummorum icones, partim, ut illa, quæ de
emptionibus diximus, intelligantur rectius, partim ut
periodum Denariorum bractealium his ipsis, & Alberti
Filii ipsius, quos supra quoque p. 33. exhibuimus, absol-
vamus.

Ostendunt vero illi, rudi quamvis admodum opera, vel Mar-
chionem utraque manu tenentem gladium, vel *Leonem Misnicum*,
vel *aquilam, Palatinatus Saxonie Signum*, circa impressis vel: *Henricus
Dei Gratia Misnensis Et Orientalis Marchio*, vel: *Henricus Dei Gratia Mis-
nensis Orientalis Marchio*, literis.

§. 52.

Anno MCCXC. Abbas Vetero-Cellensis (fine dubio Burchardus) fundos quosdam ad Abbatiam Vetero-Cellensem spectantes Grimmensi Monasterio, quod ab ipso fundatum dicitur, pro 140. marcis argenti Fribergensis monetæ ad meliorem Monachorum sustentationem, cōemit.

Hoc supra laudato Dn. Joh. Conrado Knauthio debeo, cui sequentia ex Chronico MSto Grimmensi innotuerunt: Anno 1290. ist das Kloster zu Grimmer gestiftet vor die Brüder Augustini, durch den Ayt zur Alten-Cella, und ist gefaußt um 140. Marck Freyberg. Silbers. Nobis vero ab Augustinianis potius pro indicato pretio fundus ille coemptus videtur. Nam si ab Abbate Monasterium fuisset fundatum, forte sui Ordinis ibidem constituisset Monachos.

§. 53.

Eodem anno (MCCXC.) cum Witigo, Episcopus Misnensis, fera ductus poenitentia, quod Dioccesin suam bello exhausisset, in Lusatia Coenobium Mariæ Stellam duobus a Budissina milliaribus condidit, cujus procuratorem ob formam religionis Abbati Vetero-Cellensi commisit.

Videantur Fabricii Annales Misnenses p. 46.

Anno MCCXCI. Fridericus Balbus, Dieterici filius, cum ex cerasis veneno infectis vitam Hirsteinii, arce ad Albim, finivisset, Cellæ sepultus scribitur ab Albino Chronico Misnensi Tit. 22. p. 293. ad Chronicon vetus Thuringiæ provocante, Binhardo in Chronico Thuringiæ addita Genealogia Marchion. Misnensium p. 204. Laur. Fausto in Geneal. Sax. p. 127. 128. Claudero in Stemmate Sax. p. 23. Weckio in Chronico Dresdensi p. 108. Paulo Martino Sagittario in de locis sepulchralibus Ducum Saxon. Lit. A. 3. Henningesio in Genealog. T. III. p. 14. Brunnio in Triade Electorali p. 207, ita tamen, ut plerique incerti suarum assertionum sint, nesciantque, an Cellæ, an vero Seuselitzii id factum fuerit; Sed rectius Seuselitzii hoc factum fuisse statuimus.

Mira iterum inter Scriptores circa locum sepulchralem hujus Marchionis occurrit discrepantia. Nam quidam *Misena* sepultum produnt, alii *Weissenfelsæ* illius corpus humatum perhibent, quod inter alios fecit *M. Petrus Hornius*, Rector, dehinc Consul Weissenfelsis in illo, quod huic *Friderico* confecit, ac in templo Cœnobii istius loci, anno 1561. reparati ac ampliati, Tabulæ inscriptum reposuit Epitaphium, ita sonans;

Conditus hac tumba est Generosus Marchio, dictus
Fridricus Tata, Dux pietatis amans.

Quem tulit ex Helena Dietricus conjuge natum
Marchio, ab Heinricho Cæsare patre fatus.

Illic imperio latis Landsbergia campis
Paruit, excelso Misnia nota Polo;

Inferiorque fovens veterem Lusatia gentem,
Vandalico dantem jam sua verba sono.

Et quamvis genitor, bello fortissimus Heros,
 Promeruit laudes Martis honore suas;
 Attamen hinc major Friderico gloria parta est,
 Quod mitis placida pacis amore fuit.

Quodque pius studuit populis servare futuris
 Cœlitus exhibitum relligionis opus.

*Hoc ideo Templum conjunctaque mœnia Claustrum
 Sumptibus in nostra condidit urbe suis.*

Ante quidem sacra fundamina jecerat Aedis,
 Qua stant Nicolai parvula fana Parens:

Sed postquam interno flagravît concita bello
 Misnia, sanguineis præda petita viris,

Non etiam Claustro tum vis inimica pepercit,
 Virgineique gregis gratia nulla fuit.

Ergo intra muros magno molimine Natus
 Transtulit afflictæ diruta tecta domus,

Ut sacrae turbæ munitius esset asylum,
 Votaque sic summo redderet ista Deo.

Tandem cum justæ vixisset tempora vitæ,
 Exanimis adiit morte solutos Avos:

Et prope maternum sunt posita membra sepulchrum,
Maxima qua medium respicit ara Chorum.

Summe Deus, flectis qui solus pectora Regum,
 Arbitrio ut fiant organa grata tuo,

Instilla similem veræ pietatis amorem

Principibus, quos nunc Secula nostra ferunt.

Ante alios moderare Duces, semperque governa

Hos, qui Saxoniam tradita frena tenent.

Ut tua conservent constanter dogmata verbi,

Justificam fassi pectore & ore fidem;

Atq; hos virtutum splendor Majoribus æquet,

Et superent Atavos in pietate suos.

Obiit Marchio Fridericus A. Chr.

MCCCIII.

M. Peter Horn. C. fecit.

Sed si locus sepulture non curatius ab ipso observatus fuit, quam annus emortualis, per se liquet, quantum fidei mereatur illud Epitaphium circa a. 1630. circiter ab Hornio confectum. Nostra sententia, quod Seuselitzii ossa eius cubent, accedunt *Fabricius Orig. Sax. p. 588. & Annal. Misn. p. 45. ad annum 1291. Reusnerus St. Wit. p. 34. Faustus Geneal. Sax. p. 128. Lairitzius p. 214.* Et in genere hoc confirmare videtur *Albinus*, in Chronico Misn. T. 22. p. 292. scribens: *aliquos debinc Marchiones Seusselitzij in condito ibidem Monasterio fuisse sepultos.* *Brunnius* in Triade Electorali p. 207: *Fridericus cognomento Teut Suselitzij (juxta alios Vetro-Cellis) juxta patrem conditus.* Cæterum in anno emortuali consentiunt *Fabricius, Albinus Chron. Misn. p. 406. Faustus p. 127. 128. Reusnerus l.c. Mollerus Ann. Frib. p. 30. Weckius l.c. Lairitzius l.c. Clauderus l.c. P. M. Sagittarius l.c. Spangenbergius in Chron. Querfurtensi p. 351. Serbus Calvisius Chronolog. p. 826. Henningesius Geneal. T. 3. p. 14.* Sed quando hic ipse *Fridericus*, Marchio, Civitati *Freibergensi* die 27. Augusti dicto MCCXCI. anno adhuc, referente *Andrea Möllero* in *Annalibus Friberg. p. 30.* sequens clementissime indulgit privilegium: *Fridericus Misnensis & Orientalis Marchio, Palatinus Comes Saxonie, recognoscimus, quod omnia jura omnesque libertates, quibus cives in Vriberg ab Avo & Patruo nostro, Friderico, Misnensi, Orientali & de Landsberg Marchioni, felicissime memorie, & ab omnibus Progenitoribus nostris privilegiati sunt & fuerunt, ratificamus. Actum Vriberg MCCLXXXI. Sexto Calend. Septembr. Indictione tertia; ex eo redditur manifestissimum, ipsum non mense Junio fuisse demortuum, quod tamen asserit *Israel Clauderus Stemmate Saxonico p. 23.* Certe ex silentio *Scripturae, Cellensi Sacello* olim adscriptæ, in qua omnes illi, qui ibidem humati recensentur, colligere in proclivi est, illum sepulturam suam ibidem non accepisse.*

§. 55.

Anno 1293. fati cessisse scribitur *Agnes, Carinthiæ Ducissa*, *Friderici admorsii conjux prima*, quam matrimonio sibi junxit anno 1282. & non 1292. ut *Nobiliss. Dn. Hoennius* autumat, in *Genealogia Wittikindea, & Claud. St. Sax. p. 29.* in parenthesi, *vetro-Cellæ deinceps sepulta.* Novi

Novi equidem, ab aliis annum 1318, emortualem illi designari, in quibus sunt *Fabricius* Origin. Sax. Lib. 6. f. 639. *Reusnerus* St. Witteik. f. 36. *P. M. Sagittarius* de locis sepulchral. D. S. L. A. 3.

Sed quando *Elisabetham* anno 1301, sibi secundo matrimonio junxisse, & *Fridericum* Gravem ex altera uxore, *Elisabetha* Arnshaugia, anno 1310, natum scribunt, qua ratione hæc conciliari queant, non video: qui ipse scrupulus & jam *M. P. Sagittarius* in de locis sepulchralibus Ducum Sax. & *Dn. Lairitzium* vexavit Palmeto p. 222. Præferre itaq; indicatum volumus annum, utpote quem & suggerunt *Henningsius* Geneal. T. 3. p. 16. *Hænniusq;* Geneal. Wittikind. Locum sepulturæ, Monasterium Cellense, absq; anno indicant *Clauderus* Stemmata Saxon. p. 29. & vetus Scriptura Cellensis supra jam memorata: Auch leit hi begraben Fr. Agnes von Kerndten/Landgrafen Fridrichs Gemal mit ihrem Sun/Margraf Friderich.

S. 56.

Anno MCCXCIX. obiit Dresdæ Henricus, Marchio Misnensis, Alberti degeneris, Marchionis, & Margarethæ filius, qui plerumq; hætenus Altenburgi habitaverat, sine terra (ohne Land) vulgo dictus, & vetero-Cellæ sepultus fuit, ubi & Fridericus, ejus filius, fuit reconditus.

Cum Alberto, Thuringiæ Landgravio, plerumq; duo saltem ex *Margaretha* filii tribuantur, *Fridericus* scilicet & *Dizmannus*, idq; non solum *Paulus Langius* in Chronico Citizenensi p. 817. dicat: Ex qua, inquit, *Margaretha*, genuit duos filios, *Fridericum* & *Theodericum*, qui & *Tizmannus* à quibusdam dicitur; Et p. 824: Is Albertus tres reliquit filios, duos, id est *Fridericum* & *Theodericum*, ex legitima uxore *Mechtilde*, alias *Margaretha*, filia *Friderici II*, cum qua *Aldenburg* dotis nomine acquisivit, & *Ludvicum* (rectius *Albertum*) ex pellice sive concubina natum; sed & *Spangenbergius* Chron. Mansf. p. 313. *Rivander* Chron. Thur. p. 318. *Binhartus* Chron. Thur. p. 194. & 204. *Bangius* Chron. Thur. p. 103. 108. *Wolfgangus Crausius* Chron. Sax. Lit. F. *Fausus* Geneal. Sax. p. 138. *Peccenstern* Theat. Sax. p. 21. & de Marchionibus

bus Misnensibus p. 9; aliq̃ rursus illum vel *Alberti Fratrem*, (vide Dn. Lairitzii *Palmetum* p. 217.) vel ex *Cunigunda de Eisenberg* progenerum faciant filium, (in quibus *Faustus* est l. c.) non ingratum spero B. L. si ejusdem notitiam, quam super litem de censu molendini in *Kockerdiz* exortam *Monasterio Altenburgensi* anno 1274. dedit, velut nobilem Misnensis antiquitatis particulam, in qua non solum, sed & in sigillo eidem appenso, quod, ut memorabile admodum & hic adjecimus, diserte *Alberti, Thuringie Landgravi filium*, se ipsum vocat, prius præmitterem, quæ ita habet.

IN nomine sancte & individue Trinitatis Amen. *Heinricus, Domini Alberti Thuringie Landgravi filius, Anarcus de Waltenburc*, judex terre *Plisnensis, Fridericus Cosman sculthetus, universitasq; Consulum civitatis Altenburc* omnibus hoc scriptum intuentibus in perpetuum. Quoniam per occasum vite mortalis quam plurima facta dilabuntur in ignorantiam, necessario ea, quæ tradenda sunt memorie, vivaci litterarum testimonio confirmantur. Tenore igitur presentium tam modernis, quam posteris evidentius innotescat, quod *Heinricus*, qui molendino in *Kocerdis* ab ecclesia sancte marie virginis in *Aldenburc* infeodatus est, quondam per inundantiam aque in ardua necessitate positus, dimidiam partem totius proprietatis sive possessionis ejusdem molendini vendidit *Hermann*o, qui agnomine dictus erat sapiens, cum consensu *Prepositi* pie memorie domini *Salomonis*, ita tamen, ut idem *Heinricus* vel sui heredes in censu consueto, videlicet duobus talentis sine diminutione annis singulis jam dicte ecclesie respondeant. Hoc autem contractum per collationem Feodi à Domino *Preposito* confirmato, prefatus *Henricus* prenominato *Hermann*o pro censu sive questu partis, qui eum in molendino contingebat, primo duas marcas, deinde duo talenta, sed tandem minus & minus protractu temporis presentavit. Demum vero cum sæpe dictus *Hermannus* per annos aliquos uti non posset censu prehabito, in ultima constitutus, qua & mortuus est. egritudine, predictæ ecclesie in testamento illam partem molendini, quam sibi comparaverat, assignavit, hac tamen interposita ratione, ut a prefato molendinario Dominus *Prepositus* illam extorqueat partem, quæ ad jus ipsius *Hermanni* pertinere videretur, & eam faceret usibus Domine *Pauline*, uxoris

ris sue, omni, quo viveret, tempore deservire. Igitur Dominus Henricus Pre-
 positus, successor Domini Salomonis, post mortem sepe dicti Hermannii
 utrasque convocavit partes, videlicet tam Dominam Paulinam, quam
 molendinarium, predictam causam discutere volens, quam quidem ter-
 minare non valuit. Tandem ex communi consensu per arbitros est
 finita, ita, ut prenomminatus Henricus & sui heredes, exceptis duobus ta-
 lentis, que dudum ad Dominum Prepositum & suam ecclesiam per-
 tinuerant, de parte illa molendini, quam sibi Hermannus comparave-
 rat, quing, fertones argenti partim in Festo Walpurgis & partim Micha-
 ëlis annis singulis jam dicte Ecclesie presentarent. Hos autem quin-
 que fertones domina Paulina secundum statutum & petitionem Her-
 manni, mariti sui, ad terminum sue vite à Domino Preposito partim in
 festo Walpurgis & partim Michaëlis sine omni impedimento est perce-
 ptura, his tamen conditionibus interjectis, ut si prefatum molendi-
 num per guerras terre imminentes & violentas pressuras, incendio,
 vel rapina, devastatum fuerit, five per qualescunque causas, vel occa-
 siones exactioni succubuerit, tunc quidem domina Paulina in suo
 censu, sicut & Dominus Prepositus, non immerito detrimentum sen-
 tiat, ita ut qualemcunque partem sui census Dominus Prepositus a
 molendino habere non poterit, illam sibi persolvere minime com-
 pelletur. Ne vero de hoc totali censu, videlicet de duobus talentis &
 quing, fertonibus molendinarius & sui heredes, vel qualiscunque persona in pos-
 sessione molendini sibi succedentes, quicquam subtrahere, vel ausu temerario mi-
 nuere presumat, presentem paginam cum consensu molendinarii,
 Domino Preposito & ecclesie sue sub sigillorum nostrorum appensione dedimus
 in munimen. Testes hujus rei sunt, Henricus de villa, Conradus Scul-
 retus in Naskasen, Conradus de Smolne, Henricus de alta domo, Herde-
 mus de gluowe, Merboto de Smolne, Conradus de Waldenburc, Petrus
 Supan, cives in Aldenburc, & alii quam plures. Acta sunt hec anno
 Domini MCC LXXIII. indictione secunda nonas Junii.

Circa hujus locum sepulchralē & annum emortuale iterū Scriptores in sententiarum abeunt divortia. Siquidem alii *Altenburgi*, ut *Henningsius* in *Geneal. T.* 3. p. 15. alii *Dresda*, ut *Siffridus Misnensis*, eum obiisse tradunt. Dehinc neque in anno emortuali convenire possunt. Alii etenim eum aⁿno 1289. ad plures abiisse volunt, cujus sententiæ sunt *Fabricius* in *Origin. Saxon.* p. 605. qui simul octogenarium eundem obiisse, ibidem minus recte perhibet, *Reusnerus* *Stemmata Wittikind.* p. 35. *P. Mart. Sagittarius* in *de Locis sepulchral. Duc. Sax. Lit. A.* 3. *Clauderus* in *Stemmata Saxonico* p. 25. qui tamen incertus, in parenthesi & annum 1299. addit. Alii vero eum id, quod mortale fuit, anno 1299. deposuisse autumant, in quorum numero sunt *Fabricius* in *Annalibus Misnensibus* ad annum 1299. p. 46. contradicens tamen sibi, ut audivimus, in *Originibus*: Obiit eodem anno (1299.) *Henricus Marchio, Alberti Landgraviæ Filius*, qui *Altenburgi* habitavit. Sepelitur in *Vetero-Cella*, & ibidem *Fridericus*, ejus filius, reconditus; *Albinus* in *Chron. Misn.* p. 293. *Henningsius* *Tom. III. Geneal.* p. 17. *Faustus* in *Geneal. Sax.* p. 131. *Binhardus* in *Chron. Thur.* additaque huic ad pag. 204. *Geneal. March.* Cæterum in eo, quod *Cellæ* corpo-

corporis sui acceperit requiem, consentiunt *vetus Chronicon Misnense*, quod ita: Heinrich sein Sohn ohne Land nahm zum Weibe Hedwig eine Herzogin aus der Schlesiens starb ohne Erben / liegt zu der Zell begraben; itemque *Fabricius, Albinus, Reusnerus, Henningsius, Faustus, Brotius* in *Chronico Martisburgensi*, *Lairitzius Palmeto* p. 217. &, quæ primo loco fuisset adducenda, *Scriptura vetus*, in Veteri-Cella olim lecta, & a *Fabricio* descripta, ita sonans; Auch leit hi begraben / Marggraf Heinrich / Landgraffen Albrechts von Düringen Son mit seiner Frauen Hedewig / di da des dritten Herzogen Tochter von der Slesia gewesen ist / und mit Marggraf Fridrich seinen Son genandt ane Land; quod posterius epitheton patri magis tribuendum fuisset a rudi Monacho, quam huic ipsi filio, mature sine dubio demortuo; nisi quod *Albinus* scribat, *Fabricium* aliquo in loco prodere, ipsum *Altenburgi* fuisse conditum; quem tamen locum hætenus reperire non potui, qui potius in *Originibus* & in *Annalibus* totidem verbis Cellæ eū sepultum tradit. Hinc recte monet *Isr. Clauderus* in *Stemmata Saxonico* p. 25. ipsum non *Altenburgi* in *Franciscanorum Cœnobii* templo, ubi equidem hodie vexillum Marchionis Misnensis cum insigni Marchionum Misnensium & Landsbergensium conspicitur, terræ fuisse demandatum, sed in *veteri Cella*. Nihilominus tamen ad *Fabricium* provocavit *Dn. Lairitzius* in *Palmeto*, dubie quamvis, & *J. Vulpus* in *Altitudine Altenburgi* p. 28. incertum tamen, an *Burggravius Altenburgensis* fuerit, an *Marchio*?

§. 57.

Non minus & Hedwigem, Henrici, Glogoviæ in Silesia Ducis, (quem *Florillius Annales Misnenses* vocant) filiam, in Cella sepulchrum accepisse, certum est.

Ad stipulantes habeo *Scripturam Cellensem* præcedenti §. adductam, *Fabricium Origin. Sax.* p. 605. *Reusnerum Stemm. Wittik.* p. 35. *P. M. Sagittarium* de locis sepulchral, *Duc. Sax. Lit. A.* 3. *Clauderum Stemm. Sax.* p. 26.

§. 58.

Volunt etiam, Cellam exuvias *Friderici, Heinrichi filii,*
K
Alberti

Alberti nepotis, continere, quamvis ejus diem & annum emortualem nemo Scriptorum hactenus tradiderit.

Scriptura Cellensis id expresse modo allata, itemque *Fabricius* in *Orig. Sax.* p. 606. provocans ad *Monumenta Cellensia*, & in *Annalibus Misn.* p. 46. cujus verba §. 56. jam adduximus. *Reusnerus* in *Stemmata Wittik.* p. 35. *Albinus Chron. Misn.* p. 293. *Henningesius Tom. 3. Geneal. l. c. P. M. Sagittarius* loco citato. *Clauderus Stemmata Saxonico* p. 26.

§. 59.

Circa hæc tempora Elisabetham, natam de Maltitz, & non Miltitz, uti *Reusnerus Stem. Witik.* p. 33. & *Dn. Lairitzius* in *Palmeto* p. 213. scribunt, Dynastæ in Lichtenstein filiam, Henrici illustris uxorem tertiam, viam quoque omnis carnis fuisse ingressam probabile, in veteri vero Cella sepultam fuisse, certum est.

Circa ~~annum~~ emortualem ejusdem altum apud omnes Scriptores rerum Saxonicarum est silentium. Diem tamen mortis ejusdem forte suppeditare nobis potest *Monumentum Seuselitzense*, quod *Fabricius* olim ibidem legit, & descripsit, ita sonans: ELIZABETA MARCHIONISSA DIE XIX. NOVEMBRIS. (sc. mortua) quamquam *Fabricius* in *Orig.* p. 577. die 19. Kal. Febr. five die 14. Januarii eandem exspirasse tradat. Locum vero sepulturae, quem Cellam diximus, adstruunt *vetus Scriptura Cellensis*, quam jam supra attulisse memini: *seide hi begraben Frau Elizabeth mit ywen Sünen.* *Fabricius* de *Marchionibus Misn.* p. 34. *Albinus Chron. Misn.* p. 293. *Clauderus Stemmata Sax.* p. 24. *P. M. Sagittarius* in de locis sepulchralibus *Ducum Sax. L. A.*

§. 60.

Anno MCCCIV. Hermannus, cognomento Procerus sive Longus, natus major Henrici illustris ex Elisabetha Maltitzia filius, *ἀγαν*, quoniam paralyti laboraret, morte abreptus in Veteri Cella pariter locum sepulturae accepit.

Multum

Multum discrepant Scriptores rursus circa annum ejusdem *emortuale*. Si quidem alii 1294, alii 1304, alii 1308. demortuum memorant. Anno 1294. eum exspirasse scribit *Clauderus* Stemmate Sax. p. 24. Anno vero 1304, quem nos posuimus, occubuisse, eum volunt *Fabricius* Origin. Sax. p. 588. sine dubio innixus *Scripturae Vetero-Cellensi* (siquidem etiam ibidem ad *Monumenta Cellensia* provocat) quæ ita habuit: Auch leit hi begraben Elizabeth mit zwen Söhnen; der eine Marggraf Herman/ der lange/ der gestorben ist nach Christi Geburt MCCIII. der andere Margraf Fridrich von Drefen/ der gestorben ist nach Christi geburt MCCC. in den XVI. Jar. *Reusnerus* Stemmate Wittik. p. 33. *Hönnius* in Genealog. Wittik. P. M. *Sagittarius* de locis sepulchralibus Ducum Sax. L. A. 3. Dn. *Lairitzius* Palmet. p. 213. quamvis incertus annum quoque 1308. addat. *Tertium annum 1308*, referente *Fabricio* l.c. Monumentum quoddam Misnense habet. *Albinus* denique annum 1338. affert, sed sine dubio ex errore typographico, cum 1308. exemplar forte ejus habuisset.

§. 61.

Circa hæc tempora Fridericus claudus, Friderici cum admorsa genafilius, Ruspam oppidulum Abbati Vetero-Cellensi tradidit.

Affirmat hoc *Fabricius*, notitia sine dubio quadam edoctus, in Annal. Misn. p. 48. & in Orig. Saxon. p. 639. *Faustus* Geneal. Sax. p. 136. Necesse ergo est, illud in bellis intestinis a Friderico Patre, cum Adolfo Nassovico gestis Monasterio fuisse ablatum, quæ *Albini* est conjectura in Chronico Metallico p. 9. vel primitus non totum eidem ab Ottone Marchione fuisse collatum, vel denuo & cum quibusdam novis prædiis & redditibus, antea nondum ad Cœnobium spectantibus, eidem fuisse traditum ac confirmatum, ut ita alter quasi fundator eidem existerit.

§. 62.

Anno MCCCXV. Fridericus Marchio, cognomento claudus, quod pedis vitium haberet, Friderici fortis sive

admorsus ex Agnete Carinthia filius, Alberti nepos, in oppugnatione arcis Zwenckanæ prope Elstrum Dioceseos Mersburgensis, non vero Zwickaviensis, uti male nonnulli scribunt, ætatis anno quarto & vigesimo sagitta transfixus exspiravit, exuviis ejus in veterem Cellam delatis, & in Cœnobii Sacello ibidem Idibus Januarii (13. Januarii) s. octavo die post Epiphania conditis.

Ita enim Siffridus Misnensis Presbyter p. 294. ad annum 1315: *Fridericus Marchio, cognomento claudus, Friderici fortis Landgraviæ filius, in oppugnatione arcis Zwenckanæ prope Lipsiam sagitta trajicitur, & in Cœnobium Vetero-Cellense conditur Idibus Januarii.* Vetus Scriptura Cellæ olim lecta: Auch leit hi begraben Frau Agnes von Kerndten / Landgrafen Fridrichs Gemal mit iren Sun Margraf Friderich / der vor Zwencckau erschlagen war nach Cristi Geburt MCCCXV. *Fabricius Orig. S. p. 69. & in Annalibus ad h. an. p. 48. Reusnerus Stemmate Sax. p. 36. Albinus Chronico Misnensi p. 294. P. M. Sagittarius de locis sepulchral. Ducum Sax. L. A. 3. Brunnus in Triade Electorali p. 128: Fridericus, cognomento claudus, in Cœnobio Vetero-Cellensi conditur Idibus Januarii 1315. Clauderus Stemmate Saxon. p. 29. (qui eodem annum quoque 1315. in parenthesis ejus emortualem memorat, sed & 1314. addit, quasi hic ab aliis quoque referatur annus, & die 13. Januarii cum Johanne Binhardo in Genealogia Marchionum Chronico suo Thuringiæ p. 204. addito demortuum tradit, quo omnes alii sepultum referunt) Lairitzius Palm. p. 222. Henningestas l. c. p. 16. Faustus Geneal. Sax. p. 136. Cæteri locum sepulturæ plerumque tacent.*

§. 63.

Anno MCCCXVI. Fridericus parvus, (der kleine / ob corporis exilitatem rectius cum Fabricio, Claudio & Lairitzio, quam ab animi vehementia rigorosus, der fleimme / cum Reusnero, Fausto, Albino, Rempio, dicitur cum istud

cogno-

cognominis ex falsa saltem lectionis vocis ~~kleine~~ postlimi-
nio illi subinde adhæserit, frater Hermannii, Henrici illu-
stris ex Elisabetha Maltitzia filius secundus, Dresdæ die 7.
Kal. Maii, sive die 25. Aprilis, qui dies S. Marci Evangelistæ
est, ~~απαις~~ demortuus, perque Urbem Misnam Vetero-Cel-
lam in Conditorium avitum deportatus, ibidem humatus
fuit.

In die emortuali & loco sepulturæ consentiunt omnes, *Fabricius*
Orig. S. p. 588. & in *Annalibus Misn. p. 4.* *Albinus Chron. Misn. p.*
294. *Reusnerus S. W. p. 33.* *Joh. Bimbartus Chron. Thur.* additaque
eidem *Geneal. March. p. 204.* *Faustus Geneal. Sax. p. 129.* *Lairitzius*
Palmeto p. 213. *Henninges. l. c. p. 17.* *Clauderus St. Sax. p. 24.* *Hænnius*
in *Geneal. Wittikind. Paullini in Annalib. Isenacens. p. 74.* *Laur. Peckenst.*
de Landgrav. p. 51. *Weckius Chron. Dresd. p. 110.* *Brummus in Tri-*
de Electorali p. 205. *Rempius in Calend. Sax. p. 115.* Et imprimis
vet⁹ Scriptura in Cellæ Sacello olim lecta & supra §. 60. adducta p. 79:
Nuch leit hi begraben Margraf Fridrich von Dreßen/der gestorben ist
nach Christi Geburt MCCC. und in dem XVI. Jar an S. Marcus
Tag des Evangelisten.

§. 64.

Anno MCCCXX. Cornelius Abbas Monasterio huic
præfuit, quem Fridericus admorsus Marchio compatri-
honore dignatus fuit.

Hujus testes sunt literæ *Friderici admorsii*, quibus *feudum argenti-*
fodinarum Siebenlehenfium *Cornelio Abbati* confirmavit, ita incipien-
tes: *Honorabili Domino Cornelio, Abbati in Cella, nostro Compatri, Nico-*
lao, dicto Wolfgang, Judici, nec non ipsorum consultoribus in montanis Syben-
lebensibus contulimus montanam hereditatem usque ad nemus Cellense ipsis
per Consules Fribergenses ad hanc limitationem privilegiatos debitis montano-
rum consuetudinibus & solennitatibus circumequitando designandam, &
montano jure, seu montanæ hereditatis titulo possidendam &c. quam noti-
tiam debemus *Andreae Molleri Chronico Fribergensi p. 172.* Imo Sie-

benlebnam olim spectasse ad *Monasterium Cellense*, & ab hoc ipso pago sua jura montana accepisse *Fribergam*, *Albinus* commemorat pag. 7. in *Chronico* suo *Metallico*.

§. 65.

Anno *MCCCXXXVI*. *Hermannus*, *Burggravius* *Misnensis* *VI*. *Calend. Novembris* demortuus, in *Veterem Cellam* deportatus, ibidemq; sepultus fuit, cum sex modo ante dies obiisset *Vilburgis*, ejusdem uxor.

Fabricius Annal. Misnens. p. 50.

§. 66.

Anno *MCCCXLVI*. *Mathildis*, *Friderici Gravis Uxor*, *Ludovici IV. Imperatoris* filia, quam anno 1328. in matrimonium *Norimbergæ* duxerat, die *Sexto Nonarum Julii* (sive 2. *Julii*) postquam ante annum duos gemellos, *Annam* & *Claram* *Misenæ* in lucem edidisset, in arce *Misnensi*, non vero *Gothana*, ut *Clauderus* tradit, obdormiens, in veteri *Cella* fuit sepulta, epitaphiis non unis ibidem memoriae commendata.

Novi equidem alios tradere, illam anno 1323, ut *Nobiliss. Dn. Hannius* in *Genealog. Wittikindea*; alios, & plurimos anno 1329. nupsisse *Friderico Gravi*, idq; clare asserere non solum *Chronicon Germanicum Reinhardsbornense*, quod ita: *Darnach so herschte Friddrich Des freidigen Son / nach seines Vaters Tode / unde derselbe nam czu der Ee eyne genant Mechtilt / unde was Keyfers Loddwigs Tochter in deme Jare / als man schreib nach Gotis Geburt tußent dryhundert unde nün unde czwenzig Jar; cum quo & faciunt deinceps Faustus Gen. Sax. p. 137. Dn. Lairitzius Palm. p. 223. Reusnerus St. Wittik. p. 37. Fabricius Orig. Sax. p. 640. Mollerus Annal. Frib. p. 58. Clauderus St. Sax p. 31. in parenthesi. Nos sequuti sumus non tantum *Autorem de Landgraviis Thuringie*, qui p. 937. ita: *Et duxit (Fridericus) in uxorem Mechtildam, filiam Ludovici Imperatoris, Ducis Bavariae, in Norimberg Anno Domini MCCCXXVIII. de qua genuit quatuor filios - & duas filias;**

filias; sed & Autorem additionum ad Lambertum Schaffneburgensem ita
pag. 263. scribentem: Anno 1338. (vitium sine dubio typothetæ
est, pro 1328. ponentis) Marchio Fridericus junior celebravit nuptias so-
lennes in Norenberg cum filia Regis Romanorum Mechtilda; quorum de-
hinc vestigia premunt Henningesius T. 3. Gen. p. 17. Clauderus St. Sax.
p. 31. Weckius Chron. Dresd. p. 113. Nunc vero, quod annum ejus
concernit emortualem, diversum e quidem ab indicato à nobis, nem-
pe 1247, inculcant Autor anonymus Historiæ de Landgraviis Thuringiæ
apud Pistorium c. 102. p. 911: Anno Dom. MCCCXLVII. obiit Domi-
na Mechtildis, uxor Friderici Marchionis, & sepulta in Monasterio Celle
Mysnensis. Chronicon vetus Reinbardsbornense Germanicum: Die
gnante Frawe Mechtilt Landgravinne czu Döringen, starb und wart
begraben czu der Ezelle in Myssen, als man schreib nach Gotis Ge-
bort Tusend drehundert, unde söbben unde vörczig Jare, an unsre
liben Frawen Tage Lichtwe. Ac rursus Chronicon Henacense:
Nach Cristi Gebort MCCCXLVII. Jar, da starb Frawe Mechtilt,
Landgrafen Fridrichs Mutter, unde wart begraben czu der Ezelle
in Myssen: Quo in anno Chronicon Thuringicorum compila-
tores Joh. Bangius p. 135. b. 137. Cyriacus Spangenbergius Chron. Sax.
p. 490. Albinus ad Chron. Thuringiæ provocans in Chron. Misn.
p. 294. itemq; Peckenstein in de Marchionibus Libello p. 10. b. Dres-
serus Millem. VI. P. II. p. 427. illos sequuntur. In eundem quoque
annum mortem ejusdem, quod mireris, collocant Annales Germa-
nici Misnenses, qui ita: Fraw Mechtilda starb Anno XIII. hundert
XLVII. an unser lieben Frawen Tag Lichtmeß, ligt zu der Zell begrä-
ben. Imo Clauderus Stemmate Sax. p. 31. ab aliis & annum 1361.
memorari refert. Sed nos in die (in quo omnes conveniunt) & anno
secuti sumus Fabricium, qui hunc, quem indicavimus annum, ex
veteri monumento Cellensi hauserat, ad quod etiam Lib. VI. Orig.
Sax. p. 654. provocat, scribens: Cum anno antecedente (1346.) et-
iam obiisset filia ejus (Austriæ Ducis) Mechtildis, uxor Landgravi, VI.
Non. Julij, quæ in Vetero-cellenst Cænobio tumbam magnificam habuit.
Dies obitus atq; annus, ut nos posuimus, eidem tumbæ inscriptus: nam in
Thuringiis Annalibus aliter legitur, quos nunc non sequor. Dolendum
e quidem hic oppido est, hoc magnificum, ut quidem Fabricius vocat,
Monu-

Monumentum hodie non amplius superare, certiores alias nos non solum de anno, qui controversitur maxime, redditurū, sed & antiquitate sese eximie comendaturum; interim tamen sine dubio & illud recte inspexit *Fabricius*, quoque minus de vero emortuali anno indicato dubitemus, faciunt alii *Rythmi*, qui à *Fabricio* in *Annalibus Misnensibus* ad annum 1346. p. 51. adducuntur, eundem quoque annum exprimentes:

*Post M post tria C post XL bis tribus aucta,
Sensit Salza ignem, & Misnensis Principis ensem,
Inclyta Mathildis moritur, quæ Principis uxor.*

Idem in *Saxoniarum universarum rebus memorabilibus* Lib. II. ad annum 1246. p. 262. ac in *de Marchionibus* p. 39. Cui præterea, ut hoc ex abundanti addamus, adstipulantur sequentes *Rerum Saxonicarum Scriptores*, *Reusnerus* *Stemmata Wittikind.* p. 37. *Brunnius* in *Triade Electorali* p. 234. *Albinus* *Chron. Misn.* Tit. 22. p. 294. *Mollerus* *Annal. Fribergens.* p. 60. *Hieronymus Henningesius* T. III. *Geneal.* p. 15. & *Parte I.* ibidem p. 198. *Adamus Rempius* *Calend. Sax.* p. 183. *Paulus Eberus* in *Calendar.* ad Diem 2. Julii. *Faustus* *Geneal. Sax.* p. 137. *Peckensteinus* de *Landgraviis* *Thur.* p. 56. *Clauderus* *Stemmata Sax.* p. 31. (quamvis incertus & annum 1347. & 1360. addat) *P. M. Sagittarius* de *locis sepulchral.* *Duc Sax. L. A.* 3. *Hœnnius* in *Geneal. Wittik.* *Misnæ* alias communiter animam efflasse scribunt, adeoque cum à *Claudero* l. cit. *Gothæ* id factum fuisse asseratur, ex confusione potius *Margarethæ* cum *Elisabetha* id esse, credimus. Quod super est, thesin nostram *Monumento* illius, quod *tumba* olim vel *tabula* fuit inscriptum, eundem quoque annum, quem supra asseruimus, emortualem nobis dictitante, ac ex *Monachorum ingenio genioque* hunc in modum composito, claudemus:

*Anno milleno, tercentum obiit quadrageno
Sexto sub Festo processu, quod memor esto,
Hic nece prostrata pausat saxo gravidata,
Nobiliter nata, Marchionis venerata.
Conjux, & grata Mechildis, sicq. vocata*

Anima

*Anima, quod fata sua sint, pie Christe, beata,
Cum Angelis agit, quam vulgus flebile plangit,
Mechtildem ingenuam fac, oro, Christe, beatam!*

§. 67.

Anno MCCCXLVII. die 8. Kal. Augusti, Witigone II. Episcopo Misnensi demortuo, pater ejus, Burggravius Coldicensis, consentiente uxore, mutat habitum, & fit Monachus Vetro-Cellensis, uxorque ejus, eum secuta, etiam velamen induit; mortuus dehinc ibidem, & sepultus fuit.

Fabricius Annal. Misn. p. 51.

§. 68.

Annus MCCCXLIX. non solum multis calamitatibus peste, terræ motu, ludæorum excidio, flagellantium exilio, luporum rabie, sed & imprimis morte Friderici, Marchionis Misnensis, vivæ Friderici admorsi & Elisabethæ Arnshaugiæ imaginis, qui non solum gravis cognomine a morum scilicet severitate, sed & macria corporis exilitate & macie Scriptoribus plerumque venit. Exspiraverat autem ille anno 1310. natus, valetudinis infirmæ, morboque multum per vitam laborans articulari, alteroque post electionem ad Imperatoriam dignitatem anno (post Ludovici IV. socii, enim mortem anno 1347. contra Carolum IV. designatus erat Imperator) die 2. Februarii annorum 39. corpusque ejus Vetro-Cellense Monasterii Templum, huicque peculiare suis sumptibus additum exstructumque Sacellum, quod S. Andreae Apostolo dicari fecerat, & communiter Capella Principum (die Fürsten-Capelle) appellata olim fuit, recepit.

Autores ejus, quod diximus, hoc est in an. ætatis, emortuali, & loco
L sepulturæ

pultura consentientes habemus plures, in die vero emortuali non possumus non aliquorum observare discrepantiam. *Fabricius, Reusnerus, Bruunius, Clauderus, Sagittarius, Rempius, Eberus, Mollerus, Faustus, Binbartus* (p. 204. in *Geneal.*) *Calvisius, Weekius*, diem 2. Februarii, quem & nos selegimus; *Spangenbergius* vero in *Chronico Sax.* p. 183. *Binbartus* in *Chronico Thuringiæ* p. 265. *Bangius* itidem in *Chronico Thur.* p. 137. & *Henningesius* T. III. Gen. p. 16. diem 19. Novembris, sive diem *Elisabethæ*, qui in dictum diem incidit, ponunt, quo fundamento vero, mihi indagare hactenus non licuit. Hoc scio, Monumentum ejusdem, quod a *Monachis* olim accepit *Fridericus*, infraque mox memorandum mihi erit, diserte edicere, illum die 18. Novembris (14. Calendis Decembris, sive ter senis diebus Novembris, quod eo redit) ibidem fuisse humatum. Sed quantum fidei sit tribuendum eidem, alibi dicemus. Nec satis certum, ubi animam exhalaverit. *Clauderus* l. c. *Pegavia*, *Peckensteinus* vero l. c. de *Landgr. Wartbergæ* id factum fuisse, dicit; reliqui plane locum tacent. Annum, quod attinet, emortualem, eundem omnes, ut diximus, uno quasi ore affirmant; inter quos primus prodeat *Autor de Landgraviis Thuringiæ* p. 941: *Anno Domini*, inquiens, *MCCCXLIX. mortuus est Fridericus, Marchio Misnensis, & Thuringiæ Landtgravius, & sepultus est in Cella Mysnensi Ordinis Cisterciensis anno ætatis suæ XXXIX.* Et *Chronicon* vetus *Isenacense*: *Nach Christi Geburt tausend CCC XLIX Jar da starb Landgrave Fridrich der ernste, also her XXXIX Jar alt was und her wart begraben zu der Ezelle*; quos duces sequuntur *Fabricius Orig. S.* p. 395. & in *rebus memorabilibus Saxoniz Universalæ* p. 163. *Albinus Chron. Misn.* p. 294. & in *Genealogia Saxon.* p. 183. *Spangenbergius* l. c. *Dresserus Millen.* VI. P. II. p. 427. *Sethus Calvisius Chron.* p. 849. *P. M. Sagittarius de Locis sepulchral.* D. S. L. A. 3. Dn. *Lairitzius Palmet.* p. 223. *Peckensteinus* de *Marchionibus Misnens.* p. 10. b. & de *Landgraviis* p. 54. *Idem* *Theatro Saxon.* p. 23. *Rempius Calend. Sax.* p. 33. *Eberus Calendar.* ad h. a. *Reusnerus Stemmat. Wittik.* p. 17. *Binbartus Geneal. March. Chron. Thur.* addita p. 204. & in *Chronico ipso* p. 265. *Bangius Chron. Thur.* l. c. *Henningesius* l. c. *Clauderus Stemmate Saxonico* p. 31. *Faustus Geneal. Sax.* p. 137. *Weekius Chron. Dresd.* p. 114. *Mollerus Chron. Friberg.* p. 173. & in *Annali-*

Annalibus p. 60. *Brunnius* in Triade Electorali p. 235. *Hænnius* in Geneal. Wittikind. Nec negligendum est Monumentum, quod olim a Fabricio in Sacello fuit lectum: *Fridericus secundus Zelator pacis prudentissimus, potentia omnibus vicinis formidabilis scribitur.* Iste fundavit Capellam S. Andreæ in hac veteri Cella, in qua & sepultus est. Aliudque scriptum Monumentum, quod ibi sepultos exhibuit Principes, sic inter alia: Auch so ligen di nachgeschriben Fürsten und Fürstin begraben in disen Kloster in der Fürsten Capelle; zumersten der Durchläuchtigst Fürst Marggraf Fridrich, der gestorben ist nach Cristi geburt MCCC und im XLIX. Jar mit der Hochgebornin Fürstin / Frauen Mechtilc / Kenser Ludewigs Tochter / di sein Gemal geweest ist / und gestorben nach Cristi Geburt MCCC und im XLVII. und mit seines Sons Son / Herrn Friedrich / so des Herren Baltazaris (rectius Friderici Strenui) des Landgraffen zu Döringen Son geweest ist. Nec aliud volunt Rythmi olim admodum noti, a Fabricio etiam in Annalibus Misn. p. 51. & *Binharto* in Chron. Thuringiæ p. 265. ac forte aliis, ad hunc annum adducti:

*Pestis regnavit, plebis quoque millia stravit,
Insolitus populus flagellat se seminudus,
Contremuit tellus, populusq; crematur Ebraeus,
Inclytus atque pius Princeps obiit Fridericus,
Fit terræ Dominus Fridericus filius ejus.*

Luculentissime præterea & dicta nostra comprobant *Epitaphia* ejus in Cella olim eidem, referente sic nobis Fabricio, posita. Mirandumque oppido est, eosdem versus, si annum immutatum excipias, sepulchro ejusdem fuisse inscriptos, qui olim in *Friderici II. Imperatoris* tumulo, (teste *Cuspiniano* in de *Cæsaribus* libro p. 519.) fuere lecti; quæ vero hujus rei causa subfuerit, alii hariolentur:

*Si probitas, sensus, si virtus, gloria, census, (in Friderici: virtutum gratia)
Nobilitas orti, possent obsistere morti,
Non foret extinctus Fridericus, qui jacet intus,
Anno milleno, ter centeno, quadagesimo nono,
Quem locati in terras hic decima quarta Calendas
Mensis Decembris, ter sena diesque Novembris.*

Aliud & eidem tribuit Monumentum, lepidum admodum, & Monachorum istius ævi venam sapiens Antonius Weckius in Chronico Dresdenfip. 114. & quidem quod Fabricius de tumba ipfius descripserit; quod tamen, ut verum fatear, in MSto quodam antiquo Friderico strenuo attributum cognovi, istudque vel ex eo redditur probabile, quod conjux ejusdem similis quoque styli lapidaris exemplum, aut plumbei rectius ingenii fœtum, infra quoque afferendum, acceperit. Sit ut fit, elegans tamen insipida Pœfens Monachalis, ac vix spiritum trahentis eruditionis specimen cum præbeat, non possumus non & eidem locum hic concedere, nisi que sanctam maximi Principis memoriam nobis refricaret, addere, risum teneatis Amici!

Hier leit ein Fürste löblich/ quem. vulgus. flebile. plangit.
 Von Weissen/ Marggraff Friederich/ cuius. insignia. pangit.
 Clerus. Claustralis. Laicus. den Fürsten laidlichen Klagen/
 Dux. inops. altus. infimus. Fürstlich Werck von Ihm sagen.
 Wahrhafftig/ Weiße/ tugentlich/ affabilis. atque. benignus.
 In Gottes Furchte stetiglich/ fuit. hic. Landgravius. dignus.
 Da. veniam. Christe. laß uns Gnade erfinden/
 Anima. ut. ista. laß werde von ihren Sünden.

Purioris attamen venæ doctissimi Fabricii ultimi sunt versiculi, quos summo honori toties laudati Principis scripsit in de Marchionibus Misnensibus p. 39. quibus & hanc paragraphum claudemus:

*Magnanimos linquens natos in flore juventa,
 Bis quater emensus lustra caduca, perit.
 Haud positus procul est Mathilde a conjuge Cella,
 Cui tumulum ante suam fecerat ipse necem.*

§. 69.

Circa A. MCCCL. Fridericus, Friderici strenui filius, puer adhuc vivis ereptus est, cujus mortem Mater ob difficultatem partus, quam experta erat, per omnem vitam luctus, nihil amplius de auro corpori adplicans, nec nisi atra veste

veste utens, exuviis ejusdem patrio Monumento Cellæ illatis.

Hujus rei testes habemus *Scripturam veterem Celle* olim in Sacello lectam, & præcedenti paragrapho adductam, in qua *Fridericus, Friderici gravis filij filius* memoratur, quamquam in eo crassissime erret rudis *Monachus* Autor, quod eum *Balthasaris* appellet *filium*; *Fabricium* præterea *Orig. S. p. 681. Clauderum St. Sax. p. 37. P. M. Sagittarium* de locis sepulchral. *Duc. S. Lit. A. 3. Spangenbergium Chron. Henneb. p. 198.* Plerique tamen *Scriptorum*, ut *Albinus, Reusnerus St. Wittik. p. 38. Dn. Lantzius*, locum sepulturæ tacent.

§. 70.

Non diu post circa MCCCLVIII. & Catharina Friderici Strenui & Catharinæ, Hennebergensis Comitis, filia, infans demortua, hic in Capella Principum humata fuit.

Præter *Clauderum l. c. p. 39. & P. M. Sagittarium* adstipulatur etiam *Monumentum vetus Cellense*, quod ita: Auch leit hi begraben = mit seiner Frau Catharina von Henneberg/ die gestorben ist nach Christi Geburt MCCC und in XCVII. Jar/ und mit den Fräwlin Catharina/ die jung gestorben ist/ und ist gewesen ein Tochter des mächtigsten und trefflichsten Fürsten Marggraff Fridrichs/ des ersten Herzogen zu Sachsen aus der Herrschafft zu Meissen. In quo enormiter iterum *Monachus* Autor hallucinatur, dum ex *Friderico Strenuo*, qui parens *Catharinæ*, erat, *Fridericum bellicosum* facit, perinde ac quando supramemoratam *Elisabetham Maltitziam*, *Henrici illustris uxorem tertiam*, ibidem sepultam cupit tradere, quod nobis supra ad paginam 74. memorandum fuisset, id hisce facit: Auch leit hi begraben/ Frau Agnes von Kerndten/ Landgraf Fridrichs Gemal/ mit ihren Sun/ Marggraff Fridrich/ der vor Zwencfau erschlagen war nach Christi Geburt MCCC und in den XV. Jar; mit Frauen Elisabeth von Arnshaus/ di di ander Frau gewesen ist des Durchleuchtigen Fürsten Marggrafen Fridrichs/ der disen Closter vil gutts getan hat. Quod equidem verum est de Agnete, *Friderici admorsi conjugis prima*, 1293. demortua, filioq; ejus *Friderico claudio*, & supra pag. 68. & 76.

pluribus jam id a nobis est ostensum; sed quando addit, Elisabetham, alteram Friderici admorfi conjugem, Comitem Arnshaugiam, & hic sepultam jacere, insigniter errat, cum illa *Isenaci*, quod pervulgatum est, requiescat, adeoque hanc *Elisabetham Arnshaugiam* cum *Elisabetha Maltizia*, cui & Cellam locum sepulturæ supra jam p. 74. vindicavimus, confundit.

§. 71.

Anno M C C C L X X X I. Fridericus strenuus, Friderici gravis filius, anno 1330. pridie Non. Octobris natus, postquam 31. annos cum laude & emolumento præfuisset suæ Provinciæ, annum egresus quinquagesimum, Altenburgi vigesimo sexto die May demortuus, ultimus ex hac prosapia Princeps in Capella Principum Vetro-Cellensi terræ fuit demandatus.

Sane uti in die emortuali amice conspirant Autores, quos e quidem vidi, omnes, & infra afferendum Monumentum ejus Cellense diem 26. Maji exponat (præterquam quod *Nobilisf. Dng Hænnius* in *Geneal. Wittik. 6. Maji*, ac forte ex Sculptoris errore habeat) ita circa emortualem eo magis scinduntur in partes. Plurima siquidem illorum, primi quæ subsellii pars, annum 1280. suggerit, & nominatenus *Autores duorum Monumentorum Cellensium infra mox adducendorum*, *Fabricius Orig. Sax. p. 681.* & in *Annalibus Misnensibus p. 53. ad annum 1380.* *Albinus Chron. Misnensi p. 294* quamvis diversitatem Scriptorum observans & annum 1381. addat, dubius, cui adsentat.) *Dresserus P. II. Millen. VI. p. 428.* *Peckensteinus Theatr. Sax. p. 23.* *Spangenbergius Chron. Henneb. p. 299.* & in *Chronico Saxonico p. 501.* *Henningesius Geneal. T. 3. p. 17.* *Bangius Chron. Thur. p. 146. b. Binbartus Chron. Thur. p. 204. 281.* *Lairitzius Palm. p. 226.* *Clauderus Stemmate Sax. p. 37.* (quamvis & annum 1381. in parenthesi habeat) *Calvisius Chronol. p. 859.* *Faustus Geneal. Sax. p. 142. P. M. Sagittarius de Locis sepulchral. Duc. Sax. L. A. 3.* *Brunnius in Triade Elector. p. 244.* Sed cur nos 1381. annum selegerimus, non adeo multum curantes Monumenta ipsa Cellensia, annum præceden-

dentem tradentia, quæ recentius præterea ævum sapiunt, dicemus. Habemus scilicet non solum clare hoc adferentes Autorem *Chronici Neostadiensis*, ad quem & Albinus provocat, itemq; *Monumentum vetus Cellense* idiomatis latini, infra afferendum, rursusq; Autorem de *Landgraviis Thuringia*, qui distincte pag. 947. ita: *Anno Domini MCCC LXXXI. obiit illustris Princeps, Fridericus Marchio, ætatis sue anno 51. frater Dominorum Balthazari & Wilhelmi. Cujus in divisione Principatuum successit in sortem terra Orientalis, scilicet Marchionatus de Landisburg; relinquens tres filios ibidem successores, scilicet Fridericum, Wilhelmum, & Georgium, & sepultus est in Cella Mysnensi apud patrem suum; cujus dehinc vestigiis insistant Albinus in Chron. Misnensi p. 294. & in Genealogia Saxon. p. 185. Mollerus in Annal. Friberg. p. 65. Chytraeus in Saxon. p. 53. Peckensteinus de Marchionibus Misnensibus p. 11. Paullini in Annalibus Isenac. p. 90; sed & clare hoc nos edocet Diploma, quod modo laudatus Nobiliss. Dn. Paullini loco cit. p. 89. produxit ab hoc ipso nostro Friderico, Balthasare & Wilhelmo, fratribus, a. 1380. die Mercurii post S. Mauricii diem conscriptum, quo licentiam Carthusianis dederunt, Monasterium ante portam B. Virginis Isenaci condendi. Nam cum S. Mauritii dies in 22. Septembr. incidat, eoq; Fridericus adhuc vixerit, per se liquet, illum die 26. Maji ejusdem anni demortuum esse non posse, sed potius sequenti, quem supra laudati Autores quoque inculcant. Quod *Altenburgi* eundem inter vivos esse desisse diximus, id debemus Albino, Reusnero Spangenbergio, Peckensteinio, Lairitzio, Sagittario, Rempio, Brunno. Reliquum est, ut & Epitaphia ejusdem, quæ Cellensis Monasterii Sacellum olim ostendit, audiamus. De uno supra jam p. 84 diximus, quod ab aliis huic tribuatur Marchioni, sed certiora nunc dabimus; primoq; loco illud, quod Fabriciana Ichedæ nobis suppeditant: ANNO DOMINI MCCC. LXXX. VII. CAL. IVN. OBIT MITISSIMVS PRINCEPS, DOMINVS FRIDERICVS, THVRINGIÆ LANDGRAVIVS, MISNENSIS ET ORIENTALIS MARCHIO, DOMINVS QVE TERRÆ PLYSNENSIS. Succedat Scriptura vetus Cellensis de conditis ibidem Principibus agens, quæ inter alia ita: Auch leit in derselben Capelle begraben / der gütige / löbliche Fürst Marggraf Fridrich / der gestorben ist nach Cristi Geburt MCCC*

MCCC und in dem LXXX. Jar; huic vero aliud Monumentum, à Fabricio quoq; ibidem lectum: Fridericus tertius, Zelatoris filius, corpore formosissimus & omni virtute plenus scribitur, amabilis valde, ipse Erfurdiam cum validissimo exercitu, Imperatore & Imperatrice præsentibus, obsedit, ac plurimum molestavit. Coberg (Coburgum est) castrum & illic pertinentia cum uxore acquisivit. Ultimus in Cella sepultus ante altare corporis Christi MCCC LXXXI. Cultioris ingenii est, quod deniq; ex Fabricio in suo de Marchionibus Misnenfibus scripto p. 40. adjicimus.

*Lustra novem felix, & tres exegerat annos,
Magnanimum cum mors sustulit atra virum;
Conditur in Cella postremus, juncta fidelis
Unanimi conjux est Catharina viro.*

§. 72.

Anno (MCCC LXXX) Monasterio Cellensi præfuit Wittego Abbas, qui inter alia, sic ipso jubente Urbano VI. Pontifice, Monasterio Dobrilugensi Parochiam Kirchhayn, ejusdemq; Ecclesiæ Sanctæ Mariæ altare, quæ olim ad Archidiaconatû Lufizenfem spectaverant, & à Nicolao Misnensi Episcopo ad facilius tolerandos sumptus, in hospitem frequentiore exceptione faciendos, acceperant, quo tutius forte possidere impofterum posset, peculiari Diplomate, ac quasi Pontificis vice addixit, addictaq; confirmavit; ex quo simul & discimus tum magna in dignatione apud Sedis Apostolicæ Præfectos semper fuisse Abbates Cellenses, tum quoq; hoc tempore Franciscum Cellarium, Johannem, Portarium, & Nicolaum Custodem ibidem fuisse. At cum utræq; literæ & Urbani Pontificis, & Witegonis, Cellensis Abbatis, memorabilia nonnulla contineant, illas & hic addemus, ac primum quidem ipsius Pontificis Urbani, quæ ita habent.

Urbanus Episcopus servus servorum Dei, dilecto filio, Abbati veteris Celle Misnensis Diœcesis salutem & Apostolicam benedictionem. Iustis

Justis & humilibus supplicibus vestris libenter annuimus, illas usque
 prosequimur favoribus opportunis. Exhibita siquidem nobis nuper
 pro parte dilectorum *Abbatis & Conventus Monasterij de Dobirluc, Cis-*
terciensis Ordinis, Misnensis Diocesis, petitio continebat, quod olim *Ve-*
nerabilis frater noster Nicolaus, Episcopus Misnensis, provide attendens, quod
 dictum Monasterium, tam propter hospitalitatis onera, que ipsum Mona-
 sterium jugiter oportebat subire, quam etiam ex multis aliis causis erat in suis
 facultatibus adeo diminutum, quod predicti Abbas & Conventus nequibant
 in eodem Monasterio congrue sustentari & incumbencia eis onera supportare,
 parrochiale Ecclesiam in *Kirchhayn* dicte Diocesis & altare Sancte Marie
 in eadem Ecclesia situm, quorum jus Patronatus ad predictum Monasterium
 pertinebat, & quorum fructus ad X. marcas argenti pro decimarum exactione
 existunt, de consilio & consensu dilectorum filiorum Capituli Eccle-
 sie Misnensis predicto Monasterio, salvis tamen juribus predicti Episcopi,
 & suorum successorum Misnensium pro tempore existentium, &
 dilecti filii Archidiaconi *Lusicensis* in Ecclesia Misnensi, auctoritate ordina-
 ria incorporavit, prout in quibusdam literis autentice inde confectis
 dictorum Episcopi & Capituli sigillis munitis dicitur plenius conti-
 neri. Quare pro parte ipsorum Abbatis & Conventus nobis fuit hu-
 militer supplicatum, ut incorporacionem hujusmodi auctoritate, Aposto-
 lica confirmare dignaremur, & approbare de gratia speciali. Nos igitur de
 premissis certam noticiam non habentes, ac volentes predictum Abba-
 tem & Conventum favore prosequi gratiose, hujusmodi supplica-
 tionibus inclinati, discretioni tue per Apostolica scripta mandamus, qua-
 tenus si ad id Archidiaconi predicti, ad quem institutio dicte ecclesie de anti-
 qua & approbata, & hactenus pacifice observata consuetudine dicitur perti-
 nere, accedat consensus, eisdem, Abbati & Conventui, auctoritate Aposto-
 lica concedas, quod hujusmodi incorporacio de Ecclesia et altari predictis,
 quorum fructus, redditus & proventus centum & quinquaginta
 aurei valorem annum, secundum communem estimationem, ut
 asseritur, non excedunt, ut premittitur, facta, & quecunque inde
 secuta, proinde usque ad decennium a tempore, quo ipse Abbas & Conventus
 Ecclesiam & altare predicta fuerint vigore incorporacionis hujusmodi pacifice
 assecuti, valeant, & plenam obtineant firmitatem, ac si per nos eadem incor-
 poracio fuisset auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmata. Datum

Rome apud sanctum Petrum, III. Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo.

Quod Pontificis mandatum postea Wittego, Abbas, hisce literis executus est.

IN nomine Domini Amen. *Witigo*, Dei & Apostolice sedis gratia, *Abbas Monasterij veteris Celle, Misnensis Diœcesis* omnibus & singulis tam presentis evi, quam future posteritatis Christi fidelibus, ad quorum notitiam presentes litere pervenerint salutem in Domino sempiternam. Literas sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Urbani, divina providentia Pape sexti, filo canabis ac more solito bullatas, non ralas nec abolitas, sed omni suspicionis vicio carentes recepimus in hec verba: *Urbanus, Episcopus, servus servorum Dei etc.* quę sic finiunt: *Datum Rome apud sanctum Petrum III. Idus Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.* Post quarum literarum receptionem accedens ad nostram presenciam Reverendus Pater, Dominus Theodericus, Abbas Monasterij Dobirluc, Ordinis nostri, videlicet Cisterciensis, diœce Misnensis Diœcesis, quoddam donationis & incorporationis Privilegium infra scriptum sibi & suo Monasterio predicto per venerabilem Patrem & Dominum nostrum, Dominum Nicolaum, Dei & diœce sedis Apostolice Gratia, Episcopum Misnensem, concessum, sui que figilli appensione munitum, in quo, & per quod Ecclesiam Parochialem in Kirchhayn predictę Diœcesis, & altare sanctę Marię in eadem Ecclesia situm legitime incorporavit Monasterio ante dicto, coram nobis exhibuit & produxit, ac devote & humiliter supplicavit, quatenus idem privilegium ac incorporationem & appropriationem in ipso contentas auctoritate & virtute literarum Apostolicarum supra dicta confirmare dignaremur. Nos igitur volentes, ut debemus, mandatis Apostolicis fideliter obedire, viso & intellecto plenius ipsius privilegii tenore, atque servatis servandis per plurimos fide dignos edocti comperimus, quod ex piis causis & rationabilibus, utpote ad sublevandas predicti Monasterij inopias & indigencias, quas propter hospitalitatis onera, & aliis multis ex causis continue patitur, incorporacio dicta processit, & de radice caritatis miserationis que emanavit affectu, quodque de unanimi & concordī beneplacito & expresso assensu Archidiaconi Lusicensis, ad quem institutio Rectorum dictę

*dictae Ecclesie & altaris pertinet, totiusq; Capituli Ecclesie Misnensis, actum esse noscitur, prefati Domini Abbatis precibus inclinati, prenomi-
 natum & subnotatum Privilegium ac collacionem, incorporacionem &
 appropriacionem de prelibata Ecclesia & altari in Kirchbayn factas, & in
 ipso privilegio contentas laudamus, ratificamus, & approbamus, & tenore
 presencium, & auctoritate Apostolica, & ex certa scientia confirmamus, ita
 quod predictus Dominus Abbas, & Conventus sui Monasterii pre-
 dicti, & omnes eorum successores dictam Ecclesiam in Kirchbayn, &
 altare Sancte Marie ejusdem Ecclesie regere valeant, & associare juxta
 mentem & continentiam privilegii predicti per seculares Clericos, vel
 sui Monasterij Monachos, prout ipsis conveniencius videbitur, & magis nove-
 rint expedire, fructusq; eorundem beneficiorum, redditus, proventus, oblaci-
 ones & obventiones percipere, possidere, & habere. Nihilominus eadem
 auctoritate Apostolica eisdem, Abbati & Conventui, concedimus,
 quod a tempore, quo ipsi Ecclesiam in Kirchbayn predictam & altare ejusdem
 Ecclesie fuerint vigore hujusmodi incorporacionis affecuti, ipsa incorporacio,
 ut in privilegio dicitur esse facta, & quaecumq; inde secuta valeant, & plenam
 obtineant roboris firmitatem, ac si per prefatum Dominum nostrum Urbanum,
 Papam sextum, eadem incorporacio fuisset auctoritate Apostolica ex certa sci-
 entia confirmata. Tenor vero predicti Privilegii incorporacionis five
 unionis sic incipit: Nicolaus Dei Gratia, Episcopus Ecclesie Misnensis,
 Apostolice sedis Nuntius &c. finis vero talis est: Datum in Castro Stolpen
 &c. Subscriptio vero talis est: Et nos Nicolaus totumq; Capitulum &c.
 Actum in Monasterio Veteris Celle predicto Anno Domini MCCC LXXX
 in die B. Bernardi, Abbatis & Doctoris egregii, presentibus religio-
 sis & discretis viris, fratribus, Francisco Cellerario, Johanne Portario,
 & Nicolao, Custode dicti Monasterii, Domino Nicolao, Plebano in
 veteri Ranstete, strenuis quoque viris, Johanne de Maltitz, Hermann
 de Reynberg, & Thoma dicto Glefer, aliis quoque pluribus fide
 dignis testibus ad supra scripta vocatis specialiter & rogatis. In quo-
 rum omnium premissorum evidens testimonium & perpetuum
 firmamentum presenti facto Johannem Berlyn publicum Imperiali au-
 thoritate Notarium adhibuimus, nomineq; & signo suis proprio, solito,
 & consueto fecimus presens privilegium & mandavimus comuniri.
 Subscriptio Notarij: Et ego Johannes dictus Berlyn &c.*

§. 73.

Anno MCCCLXXXIII. Burchardus, Abbas Vetro-Cellensis, propter inopiam bona quædam potius Misnensi Episcopo, Nicolao, vendere, quam ab usurariis exhauriri voluit.

Id nobis prodit Fabricius in Annalibus Misnensibus p. 55.

§. 74.

Anno MCCCLXXXVIII. Franciscus, Abbas Cellensis, Roswinensibus pascua quædam in monte duro (Hartenberge) & valle Diaboli (vulgo sic vocato) in feudum concessit, pro quo beneficio Roswinenses Abbati Cellensi singulis annis semiamphoram cerevisiæ in die Walpurgis sistere vicissim tenentur.

Hoc notitiæ cuidam debeo Anno 1388. die S. Laurentii a Nicolao Heinrichsdorffio Prætoræ, Dieterico Beiero, Hentschelio de Moche, aliisque ex Senatu Roswinensi Abbati dicto, Francisco, datæ.

§. 75.

Vixit circa hæc tempora Antonius, Abbas Cellensis, ex Oppidulo Misniæ, Mitweida, oriundus, Artium liberalium Magister, ac Theologiæ Baccalaureus, Orator insignis, multæq; apud Matthiam, Ungariæ Regem, dignationis, scriptis etiam non unis longe inclytus.

Hoc etenim nomine non solum *L. Joach. Fellerus* in Cygnis suis quasimodogenitis Lit. A. 2. 3. Mitweidam extulit, scribendo: Protulit Mitweida *Antonium, Abbatem olim Cellensem &c.* Sed & diu jam ante *Autor Scriptorum insignium*, qui in celeberrimis præsertim Lipsiensi, Wittenbergensi & Francfordiana ad Oderam Academiis a fundatione ipsarum usq; ad annum Christi 1515. floruerunt, a Joachimo Johan. Madero a. 1660. Helmstadii editus, & in posterum nobis sæpius citandus, idem nos & luculentius nonnulla edocuit, quem Monachali, hoc est rudiori lingua

lingua de hoc nostro Antonio loquentem ipsum audire juvabit n.
LXX. Lit. F. 2: *Antonius, Abbas, & ipse quondam Cellensis, natione*
Theutonicus, ex oppido Mitweidis, provincie Misnensis, Artium
liberalium Magister, & Theologiae Baccalaureus, vir & mo-
rum probitate, & honestate vitae conspicuus, Orator facundis-
simus, cujus eloquentia & literarum elegantia admirationi
multis fuisse, praecipue Regi Ungariae Matthiae. Scripsit vero
venerabilis & dilecta memoria Pater Epistolas plures ad diversos, quae
& in magno pretio habentur ob elegantiam. Item Sermones ad Clerum.

§. 76.

Circa Annum MCCCXC. quiete victurus laudatus An-
tonius, Abbas Cellensis, sponte officio suo abdicavit.

Debemus hoc modo laudato Autori Maderiano, qui loco cita-
to ita de eo: Renuntiavit sponte Abbatiam ob vitae quietio-
ris rationem, *non, ut quidam impudentissimus blastero ac mendacissimus*
in quodam epistolandi modo falsissime scribit, a Fratribus pro-
priis dejectus & depositus. Atque ex hoc vel simili fonte ma-
nasse ea credo, quae nobis de eo Fabricius propinat in Annalibus
Misnensibus p. 55. ad annum 1385: Hujus (Johannis III. Episcopi
Misnensis, qui ab anno 1385. praesse coepit Dioecesi & Episcopatu
Misnensi,) temporibus Antonius, Vetero-Cellensis Abbas, chymiae de-
ditus, & rerum sacrarum negligens, a suo munere deposi-
tus, redigitur in ordinem.

§. 77.

Anno MCCCXCIV. Wilhelmo, Marchione Misnensi,
& Thuringiae Landgravio, lites multas variasque inter Ru-
dolphum, Albertum & Wenceslaum, Duces Saxoniae, ex
una, & Abbatem Dobrilugensem, Lupoldum, totumque
Conventum hujus Monasterii ex parte altera feliciter com-
ponente, testis compositionis hujus cum aliis, sed primarius
tamen, extitit Franciscus, Abbas Vetero-Cellensis.

Pluribus id edisserit ipsum Wilhelmi diploma, hoc anno super ista confectum, quod cum candoris Germanorum documentum, originem precariarum (der Besen) ex quibus postea collectiones (die Steuern) enatae sunt, Abbatemq; novae Cellae nos edoceat, non indignum reputamus, quod & hic legatur.

Wir Wilhelm/ von Gottes Gnaden / Margrave zu
 Witten/ Landgrave in Thüringen/ und Pfalzgrafe
 zu Sachsen/ bekennen öffentlich/ und thun kundt mit diesen Brieffe,
 als die Hochgeborne Fürsten/ Herrn Rudolff / Albrecht und
 Wenzlaw/ Herzogen zu Sachsen/ unsere liebe Vhemmen uf ey-
 nem Teil/ und der Erwürdige Herr/ Euphold/ Abt zum Dobir-
 luge/ und der ganze Convent uf den andern Teil/ alle ire treige/
 schedunge/ Zwenstracht/ und Geschichte/ und Brüche / di sich
 zwischen in von beyden Seiten und irn Helffern biß uf disen
 heütegin Tag forlaufen habē/by uns/sy der zu entscheidene/genßl.
 geblebn/ und uf uns gegangen sind / und wir uns derselben irer
 Gebrechen/als obgenant ist/durch irer beider Bete willen angenom-
 men haben/ Habin wir sie geschieden/und zwischen in usgesprochen/
 als hirnach geschriben stet / daß sie auch beyder syt festlichen gelobt
 haben zu baldene. Zum Ersten haben wir usgesprochen / und
 geschieden/ daß alle Sachen/ Brüche und Geschichte / und al-
 les/ das sich zwischen in und irn Helffern von beyden Syten
 biß uf disen heütigen Tag forlaufen habn / und geschehen
 sind/ und alle di damit begriffen sind / sie syn geistlich/ oder
 weltlich/ gänglichlichen und zumale gerichtet/ gesünet/ hingele-
 get syn sullen/ und sol eyne gerichtete Sache syn ane arg / und
 alle gewangene/ und Schatzungen/und Bedingnisse/die nicht
 bezahlet sint/ sullen auch ledig und loß seyn; auch so sullen un-
 ser Vhemmen dem Gottes-Huße und Convente zum Doberluge
 aller irer Eldern/ irs Väter und Vetteren Brieffe / di der Abt zum
 Dobirluge und der Convent hat / gnedichlichen vor Ritterschaften / di
 Schrift.

Schriſt kennen/ beſtetigen/ und Confirmiren/ und auch di
halten/ und nicht über vorn ane arg/ und das Cloſter zum Do
birlug gnedelichen ſchügen/ und vertheidigen/ als ire Eldern vori
tan haben ane geverde. Wer auch daß unſer Oheimen von
Sachſen obgenant eyne Bete yn irn Lande hieſchen / und
neimen wolden/ würden ſie in deme den Abt und Convent zum
Dobirluge auch bitten / wollen ſi in denne icht gebin mit gu
ten willen / daß mügen ſi tun / ob ſie wollen / und ſullen dar
von unverdacht blyben/ gebin ſi auch unſern Oheimen von Sach
ſen icht mit guten willen / daß ſullen unſere Oheimen vor
kein Recht noch Gewonheit haben/ und das ſol auch Abte
und Convente keynē Schaden bringen an iren Rechten ic.

By diſen Zeidungen ſind geweſt/ und ſind Bezüge di Erwür
digin/ Edele/ und Geſtrengen/ Herr Franze/ Abt zur Cellen by
Miſſen/ Herr Diterich/ Abt zur nünwen Cellen/ Herr Otte/
Scheneke von Sydaw/ Herr Ofſe von Sliwen / und andere viel
Epte/ Rittere/ Knechte/ und bidirlute/ den wol zu gleiben iſt/ gegeben
zu Turgaw/ nach Sittis Geburth drenz in hundert Jar / dar
nach yn dem vier und nünzigſten Jare an dem Brütage vor dem
Suntage/ als man ſinget Invocavit.

§. 78.

Anno MCCCXCVII, die 15. Julii mundo valedixit
Miſnae Catharina, Henrici XII, Comitis Hennebergensis,
filia altera, Friderici strenui uxor, quæ marito Coburgum,
Königsbergam, Sonnebergam, Neostadium, Rodachium,
Umbstadium, aliasque arces dotis loco attulerat, hincque
Cellam translata, ad latus mariti, & quidem ultima ex Prin
cipibus, fuit condita, magnifico Monumento ipsi ibidem,
teste Fabricio, cujus tempore id adhuc exſtitit, erecto, ho
die tamen non amplius viſendo.

Dictum annum & diem emortualem non solum diſtincte ſed
&

& sine contradictione referunt Scriptores, nominatenus *Fabricius* Orig. S. p. 68 1. & in Annal. Misn. p. 55. *Albinus* Chron. Misn. p. 294. ubi absque dubio ex errore typographi 1307. pro 1397. legendum est *Spangenbergius* Chron. Henneb. p. 199. *Faustus* Stem. Sax. p. 142. *Reusnerus* Gen. Wittik. p. 38. *Clauderus* Stem. Sax. p. 37. *Henningesius* T. 3. Gen. p. 17. Dn. *Lairitzius* Palm. p. 226. P. M. *Sagittarius* de locis sepulchr. D. S. L. A. 3. *Rempius* Calend. Sax. p. 196. *Krentzheimius* Chronol. *Brunnius* in Triade Elect. p. 244. *Hænnius* Geneal. Wittik. Ac licet *Albinus* loco cit. referat, quosdam Portæ eandem sepultam tradere, istis tamen non solum a supra laudatis Scriptoribus omnibus contradicitur, sed & testimonio sat luculento sunt Monumenta & Epitaphia nonnulla, quæ olim ibidem accepit, & a Fabricio & aliis descripta, ac ad nostra usque tempora conservata sunt, de pietatis quamvis affectu magis, quam ingenii acumine testantia. Sunt autem sequentia:

Als man schreib in dem Gnaden Jar Milleno & trecenteno,
Dazu Sieben und neunkig jar/die Julii ter quino,
Von Henneberg Frau Caterin/ Misnensis Marchionissa,
Des Landes Zier der Tugend/ Schrein tumba conditur in ista.
Herr Jesu Christ! wir dich bitten cum cordis devotione,
Du wollest ire Seele behüten ab inferni voragine,
Daß wir würdig werden mit ir/ verum assequi solamen,
So wir scheiden von dannen schir te semper laudare. Amen.

Nec melioris venæ est alterum:

Dreizen hundert Jar nach Cristi Geburt/
Siben und neunkig schreib man mut/
In aller Apostel Teilunge
Begrub man des Landes Zierunge/
Von Henneberg Frau Catherin/
Zu Meissen eine Marggreffin/
Gott laß si ruhen ewiglich
Das bitten wir alle inniglich.

Claudimus denique illo, quod tumbæ illius olim fuit inscriptum,
testibus *Spangenbergio* in Chron. Henneberg. p. 199. & *Fabricio* in
Annal.

Annal. Misnensibus p. 55. & simul etiam Conditorium illud illustre, postquam per 224. annos Marchionum Misnensium recepisset exuvias:

*Hac Catharina cubat tumba, quæ gloria matrum,
Illustrisque fuit, quæ studiosa viri.
Oderat hæc luxum, nec pulchra monilia gessit,
Indelibate simplicitatis amans.
Prima dedit partu, primum Electoris honorem
Qui tulit, eximio præmia digna viro.*

§. 79.

Anno MCCCCXIV. Johannes IV. Præsul Misnensis (Hoffman' alias dictus) Schweidnitzio-Silesius, ad Synodum Constantiensem profecturus ad sumptus, qui ad iter hoc longinquum requirebantur, facilius tolerandos Oppidum Nossam, quod anno 1357. Wittigo II, Misnensis Episcopus, Dioecesi suæ per emptionem adjecerat, Heinricho, Oderano, Abbati Vetro-Cellensi, vendidit.

Videantur *Fabricij Annales Misnenses* p. 58. *Fausti Chronicon Misnense* p. 17. *Peckensteinij Theatr. Sax. Part. II. p. 20.* Monumentum quoddam Episcopale habet, quod illa pecunia viatici quasi loco ipsi fuerit: Er habe das Geld vor solches Städtgen zum Behe, Pfennige und Reise-Kosten auff's Concilium nach Costniz vereußert.

§. 80.

Circa hæc tempora MCCCCXV. eximiæ eruditionis fama floruit Matthæus, Monachus professus Aulæ Regiæ in Bohemia, Ordinis Cisterciensis Monasterii, Liberalium Artium Magister, SS. Theologiæ Professor, ac subtilioris ingenii Philosophus, multum qui propterea & Husso disputando sese opposuerat, hincque, ejus partibus crescentibus, Bohemiam deferere coactus, in Cellam veterem, velut in Patrum suam, se contulerat, multisque ibidem editis scriptis inclaruerat.

N

Testis

Testis ejus, quod diximus, sit iterum *Autor Maderianus*, qui N. LXXIV. Lit. F. 2. b. de hoc nostro Matthæo sequentia reliquit: Matthæus Monachus professus Monasterii Aulæ Regiæ in Bohemia, D. Cisterciensis Ordinis, vir in sacris literis eruditissimus, & seculari Philosophia nobiliter & assatim instructus, Artium Magister, & S. Professor Theologiæ; Philosophus & Dialecticus acutissimus. Hic disputando Johannem Huß, heresiarcham, divinarum Scripturarum autoritatibus & rationibus gloriose vicit: ea propter Hussitarum insidias permetuens, e Bohemia ad Monasterium veteris Cellæ se transtulit; isticque complura edidit, quæ usque hodie in amplissima & pulcherrima prædicti Coenobii Bibliotheca extant, & haud parum eam illustrant: Inter quæ subnexa habentur:

Super summas Questionum Lib. IV. Incipit: Jesu Christi gratia directrice humiliter postulata &c.

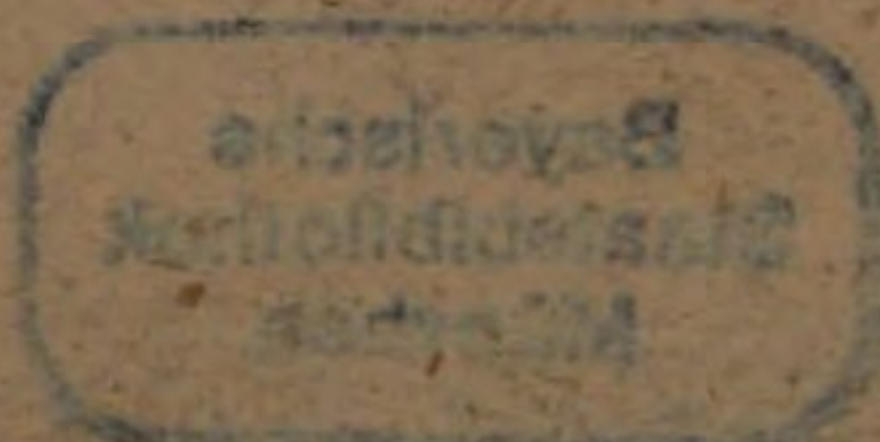
Lecturam super Evangelium Matthæi Lib. I. Iste liber totalis Evangelicus.

Commentarios in hymnos Cisterciensis Lib. I. Stephani primi Martyris.

Super tres quinquagenas Psalterij tria grandia & aurea Volumina, quorum primum incipit: Aperiam in Psalterio propositionem meam. Secundum: Quid gloriaris in malitia &c. Tertium vero: Domine Exaudi orationem meam &c. Claruit tempore Concilij Constantiensis.

Quod Autor Monachus de convictione Johannis Huß ex Scriptura gloriatur, ejus certiores demonstrationem adhuc expectamus; nam si hoc factum fuisset, insidias metuere Hussitarum non habuisset opus, qui nihil magis cum Hußo urgebant, quam ut ille convinceretur ex verbo Dei. Velitationes dialecticas & sophisticas cum ipso instituisse, de facili largimur, de quibus & gloriolæ tabulam ipsi Michæl Miris, alius, & sane non indoctus Veteris Cellæ Monachus, suspendere in Æternitatis Fano adgressus est in Dedicatione Claudiani Mamerti elegantissimi libelli de statu animæ, quam infra totam inferemus, ita pariter de eo perorans: *Illustrem quoque Cellam reddunt Matthæus, quondam Aulæ Regiæ Monachus,*

qui

qui literaria concertatione Johanni Huß Pragæ congregi-
diens, ipsum sæpe cum Hæresiarchis omnibus devicit, post-
que nimiam malorum pullulationem e Bohemia *perinde atq[ue]*
ad Portum Cella veniens, Fratres lectione sacra instituit, *nobilissimos*
in Petrum Lombardum, in Psalterium, in Evangelium Matthæi, in Hymnos
edidit Commentarios, pluraque alia comportavit. Brevius illa complecti-
tur Josias Simlerus in Bibliotheca Gesneriana p. 490. b. scribens:
Matthæus, Aulae regie Monachus, scripsit in P. Lombardum, in Psalterium, in
Evangelium Matthæi, Commentarios in hymnos, pluraque alia. Cæterum,
hunc Matthæum Cellæ non solum obdormivisse, sed & corpus ejus
ibidem quiescere, non solum B. Fellerus affirmat in *de Cygnis quasimodo-*
genitis Lit. B. 2. sed & Michaël Miris in supra laudata dedicatione, scri-
bens: *uterque (Matthæus & Grunerus) in Cella sepultus.* Ex libris
ejus sequentes in Bibliotheca Lipsiensi Paulina hodie adhuc
extant.

Matthæi de aula Regia Commentarius in tertiam quinquagenam Psal-
terii. Felleri Catalogus p. 180.

- Ejusdem Expositio in Hymnos Sacros. ib. p. 180.
- Ejusdem expositionis in hymnos continuatio. p. 180.
- in Matthæum p. 73.

| §. 81.

An. eodem MCCCCXV. Obiit Pragæ Dominus Heydo
(Heydenius) Burggravius de Dona, Eques, Cellam dehinc
translatus, ibidemque sepultus, erecto ipsi ibidem in Tem-
plo Cœnobii Monumento, quod non solum iconem ejus
corpore cataphracti, sed & insignia, quæ Cornu cervinum
fuerunt, exhibuit.

Verba isti sequentia a Monachis erant inscripta: Nach Gottes
Geburt MCCCCXV. Jare/ander 11000. Jungfrauen Tag/ist
gestorben zu Prage der Edle Herr/ Herr Heyde/ Burggraff von Do-
nyn/ Ritter/ in der Zeit/ als die böse Ketzerey schon über Hand nam/
Der hier begraben ruhet in Gotte, Amen.

Circa hæc tempora (MCCCCXV) insignis eruditionis fama floruit Vincentius Grunerus, (quem non satis recte inter Abbates Cellenses in Catalogo quodam MSto collocatum olim reperit Fabricius,) patria Zwickaviensis, qui, vel ob incrementum dogmatum Hussiticorum, vel ob denegata Germanis in Pragensi Academia, à Carolo IV. Imperatore ao. 1360. condita, ubi; jam aliquandiu non sine applausu docuerat, suffragia, ex eadem insigni & Magistrorum & Studiosorum numero stipatus, Lipsiam, ubi svasu suo nova mox à Friderico I. Bellicoso condita fuit, se contulerat, ibique, cum per multos annos Juventutem in omni doctrinæ genere insigni cum fructu instituisset, ipsiq; Academiæ divinæ humanæque Sapientiæ Emporii famam cum aliis dedisset, in Cellense Monasterium deniq; fuit avocatus, ibique mortuus & sepultus.

Nescio proinde, quid *Matthæo Dressero*, Erfurdiensi primum, dehinc & Lipsiensi Professore Historiarum & *Johanni Briderico* itidem *Historiarum* ac *utriusq; Lingvæ* in Philurea Academia Professore venerit in mentem, quod ille in *Isagoge* sua *Histor. Parte V. de præcipuis Germaniæ Urbibus* p. 371; hic vero in *Panegyrico seculari de origine, incrementis, & fortuna Academiæ Lipsiensis* anno 1609. publice recitato ac postea typis edito, illum faciant *Lipsiensem*, nisi quod mihi persvadeam, à *Petro Albino* in *Chronico suo Misnensi* Tit. 25. p. 335. de *erudit. Misnensibus* agente, ad hoc credendum fuisse inductos, ita ibidem scribente: *Vincentius Gruner, zu Leipzig bürtig // ein fürtrefflicher Schul-Lehrer zu seiner Zeit / ist unter andern eine Ursache gewesen / daß Churfürst Friederich der Erste / die Studenten / so von Prage gewichen waren / zu Leipzig auffgenommen / und ihnen eine hohe Schul gestiftet. Derwegen er auch in derselben neuen Universität der erste Ordinarius Professor Theologiæ worden / und dieselbe in ein gutes Auffnehmen bringen helffen / werden ihm diese Bücher zugeschrieben; Missa libri tres, de questionibus disputatis liber.*

*Germanum natione Josias Simlerus, & specialius aliquantum Misnen-
sem Zacharias Schneiderus in Chron. Lips. p. 232. perhibet, Ma-
ri-
culam, ut vocant, Universitatis sine dubio secutus, in qua ita le-
gas: Anno Domini 1410. Sabbatho in capite jejuni electi fuerunt in exa-
minatores Baccalaureandorum de natione Misnensium M. Vincentius de
Zwiccaw; Et mox: Anno Domini 1410. Sabbatho ante festum S. Georgij
electus fuit in Decanum M. Vincentius Gruner de natione Misnensium. Sed
Cygnea, ut diximus, oriundum ipsum fuisse, non solum, id, ita re-
ferente Felleri in Cygnis quasimodogenitis Lit. B. & ad Catalogos
Rectorum Academiae Lipsiensis, in quibus Vincentius Gruner de
Zwickavia quoque vocatur, provocante, adstruit Johannes Tritthe-
mius, Abbas Spanheimensis, luculentus in rebus Germanicis & sui
temporis Autor, haecce in Catalogo illustrium virorum de eo me-
moriam prodendo p. 37: Vincentius Gruner de Zwiccavia, Doctor Pra-
gensis & fundator Gymnasii Lipsiensis, vir in divinis Scripturis eruditus, &
in Philosophia seculari egregie doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio;
edidit non spernenda lectionis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam po-
steritatis cum gloria transmisit. In laudes vero ipsius sese magis diffun-
dit Autor Maderianus, quando haecce nobis & posteritati N. XXVII.
de ipso reliquit: Vincentius Gruner, natione Misnensis, Patria Zwic-
caviensis, disciplinae Lipsiensis, Collegij majoris Collegiatus, vir in liberali-
bus & tota Philosophia undecumque doctissimus. Hic post translationem Pra-
gensis Studij in Lipsiam multos per annos cum magno Scholarium proventu in
Philosophia defudavit; atque cum pene totam vitam in aliorum eruditione
absumpsisset, reliquit praeter cetera quaedam ingenij sui praecleari Monumenta
pro pueris edita, quibus se memorandum mandavit; ex quibus super exant
apud Lipsienses Grammaticae Lib. I. Rhetoricae Lib. I. Quaestionum dispu-
tatarum Lib. I. & super Canonem Missae Lib. I. & quaedam alia, quae tem-
poris intercapedo interrupit. Claruit autem Anno Domini 1410. Rector Stu-
dij. Henricus denique Panthaleon hoc ex re & vero ipsi in Parte II. Pro-
topographiae fol. 370. scripsit Encomium: Vincentius ille vir erat in
Scripturis sacris & humanioribus literis doctissimus, docendi tamen (pro-
more ejus seculi) Scholasticus. Hinc non mirum, quod tanta erudi-
tionis laude jam inclytus, Magister praeterea Artium, ac Theologiae Doctor
tantaque ab eloquentia instructus, Germanis in tres Nationes Pragensi*

in Academia divisis, ac tribus insuper suffragiis exclusis, incrementaque Hussicæ doctrinæ in dies timentibus facile persvaserit abitum, ac solenniter per *M. Henricum Boldenhagen depositis Rectoratus Insignibus*, reditum in patriam insigni Comitatus Studioforum & Doctorum multitudine instituerit. Lipsiam ergo delatus cum suis, non destitit hortari ac instare apud Illustrissimum Principem, quem pronum promptumque alias ad promovenda studia invenerat, ut pedem exulantibus Studiis hic figere, ac sub umbraculo suo nidulari ipsis liceret, sufficienti illorum sustentatione præmiisque etiam subinde constitutis, exoptatissimis diu illic perfrui halcyoniis. Incredibile prope auditu est, quod referunt Bohemicarum rerum Scriptores, intra octituum fere vices mille, & si Hagecio credere velimus, quadragies mille Magistrorum, Doctorum, Baccalaureorum, & Studioforum Praga discessisse, quorum non paucissima pars, postquam de nova celeberrimaque literarum officina inaudivisset, postmodum huc se contulit, obtinuitque Gruneri nostri quod plures, ut audivimus, memorant, & ipsi jam effati sumus, intercessione, ut commodum illis esset atque per omnem vitam profuturum hospitium, fundatoris Academiae Lipsiensis nomen cum paucis exinde fortiti. Dehinc & hoc singulare est, & hujus loci commemoratione non indignum, quod sicuti in nova Academia magna omnium, quorum intererat consensione, statim Theologiae Professor ordinarius (teste Dressero) ita & eadem primus Theologicae & secundus Philosophicae Facultatis Decanus fuerit constitutus, ac quod magis est, post *M. Joh. Ottonem de Monsterberg* & *M. Helmoldum de Solwedel* tertius Academiae Lipsiensis Rector anno 1415. die S. Galli publice renunciatus, attestantibus id non solum *Fellero* in Cygnis quasimodogenitis lit. B. 1. & 2. sed & *Heidenreichio* & *Schneidero* (p. 312. 332.) in suis Chronicis. Credibile tamen est, imo vero prorsus consonum, illum viribus corporis in tradendis juventutis vitæ ac doctrinarum præceptis absumptis, ingruenteque senectute in Cellense Cœnobium fuisse evocatum, ut ibi senior jam honesto in otio seniores æque Patres

ac juniores Monachos viva voce non solum ac præceptis saluber-
rimis instrueret, sed & exemplo cum maxime præiret puræ in-
nocentisque vitæ. Laudat hoc inter alia totidem verbis Michaël
Miris in supra laudata Dedicatione, scribens: *Illustrem quoque Cellam*
reddunt Matthæus, quondam aule Regiæ Monachus, ac Vincentius Gru-
nerus, uterque in Cella sepultus, quorum alter (Grunerus) Lip-
sienfis Gymnasii primus Decanus ex Pragensi Academia, in Cel-
la grammata quædam pulchra, denique in officium Missæ explanationes
conscripsit. Nam & hoc tenendum est, Monasteria, ut olim omnia,
ita & cum primis hoc nostrum Cellense Monasterium antrum Mu-
sarum sacrarum, διδασκαλείον & σχολήριον literarum fuisse, ex qui-
bus egregii Ecclesiæ Doctores, doctique census homines non secus
ac ex equo Trojano semper prodierant, de quo & pluribus infra
Michaelis Miri Dedicatio, quam totam inferemus, nos instruet,
hoc nomine cum primis attendenda. Famofum quippe semper ex-
stitit Monasterium, in quo XIV. Professores bonas Auditoribus do-
cebant artes, fratrumque numerus ad octogenarium usque redibat.
Gavisa est semper Abbatibus eruditione præstantibus, ac multarum
rerum usu confirmatis, uti in sequentibus audiemus. Sed ut ad Gru-
nerum nostrum redeamus, hoc saltem de eo addere adhuc volu-
mus, illum, ex antlatis laboribus, in dicto toties Cellensi Cœnobio &
corporis accepisse requiem, id non solum clare nobis prodente Mi-
chaele Miro, Galliculo, Monacho & ipso Cellensi, in Dedicatione,
quam mox afferemus, sed & manu, ipso id referente B. Fellerio,
nesciente cujus, quæ Trithemii supra citatis verbis hæc in mar-
gine olim adscripserat: *in veteri Cella sepultus.* Ingenii monumen-
ta denique ejus, quod concernit, de iis præter illa, quæ supra addu-
ximus, & Josias Simlerus in *Bibliotheca Gesneriana Tiguri 1574.* in forma
folii, ut vocant, edita, hæc: *Vincentius Gruner, natione Germanus,*
scripsit super officio Missæ Lib. 3. quæstiones disputatas Lib. 1. & quædam alia.
Vixit 1410. Quæ, si in unum colligamus, forte fuerint se-
quentia:

Super Canonem Missæ Liber I. Autor Maderianus, l. c. Si non unus est
cum sequenti,

De officio Missæ Libri tres. Albinus l. supra cit. Michaël Miris in Dedicazione cit. Simlerus l. c. Extare hos adhuc in membrana scriptos hodie in Bibliotheca Lipsiensi testis est Fellerus in Cygnis quasimod. Lit. B. 2. & in Catalogo. MStorum Biblioth. Lips. p. 180.

De questionibus disputatis. Lib. I. Albinus loco supra cit. Autor Maderianus l. c. Simlerus l. c.

Grammaticæ Lib. I. vel, ut Fellerus plenior nobis dedit titulum, *Compendium artium pro Baccalaureandis Grammaticæ, scilicet, Logicæ, Physicæ, & Astronomiæ.* Videatur Felleri Catalogus MStorum Bibl. Lips. p. 324.

Rhetorica, sive de Compositione Epistolari L. I. Autor Maderianus l. c. Fellerus Catalog. MStorum Bibl. Lips. 4to. p. 360.

§. 82.

Circa hæc tempora Nobilis quidam de Marschal obiit, in Cella sepultus.

§. 83.

In annum MCCCCXL. circiter incidit, quod Illustrissimorum Marchionum sepultura a Coenobio Vetero. Cellerensi, in quo antea ultra ducentos annos fuerat facta, sive quod Templum corpora eorum non amplius caperet, quod tamen vix credibile, sive ex arbitrio sequentium Marchionum, sive majoris, quod veritati accedit proxime, securitatis ergo, Misnam in Templum Cathedrale, quod in monte & intra arcis mœnia est, translata fuerit, a Friderico II. Electore, Sacello, Principum Conditorio, magnifice ibidem hoc anno exstructo; quanquam, si Fridericus I. Bellicosus & ibidem humatus fuerit, id jam a. 1425. fuisset factum.

Pluribus id persequuntur Fabricius in Annal. Misn. p. 62. Faustus in Chron. Misn. p. 65. Albinus in Chronico Misnensi Tit. 22. p. 294. Quando ergo Fabricius septem saltem Principes in Cel-

la sepultos tradit, referente Albino loco citato, intelligendum id est, de iis, qui publicis Monumentis ibidem post obitum memoriz commendati fuerunt, minimum alias 25, si Adelam excipiamus, si vero addamus, 26. sequentes, ut superius jam monitum fuit, & series addita docet, non vero 20, ut *Albinus*, aut 31, ut *P. M. Sagittarius* in de locis sepulchralibus Ducum Saxoniz autumat, qui iisdem *Juttam*, *Theoderici* afflicti conjugem, dehinc *Popponis*, *Comitis Henneberg.* conjugem, quam in Monasterio *Vesserano* jacere mox dicem⁹, dehinc ex ejus liberis *Theodericum*, Episcopum *Numburgensem*, *Numburgi* sepultum, & *Conradum*, *Misnæ* dormientem, *Dietericum*, itidem pinguem, & *Fridericum Tuttm*, *Dieterici* pinguis filium, *Seuselizii* potius cubantes, quos omnes jam supra ex hac classe exemimus, addidit, ibidem quiescunt.

1. *Otto*, *Misnensis* Marchio. p. 20.

2. *Hedwigis*, *Ottonis* Uxor. p. 28.

3. *Albertus superbus*, *Ottonis* filius. p. 31.

4. *Sophia*, *Alberti* uxor. p. 34.

5. *Adela*, *Ottonis* filia, (de cujus loco sepulchrali sub iudice adhuc lis est) p. 38.

6. *Theodericus*, *Ottonis* filius p. 39.

7. 8. 9. 10. *Otto*, *Jutta*, *Hedwig*, & *Sophia*, filius & tres filiz *Theoderici* & *Juttæ*, quæ tamen ipsa ejus Conjux 1235. demortua non *Cella*, sed in *Monasterio Vesserano*, in quo & anniversarium accepit, sepulta jacet. teste *Spangenbergio Chron. Henneb.* p. 107. quicquid *Scriptura* p. 27.

11. *Henricus* illustris p. 60.

(supra etiam referat.

12. *Constantia* *Henrici* illust. Conjux 1. p. 37.

13. *Agnes*, ejusd. Uxor 2. p. 50.

14. *Elisabeth de Maltiz*, Conjux ejusd. 3. p. 74.

15. *Hermannus Longus*, *Henr. illust.* filius p. 74.

16. *Fridericus* parvus, *Henr. ill.* filius p. 77.

17. *Henricus exul*, *Alberti degen.* filius p. 69.

18. *Hedwig*, *Henrici* uxor. p. 73.

19. *Fridericus*, *Henrici exulis* filius p. 73.

19. *Agnes*, *Friderici admorsii* conjux prima p. 68.

20. *Fridericus claudus*, *Friderici admorfi filius* p. 75.

21. *Fridericus Gravis* p. 81.

22. *Mathildis*, *Friderici gravis uxor* p. 78.

23. *Fridericus strenuus* p. 86.

24. *Catharina*, *Friderici strenui uxor* p. 95.

25. *Fridericus*, *Friderici strenui filius* p. 84.

26. *Catharina*, *Friderici strenui filia* p. 85.

§. 84.

Anno MCCCCLI. Johannes Abbas Cellensis, una cum Antistite Misnensi in Comitibus Provincialibus Grimmæ à Friderico Placido institutis, juxta cum Casparo de Schonberg, Episcopo Misnensi, aliisque Nobilibus & Senatibus Oppidorum primariorum, denominatus est collector reddituum Provincialium. (*Land Steuer Einnehmer*)

Videatur Antonii Weckii Chronicon Dresdense p. 439. Ex quo non obscure simul id colligitur, magna integritatis laude olim floruisse hosce Abbates, multumque fidei ipsorum fuisse concreditum.

§. 85.

Anno MCCCCLXIV. nonnullas leges circa hæreditatem observandas (quas Geradam appellant) Roswinensibus præscripsit Abbas Johannes.

Cujus rei testimonio est liber curiæ Roswinensis (*Stadtbuch*) in quo inter alia: Welche Ordnunge uns denn auch vorgesehet ist durch unsern Gnädigen Herrn zur Cellen / Herrn Johann Honsberg / der Zeit ein Ayt / und durch die ganze Samtunge; quæ verba & nos instruunt de Gente Abbatis Johannis, nempe, quod & aliunde nobis constat, ex familia Nobilium de Honsberg.

§. 86.

Anno MCCCCLXIX. obiit Conradus à Schonberg, Abbas Cellensis, vir multæ profundæque eruditionis, (quod huic nobilissimæ Genti hæreditarium prope est, ac pro-

proprium) magnæque apud Fridericum Placidum Electorem existimationis.

Ejus laudes sic effert Pirnensis: *Conradus*, Abt im Kloster Cjelle / starb MCCCC LXIX. sehr gelarthy und bey Churfürst Friderichen hochgehalten. Et P. M. Sagittarius in de splendore Familiae Schonbergicae p. 13. *Conradus in veteri Cella, Monasterio ad Multamsto, & ab Ottone divite, Marchione Misniae, anno 1162. exstructo eadem (Abbatis) dignitate circa A. C. 1460. est perfunctus. Idem & tradit Peckensteinus Theat. Sax. P. II. p. 57. de Nobilibus.*

§. 87.

Anno MCCCCLXX. Johannes de Mochau, sive Meca, Abbas Vetero-Cellensis, qui Conrado Schönbergio successerat, a quodam suo Consanguineo, viro nobili de Mechau sive Meca pariter dicto, in pago Rauschlicio prope Döbelam, litigio de villae cujusdam redditibus inter illos exorto, occiditur.

Videantur Fabric. Annal. Misn. p. 67. Errare ergo videtur Laur. Faustus, quando ille in Chronico Misnensi p. 17. refert, *Abbatem Cellensem, Dieterici de Schonberg, 40. Misnensis Episcopi, qui ab anno 1463. usque 1476. praesse cepit Episcopatus, temporibus a Monacho truculenter ac clanculum fuisse interfectum.*

§. 88.

Anno MCCCCLXXXII. Sacra interdicta fuerunt a Johanne V. Praesule Misnensi Abbatibus Cellensi, Buchaviensi & Dobirlugensi ob non numeratam certam pecuniae summam, qua vero soluta, rem divinam rursus facere potuerunt.

Conf. Fabricius in Annalibus Misnensibus pag. 69.

§. 89.

Anno MCCCCLXXXVIII. tumultus non exiguus inter Johannem Abbatem, & Monachos Cellenses coortus

est, qui Abbatem interfecissent, nisi ab Henrico ab Heiniz, Canonico Misnense, qui singulari fortuna tum erat praesens, fuisset defensus. Is enim arcu contento, quorum duos attulerat, quinque Monachos vulneraverat, reliquis fugatis, sicque Abbatem ex eorum manibus eripuerat.

Exponunt hoc Fabricius in *Annal. Misn.* p. 72. & Mollerus *Chron. Friberg. Annal.* p. 128.

§. 90.

Circa haec tempora MCCC CXCIX. vixit Leonhardus Steinmetzius, natione Thuringus, patria Ostrofrancus, Abbas Vetero-Cellensis, S. S. Theologiae Doctor, (sine dubio Lipfensis) celeberrimus, Cellae demortuus & sepultus.

Non possum non hic monere, quod in *Catalogo quodam vetere Abbatum Cellensium* huic Leonhardo alia assignetur Patria, nempe *Lichtenfelsum* in Franconia; ita enim nomen ejus erat expressum: *Leonardus Lichtenfelsius, von Lichtenfels | S. Theologiae Professor.* Sed maluimus tamen *Autorem Maderianum* praefere, utpote qui exploratum magis Leonhardi statum & conditionem habuisse videtur, quam iste *Author incertus seriei Abbatum* manca, interdumque falsa, dum Grunerum etiam Abbatibus inseruit. Iste vero de nostro Leonhardo haecce n. LX X. memoriae prodidit: *LEONARDVS STEINMETZ, natione Thuringus, patria Ostro-Francus, studio & disciplina Lipzensis, & ipse Abbas Monasterij Cellensis, Ordinis Cisterciensis, S. Theologiae Doctor celeberrimus; vir multae doctrinae. Egregias confecit & anno regiminis Abbatialis & post Sermones ad Clerum, quae cum aliis in dicto habentur Cœnobio. Moritur hic venerabilis Pater in Abbatiali regimine & cura, sepultus in Cella, planctus à multis & Epitaphiis ornatus. Duo in hac ejus relatione observamus. Primo, quod ejus sermones ad populum adhuc exstare in Cœnobio asserat; dehinc quod epitaphiis ipsum ornatum dicat. Prius quod attinet, non dubito illos contineri in illis voluminibus, quae B. Fellerus in *Catalogo MSto-**

rum Bibliotheca Paulina, in quam trauslatam fuisse Cellensem novimus, vel p. 137. notavit sub titulo: *Homiliarij pars I. II. pars æstiva* vel p. 150. sub Rubrica: *Sermones in Monasterio Cellensi prædicati à variis fratribus*. Dehinc nec lapidibus aut æri insculptis illum intelligere epitaphia autumo, sed ea quatuor chartacea, quæ pariter B. Fellerus in Bibliotheca Paulina hodiernum existare loco citato asserit p. 295. sub titulo: *Epitaphia IV. Leonhardi, Abbatis*, quæ forte mantissæ loco adjungemus.

§. 91.

Circa annum MD. aut sequentibus obiit Caspar de Schönberg, Eques Auratus Aquisgrani anno 1486. a Friderico Imperatore creatus, quique eodem anno Comitibus Aquisgranensibus cum Alberto, Duce Saxoniae, anno 1495. vero cum Georgio Wormatiensibus interfuit, Albertoque dehinc & Georgio ac Henrico, filiis, operam in bello Belgico & Frisico addixit, cujus corpus defunctum Cellense accepit Monasterium, Monumentum vero ejusdem, quod effigiem ipsius vexillum tenentis sistit, ex ære conflatum, Templum Trebanum, uno ab Altenburgo distans lapide, hodie ostendit. Verbatabulæ lignæ incisa illic additæ, ex quibus & causa translationis hujus Monumenti ex veteri Cella datur cognoscere, vel propterea addimus, quod olim æreum Monumentum Templum Monasterii Cellensis continuerit, ita vero se habent ista:

M E M O R I Æ

*Nobilissimi ac strenui Viri, Domini,
Casparis a Schembergk &c.*

*Qui genus & nomen clara de stirpe ferebat,
Quam gens a pulchro Mysia Monte vocat.
Est meritum statuam gestis ex rebus alienam,
Limite quo Cellæ claustra vetusta jacent.*

*Ast ubi jam melior Sacrorum apparuit usus,
 Concidit & regni gloria Papae tui:
 Tum ne versa forent Monumenta Herois aviti,
 Vertit ad hunc statuam grata propago locum;
 Ne quia corporibus varia est fortuna caducis;
 Virtutis similem quis putet esse statum.
 Sed tamen extincti quoque corporis ista figura
 Nos quoque virtutis nomen amare docet.*

§. 92.

An. MDIII. Raimundus Peraudi Cardinalis & Alexandri VI. Pontificis Legatus a latere, Misna Vetero - Cellam mense Januario onustus indulgentiis mercenariis veniens, ibidem pernoctavit, Principe dignis sumptibus a Georgio Duce ibidem exceptus.

Ejus adventum in Urbem Misnam uti *Fabricius* in *Annalibus Misnensibus* p. 76. refert hisce : *Raimundus, Cardinalis Legatus a latere, Misnam venit initio Januarij onustus indulgentiis mercenariis*, a cujus famulis Lipsiæ incensum Coenobium Paulinum; ita Monachus Pirnenfis ejus aduentum in Cellam talibus: *Raimundus Pabst Innocentii (Alexandri potius) Legat tam 1503. ins Kloster Zelle/und pernoctirte da.*

§. 93.

Hoc tempore (circa annum MDIX.) Cellæ, Abbatis titulo præfuit Martinus de Lochau, S.S. Theologiæ Doctor ac Professor, Ordinis Cisterciensis Generalis Commissarius, Stemmata nobilis, eruditione præstans, exemplo gravis, fama inclytus, ingenio summus, promovendisque studiis, emolumentoque Coenobii natus.

Ipse cum ingenio valeret, non nisi istos vicissim amabat, qui disciplinis probe imbuta circumgestabant pectora, & vitæ innocentia sese ipsi probarent. Hinc illius sub inspectione & ephoria officinā dixisses Monasteriū Cellense eruditissimorum ac præstantissimorum

rum

rum virorum, Literarum ipsi, Literatorum Fautori sumo, frequens erat commercium cum *Johanne Capnione*, & *Erasmio Roterodamo*, at quantis viris! Pellexerat non solum in Cellam, sibi que quasi à secretis voluerat esse literatorem sui ævi cum *Erasmio summo*, *Petrum Mosellanum*, qui postquam aliquandiu Lipsiæ Juventutem instituisset, idem postea & Cellæ fecit, ad Abbatis tandem dignitatem in Monasterio Portensi promotus; sed viros doctissimos insuper *Michaëlem Mirum*, magnum & literarum & pietatis, *Petri Mosellani* iudicio, cultorem, *Michaëlem Geitanum*, *Michaëlis Miri* in infraadducenda Dedicatione iudicio, excellentissimi ingenii virum, ac Liberalium artium Professoris officio ibidem per viginti & plures annos defunctum, inque humanioribus literis æque ac Musices peritia eximie versatum; imo *Andream Carolstadium* præbendam, ut vocant, in Cella sub hoc Martino Abbate ambiisse, patet ex ejus literis anno 1519. datis ad *Georgium Spalatinum*, in quibus (vide *Max. Rev. Dn. Olearii Scriptorium Antiquar. p. 47.*) inter alia hæc: *Si licet, velim per primarias preces obtinere sacerdotium, quod ducerem acceptandum &c. de collatione Reverendi Patris Abbatis de Czell Misnensis Diæces. aut P. Abbatis apud Numbergam.* Cæterum exstruxerat amplificandi divini honoris ergo auspiciis potissimum *Georgii, Ducis Saxonix, Lipsiæ Divi Bernhardi Collegium*, & ingentibus sumptibus eo perfecerat, ut

36. Fratres Cisterciensis Ordinis ibidem sustentarentur. *Bibliothecam Cellensem*, alias amplissimam, celeberrimam, rarissimisque Codicibus MStis refertam (hodie in Lipsiensem Paulinam translata.) insigniter omnis generis libris auxit adeo, tantaque copia, ut raro (*Miri in Dedicatione mox adducenda effato*) sit opus aliquod literarum, quod ibi non inveniat. Qui & ita patebant omnibus, ut non solum in Fratrum Cellensium, sed & in aliorum doctorum usum prostarent omnes. Multos exinde luci publicæ ac pristinae lectioni restitutos accepimus Codices, e quibus jam *Bonifacii Symoneta Cornu Abbatis opus*, & *Claudiani Mamerti Viennensis Episcopi de Statu animæ liber* adduxisse mihi sufficiat, quorum illum (pene divinum & inæstimabilem ab autore edente jactatum librum) *Hieronymus Emserus* anno 1509. Basileæ in lucem protractum publicam, vicissim nomini suo inscripserat; hunc vero, *Petri Mosellani* potissi-

munum cura pristino nitore restitutum, in anno 1519. excusum *Michael Miris Galliculus, Monachus Cellensis* doctissimus, illi pariter egregia quadam Epistola dedicavit; quæ cum multa contineat, quæ ad statum Cœnobii istius plenius cognoscendum faciunt, multosque insignis eruditionis Abbates, Monachosque tradat, Martinique Abbatis ingenium describat geniumque, ac supra jam multoties ad eam a nobis provocatum fuerit, non possumus non illam cum *Petri Mosellani* commendatitia quoad plurimam ejusdem partem hic inferere.

Petrus Mosellanus

Reverendo in Christo Patri ac Domino,
Domino Martino de Lochau,
S. Theol. Professori, Cisterc. ordin. in Veteris Cellæ
Cœnobio Abbati &c.

Domino suo observantissimo P. Mosellanus S.

Reverende Pater, ac Religionis Tuæ Antistes dignissime. Exhibuit mihi Religionis item tuæ Professor, D. Michael Müris, magnus & literarum & Pietatis cultor, Divi Claudiani Mamerti, Episcopi Viennensis de statu animæ venerandæ antiquitatis libros tres, hac lege tractandos, ut mea opera castigatiores facti in communem Christiani orbis usum publicarentur. Hanc Provinciam, tametsi duram & laboriosam (nam vetustam Bibliotheca tuæ exemplar librarii imperitia facillime depravatum erat) duplici tamen ex causa suscepi; partim ut amplitudini tuæ, in cujus honorem cedit hæc publicatio, gratificarer; partim ut hoc meo qualicunque studio rei Theologicæ Studiosos arctius mihi devincirem. Neque enim dubito, quin multi, quos alioguin tot mendarum portenta ab opere verè Theologico legendo deterruissent, idem emendatum majore cum voluptate, tum fruge, sint lecturi. Quid autem attinet hic verbis attollere, quantis sudoribus hæc qualicunque castigatio nobis constiterit, quando ipse, quæ Tua est in re literaria sedulitas, per te facile æstimare potes, quam sit arduum pariter & periculo proximum, ex tot modis corrupto exemplari aliorum librorum auxilio destitutum antiquam & veterem lectionem addivinare. Jam Græca, quæ Vir hic non doctus minus, quam sanctus, subinde suis velut emblemata quædam intexit, sic erant depravata, sic latinis figuris

impar-

inversa, ut ex ipsis figurarum ruinis vix vera lectionis vestigia quaedam potuerim cognoscere. Quo magis deploranda est majorum nostrorum, qui trecentos abhinc annos lingvarum presidio caruerunt, infelicitas, qua factum est, ut veterum libri omnes depravati adeo sint, ut plus pene negotij habeamus in eis restituendis, quam in ipsis condendis olim habuere Scriptores. Porro ne quid alienum mihi arrogem, & Æsopica corniculæ exemplo alienis me plumis convestiam, in latinis nobis non parvam opem attulit Michael Tuus, cujus supra mentionem fecimus, hoc plane dignissimus, cui certatim faveant docti & boni omnes, adeo est variarum & maxime sacrarum literarum peritus, adeo integer vitæ scelerisq; purus. Sed quid ego tibi tuos commendo. Bene valeat R. Paternitas Tua. Lipsiæ XVI. Calendas Augusti, Anno restitutæ Salutis M D XIX.

Michael Müris

Clarissimo Viro ac Reverendo in Christo Patri

*Domino Martino, ex veteri nobilique familia
de Lochavv orto,*

*S. Theol. Professori, Cœnobii Veteris Cellæ Cisterciænæ Religio-
nis Abbati dignissimo, Frater Michael Müris,
Galliculus, Monachus Cellensis, integerrimam obedientiam
& felicitatem!*

QVum, Ornatissime Pater, audiverim sæpius commonitione melliflua Fratres, deniq; filios tuos, te cohortantem, nil adeo necessarium Professioni monasticæ deditis, omniqve Christiano, atq; se quisq; cognoscat: eam vero cognitionem esse verissimam, qua suam internoscat quis animam, quam si quis norit, facile cogniturus est omnia. Eo itaqve paterno svasu dulcifluo & hortatu factum est, quo fratrum turba, quam numerosissimam semper habes, fuerit, estq; diligentissima, solum hoc ipsum nosse, quod ipse tu monuisti, quodq; svasisti necessarium scire cuiq;, propriam videlicet animam. Unde cuncti, perinde quasi folertes apiculæ florum succos colligentes, quisq; tuæ R. P. filiorum sic in revolvendis libris est diligens atq; studiosus, quo sese melius internoscat, quo suam quisq; propriam assequatur animam, per quam & cuncta felicia assequi possit, ut facile non sit judicare, sintne Fratres librorum, an vitæ bonæ

studiosiores? At ne, quod verum est, taceam, tam paterne tuos insti-
tuiſti Fratres, quo tranquillam ipſi piam ſanctamq; vivant vitam, & in lecti-
one ſacra cum ſint ſeduli, tum fervidi. Mirum, quam varia (dum non
raro fraterne conveniunt) Scripturarum odoramenta comportent
ac doctrinarum! Affert quiſq; quod bonorum ac veterum librorum excuſſe-
rit, quodve legerit. Huic optimo fratrum inſtituto ſubminiſtrat abun-
de, fertq; ſuppettias ornatiffima, quam Tu, Reverende Pater, extru-
xifti, Bibliotheca, quæ, ut eſt ampliffima, ſic opera diligentiaq; tua, bono-
rum fratrum, piorum ac hominum auxilio libris eſt optimis reſertiffima.
Quid ibi, quid artium bonarum, humanarum, divinarumqve lite-
rarum non reperitur? Quid in hac, quod veterum, quod neotericorum
eſt authorum, non conſpicitur? Prætereo vetuſtiſſimos, correctiſſimos, ra-
ros in omni diſciplinæ genere codices. Hoc unum (eſſi plura eſſent
producenda) in lucem affero nobiliſſimum opus Divi Claudiani Mamerti,
Viennenſis Epifcopi, ſuper animæ ſtatu, in tres libros diſtinctum,
opus rarum, doctum, elegans, copioſum, & à multis diu deſide-
ratum, quo ſic opere dignitatem animæ deſcribit humane, ſtatumq; quo
nullus ante ipſum, nullus poſt clariuſ unquam hac de re ſcripſerit, ac mani-
fiſtus. Quoniam vero ſicut plures, qui rem hanc ſunt conati plenius
indagare, tradereq; poſteris, credo R. P. tuam haud gravatim hanc
nomenclaturam eorum, qui de anima ſcripſerunt, & ſi non lege-
re, vel ſaltem introſpicere; De anima igitur veterum Philoſopho-
rum prope omnium inter ipſos invicem diſſentit opinio. Democri-
tus & Epicurus &c. Dedicatum eſt quondam hoc opus Sidonio, at nunc
denuo tibi dedicatur, Reverende Pater, in cujus tui Cellenſis Cœnobij Bi-
bliotheca repertum eſt, ab inſitu quondam vindicatum, ſervatum diligentiffi-
me, nuncq; prodit. Quod vero jure Tuæ benignitati dedicatur Claudi-
anus, nemo, ſi animi tui conſideretur ingenuitas, mirabitur, tum
hoc autem pluris tanto talig; Patri nuncupatum opus gaudebit, qui rem
literariam tum in tuo Cœnobio Cellenſi, tum in florentiſ-
ſimo Lipſiæ gymnaſio ardenter ſemper promoveris. Clara
ſemper fuit vetus Cella doctis ac piis Viris. Habuit ea virum,
cum doctrina, tum ſanctitate conſpicuum, venerabilem Patrem Ludige-
rum, quondam Abbatem, cujus Homiliæ adeo cuncti, qui vident, ſuſpi-
ciunt,

*aiunt, quo pari voce conclament omnes, nil eum differre mellifluo suo genere
dicendi à veris magnisq; illis dicendi Doctoribus, Hieronymo, Augustino,
Bernardo & aliis. Huius ut in lucem veniant opera, summo opere curandum
erit. Illustrem quoq; Cellam reddunt Matthæus, quondam Aulæ
Regiæ Monachus, ac Vincentius Grunerus, uterque in
Cella sepultus, quorum primus literaria concertatione Johanni Hus
Pragæ congregiens, ipsum sæpe cum Hæresarchis omnibus devicit, postq; ni-
miam malorum pullulationem e Bohemia perinde atq; ad Portum Celle ve-
niens, fratres lectione sacra instituit, nobilissimos in Petrum Lombardum,
in Psalterium, in Evangelium Matthæi, in Hymnos
edidit Commentarios, pluraq; alia comportavit. Alter vero Lips.
Gymnasii primus Decanus ex Pragensi Academia, in Cella grammata qua-
dam pulchra, deniq; in Officium Missæ explanationes conscripsit. Prætereo
clarissimos Abbates, Monachosq; tui Cœnobii, libet eos, ut ajunt, vel
nutu ostendere, quos tua benignitas aluit, clarosq; reddidit.
Fovisti atq; aluisti perinde atq; Pater indulgentissimus complures
viros doctos & religione conspicuos. Hos inter jure primatum tenet
Reverendus in Christo Pater, Dominus Petrus Mosellanus, virtum in
humanistum divinis literis cruditissimus, Monachus quondam Celle, nunc
Abbas dignissimus Monasterij Portensis, quem adeo dilexisti, ut semper à se-
cretis tibi fuerit, & nunc virtutum ac probitatis exemplum & speculum sit
cunctis, quibus prælatus est. Habet quoque tua Cella Michaelen
Geitanum, excellentissimi ingenii virum, qui Prioris officium ob vitæ
sinceritatem agit nunc ad annum vigesimum sextum, virum talem, qui di-
gnus est venerari ob ingenii sui excellentiam ab omnibus. Is enim non solum
artes, quas appellant, liberales callet, quippe Professor earum; verum
sacrarum literarum doctissimus, quodq; jucundum est ac nobile, sic res musicas
tenet, ut facile Princeps in nostris sit terris. Sunt alii complures bonarum
artium Professores, ex quibus nonnulli sacrarum literarum ornantur titu-
lis, hi numero 14 consortio gaudent Baccalaureorum, quorum
copiosior est numerus, qui simul omnes bonarum artium amore, piorumq;
probitate collustrant Cellam. Longum esset, numerosam Fratrum turbam,
quæ ad octogenarium usque excrevit, recensere, qui & pietate &
amore bonorum studiorum exemplis posteris relinquent. Gaudet
itaq;*

itaque Vetus Cella de tali tantog, Patre vivente, qui doctrina, moribus, disciplina sic instituis proprios, ut & aliorum Cœnobiorum Abbates eo sepe dirigant Fratres suos instituendos. Nam hæc summa cura tua, summum studium, nemini nocere, prodesse cunctis. Quod vero semper id conatus sis, testantur anxii labores tui & sumptuosi, quos pro tui Ordinis decore, honore, utilitate, pace subiisti. Quid, oro, Collegium Lipsiense Divi Patris, Bernardi, nonne summum amorem tuum, & in tuos, & in alienos testatur? Extruxisti (nonnullorum venerabilium Dominorum Abbatum auxilio concurrente) à fundamentis novum, amplum, decorum; quum hoc quoq, summa vigilantia providisti, quo Fratres in eo sub ea viverent disciplina, provisione, tranquillitate, qua in Cœnobiis. Citra dixerim aliorum Lipsensium Collegiorum injuriam, nullum Lipsiæ adeo Collegium sic dotatum est gratis, ut Bernardi sanctum Collegium, quod quidem factum benevolentia Principis illustrissimi Georgii, sed tuo labore, tua cura, tua sollicitudine. Memini me sacri Cisterciensis Ordinis in eodem conspexisse 36. fratres congregatos ex variis Monasteriis, ea morum gravitate procedentes, quo mihi tum fuerit spes maxima, non collabi sanctissimos mores uspiam, si respergerentur Cœnobia talibus optimè institutis viris. Vellem ego, semper is esset numerus, quin & autor in Collegio fratrum, profecto nulla sustinerent incommoda & Patres ipsi, & Cœnobia. Hoc, Pater benignissime, tua voluntas, tuus conatus, tuum studium, quo pax esset inter Abbates, quo disciplina in Cœnobiis, quo superabundans optimarum lectionum in Collegio copia. Verum is animus tuus rectus, à quibusdam sit licet, minime susceptus, à te nunquam tamen interceptus, quin eo semper in omnes amore fuisti, ut præter Ordinis tui sacri Cisterciensis pacem, unitatem, concordiam nil aliud malueris. Utinam hic fuisset animus, essetq, nunc quibusdam, cerneremus profecto idem nolle & idem velle, excrefcere disciplinam, mores pios, herbescentia, ingenia, vitam quietam & tranquillam. Nil enim adeo tibi contrarium, atq, hæc ipsa, que charitati sunt contraria. Nolebam in hoc devenisse, ornatissime Pater, novi etenim quam gravatim aliquid laudum tuarum excipias. Verum coëgit me veritas, amor, tuag, propria summa modestia, qua inæquum arbitraris alicui male velle, quin plus conaris, omnibus bene

*bene velle, præcipue literariæ Reipublicæ deditis. Sic enim
 literarum amatores excipis, honoras, veneraris, quo &
 ipse jure quodam à cunctis ameris. Testantur literæ, quas huma-
 nitate plenas ex Capnione doctissimo suscepisti, testantur quoque
 nonnulla Virorum doctorum ad Te dedicata opera. Quin hoc superadji-
 cio, nil adeo te suspicere, nil sic mirari, nil sic amare, atque doctos viros, qui-
 bus Urbano modestoque tuo judicio, citra injuriam aliorum præfers, amas,
 veneraris lumen unicum nostri temporis, nostri seculi decus, Erasmus
 Roterodamum, quem extollis, laudas, nilque adeo desideras, quam ejus
 sanam longissimamque vitam, ejus humanissimam familiaritatem, ejus excel-
 lentissima scripta, quæ tali tantoque studio comportas, ut si vel apex Erasmi-
 anus visus uspiam fuerit, hunc, ut habeant Fratres tui, citissime conaris, be-
 nigniterque præbes consensum & auxilium. Nec solum hujus illustrissimi viri
 condecoratur operibus Bibliotheca Cellensis, verum aliorum Doctorum lucu-
 brationes in ea reperiuntur tanto in numero, tanta copia, ut raro sit opus ali-
 quod literarum, quod ibi non inveniat. Inventum igitur hoc opus
 Claudiani Mamerti, Viennensis Episcopi, qui tempore Leonis I.
 Papæ vixit, A. Dni CCCXLIII. fascipe tibi nuncupatum, Pater
 benignissime, ut hoc in lucem clarior exeat Claudianus sub tuo nomine, quo
 diligentius sub tuo regimine sit ab interitu vindicatus. Volebam nonnulla
 alia interferuisse de tuis laudibus, ornatissime Pater, verum ne assen-
 tationis inurerer nota, dimisi, præcipue cum hæc summa tua laus sit,
 nil desiderare te laudum in hac terra. Nam quicquid ipse habes, vel vi-
 deris ab aliis habere, totam id Christo, optimo-maximo Salvatore, adscri-
 bis & das, qui solus tua laus est, tua spes, tuum confugium, qui tueatur te
 quam diutissime, & incolumem fervet. Bene igitur valeat Reveren-
 da tua Paternitas cum sacro Fratrum tuorum cœtu, cui me meaque studia
 dedico omnia. Ex veteri Cella XVII. Cal. Junii.*

S. 94.

Imo meretur & Emseri Epistola, qua Martino, Cellensi
 Abbati, opus pene divinum & inæstimabile (Emseri equi-
 dem judicio) Bonifacii Symonetae divi Ordinis Cistercien-
 sis cornu Abbatis, viri undiquaque doctissimi, de Christianæ

fidei & Romanorum Pontificum persecutionibus, (quod ipsum scriptum plenius a Max. Rev. D. Joh. Gottfriedo Oleario in Abaco Patrologico p. 91. recensetur) inscripfit, cum laudes non solum nostri Martini, sed & veteris Cellæ, ipsumque S. Bennonis de Cellensi Cœnobio vaticinium, contineat, tradatque deniq; in eadem, quod alibi me legisse non memini, Fridericum I. Imperatorem, nobilitate donasse omnes in perpetuum Cellæ incolas, ut integra ex benevola laudati Dn. Olearii communicatione hic legatur.

*Ad Reverendum in Christo Patrem D. Martinum, Cellæ veteris Abbatem,
Divi Ordinis Cisterciensis Generalem Commissarium,
Hieronymus Emser, Ducalis Secretarius.*

Bonifacii Symonetz, Cornu Abbatis, variæ & multivagæ eruditionis opus, *Reverende pater Abbas, Domine & benefactor colendissime, cum nova lima & regeſto duplici a me mangoniſatum* in lucem dare vellem, cui id æquiore, quam Paternitati tuæ titulo adſcriberem, inveni neminem, tum propter communem tibi cum Bonifacio non ſolum religionem & Ordinem, verum etiam dignitatem & eccleſiaſticam præſecturam, tum propter eandem cum eo divinarum & humanarum litterarum profeſſionem & præſtantiam. Quo fit, ut ingratum id eſſe tibi non poſſit, quando quidem ex eadem Cisterciensi familia & ab ejusdem diſciplinæ viro ad communem publicamque divi Ordinis tui famam ac gloriam emanarit. Et proſecto magnus eſt ſacratiffimus hic Ordo tuus, qui Conſtantini Magni temporibus ſub Anachoretis & Aſcetis digniſſimis Paulo, Anthonio, Hilarione, Machario per deſerta tunc Indiæ, Syriæ & Ægypti vagantibus radices figens; deinde a Baſilio Magno in Græcia ad micioſiorem vivendi formulam plantatus, a *Benedicto* poſtea in Italia, *Bernardo* in Gallia, & aliis in locis mirum in modum auctus & excultus, *præſantiſſimos in omni diſciplinæ & virtutis genere viros protulit, quorum ſcientia & vite ſanctimonia* non tam litteraria reſpublica, quam univerſa Chriſtiana religio in immenſum crevit, gubernata, & ſervata eſt. Floruerunt enim ex hoc ſacro Ordine ad hunc diem uſque, quantum in præſens colla-

colligere potui, Summi Pontifices. XXIII. Cardinales CLXXXIII. Abbates insignes M. DLXX. ex gregariis vero Fratribus multitudo pene infinita. Quam obrem haud facile dixerim, quantum religioni tua debeant cum omnes Christi fideles, tum maxime litterarum candidati, & Philosophiae amatores. Movit hæc nominis vestri claritas *illustrissimi & clarissimi Principis mei majores*, & præcipue felicitis recollectionis Ottonem, Marchionem Missnia, & conthoralem ejus Hedevigim, illustrem genere & moribus foeminam, ut Cella tua, cognomento veteri, edificanda, & quidem tam liberaliter dotanda animum adiecerint, sibi que & Nepotibus suis sepultura locum in ea elegerint, quod longe ante Cellam conditam in spiritu prævidens venerabilis Benno, Episcopus quondam Missnensis, cum forte eo loci transitum faceret, videreque columbarum illic turmam gregatim confidentium, ad comites conversus: en, ait, hic locus est, ad quem paucis post tempore nova quædam convolabit religio, atque innumerabiles Deo animas præsentabit. Nec in cassum fuit oraculum, sed ita, ut vir Deo plenus prædixerat, tanta mox, *Cella condita*, fratrum ibidem devotio emicuit, ut per motus fama eorum celebri Fredericus Enobarbus nobilitate donaverit omnes in perpetuum Cellæ incolas. Dicerem in univ-
sum quot viros claros tum litteris, tum vitæ innocentia hæc inclyta domus ab initio aluit, nisi parum ad Bonifacium nostrum adtineret. Quem, ut verum fatear, diligentius commendassem in hac mea epistola, nisi & a *Dulcinio* quondam statim infra satis esset celebratus, & tanta foret hujus viri laus & excellentia, ut latere neminem posset vel mediocriter sapientem. Qui igitur Bonifacium nostrum cognoscere cupiat in his eum ingenii sui monumentis, tanquam in speculo intueatur. Ego ad Cellam tuam rediens, paucis adhuc eam, & quidem ineptis versiculis concinam, donec majus aliquid Apollo spiraverit. Interea me paternitati tuæ iterum atque iterum commendo. Ex Gymnasio nostro Lipsensi, nundinario & Ducali oppido Idibus Juliis Anno Domini. MDIX.

Huic vero sequens in laudem Cellæ subjunxit carmen:

Cella vetus magnæ tangens confinia Missnæ,
Bernhardo, & summo sacra dicata Deo!

Cella

*Cella, Monasterium, quo non præstantius ullum
 Missna habet: & Missna terra Thuringa soror.
 Est fecunda solo: pisceso fertilis amne,
 Irriguis hortis, arboribusque scatet.
 Illinc sylva feras, hinc cædua robora pascit,
 Muneribus certant Liber & alma Ceres.
 Ipsa domus cultu est tam ædificata modesto.
 Ut nec sit risu digna, nec invidia.
 Nam medium sortita locum, nec Regia dici,
 Nec privata potest, nec nisi honesta domus.
 Sed nihil in bellum, tam bella est undiq; Cella,
 Quam Fratrum concors sanctaq; vita simul:
 Quos nisi divinis videas incumbere rebus,
 Semper habent hymnos, semper in ore preces.
 Quin neque Cecropiis major honor artibus usquam,
 Nec tam nobilibus Bibliotheca libris,
 Omnibus Martinus, Cella dignissimus Abbas,
 Vel nova constituit, vel meliora dedit.
 Nam veluti reliquos digno præcellit honore,
 Sic simul & cura præstat & ingenio.*

Cui vino vendendo Johannes Esticampianus & hanc insuper sus-
 pendit hederam, vel ob nomen Esticampianum non negligen-
 dam;

*Virtus ingenii & labor beati
 Laus Antistitis, ac patris verendi
 Splendor, gloria, dignitas, potestas,
 Qui sex condidit & dedit libellos
 Emunctos, varios, novos, probatos,
 Vix Præconis egent tuba vel acri,
 Suntque nam splendida, culta, fatq; nota
 Cunctis Gallia quid potest, latere
 Non est divitiis, fide stiloque.*

Supra vero cum vaticinii Bennonis de Cella nostra, quod equidem
 haud verius, quam ipsa ejus de illo jactata miracula existimo, ab Emsero in-
 jecta

jecta fuerit mentio, non possum non addere & illa, quæ Historia S. Bennonis, Monachii anno 1602. excusa, pag. 8. b. de illo habet: Was diesem Heiligen (Bennoni) der Allmächtige in seinem Leben von künfftigen Dingen offenbaret / seyn allein zwey sondere Sachen zu vermelden / als da er auff ein Zeit über Land reiset / und an einem ödten Orth vil Tauben sitzen sahe / prophecehet er / wie im künfft ein neuer Orden dorthin kommen würde / durch welches Gebeth vil Sünden selig werden. Wie dann Otto / Marggraff zu Meissen / dem Cisterker Orden / so hernach erst angefangen / ein Kloster / Cell genannt / dahin gepawet / herrlich begabet / und eingegeben.

S. 95.

Quemadmodum vero dudum Episcopi æque ac Principes Misnenses id egerant, ut & Sanctum quem haberent, quo sese jactare possent pro istius temporis religiositate, ita & Martinum nostrum maxime in aula Romana fuisse occupatum cum Episcopo Misnensi, Schleinitzio, novimus, quo Bennonem, Episcopum olim Misnensem decimum, anno 1106. ætatis suæ 96. demortuum, inter Sanctos acciperent, quod equidem anno 1523. ab Adriano VI. Pontifice, Bulla in hanc canonizationem die 31. Maii conscripta, ipsa vero canonizationis solennitate anno sequente die 16. Maii Misnæ & in Bavaria peracta, factum est, sed Martino nostro, si anno mortis ejusdem, quem Fabricius 1522. tradit, fidendum, jam mortuo.

Sane Emserus in libello *de vita Bennonis a. 1512.* Lipsiæ edito meminit, an. jam dicto 1512. laborasse illos, quorum inter erat, *Roma de Canonizatione Bennonis, nondum tamen eandem obtinere potuisse, imo nec post annos duodecim fuisse secutam, credibile est, si odium erga Lutherum eandem non ex manibus & ore Pontificis excussisset.* Ipse hoc non diffitetur Papa in Bulla, in qua (Germanice versa) hæcce inter alia leguntur: Nachdem nun unsre geehrte Vorfahren/nehmlich Alexander der VI. zum ersten/ hernach Julius II. und folgender Leo X. durch drey der H. R. Kirche Cardinale / aus ihren dreyerley Ständen und Ordnungen
Q unsere

unsere Ehrwürdige Brüdere Bernharden/ Bischöffen zu Ostia des H.
 Creutz zu Jerusalem/ Antoni, Bischöffen zu Alba/ Priester/ und Jo-
 han Diacon SS. Cosma und Damiani Titels mit Rath/ Vorwissen/
 und Gutheissen ihrer Brüder/ in dero Zahl/ gleichwohl damahlen ab-
 wesend/ wir auch waren/ Anschickung gethan/ und Bevelch gegeben/
 daß sie/ was von unterschiedlichen Orten in Teutschland für Erfahrung
 von Bischoff Bennonis Leben/ Sitten/ Leymundt und Wunderwer-
 cken/ so sich vor und nach seinem Todt auff sein Fürbitt durch Gott
 begeben/ mit allen Fleiß übersehen/ examiniren/ und wie sie es befinden
 möchten in dem geheimen Rath umbständiglich mit trewen berich-
 ten solten. &c. Et Autor vitæ S. Bennonis ipse hoc repetit, scri-
 bens: Was beschließlich unsers H. Bennonis Canonization oder
 die Erklärung in die Zahl der H. Gottes/ belanget/ ist dieselbe bey
 Pabst Alexander dem VI. Julio dem II. und Leone dem X. wohl an-
 bracht und getrieben/ auch durch etliche Cardinäle und Bischöffen von
 S. Bennonis Thun/ Leben/ und Wunderwercken/ an Orth und Enden
 es vonnöthen gewesen/ gewisse Erfahrung und Kundschafft aus der
 Pabste Verordnung eingezoget/ aber wegen ihres zeitlichen Ableibens
 allemal verhindert worden/ und velleicht durch sonderbare Schickung
 Gottes/ so die rechte Zeit wohl weiß/ den Lutheris. Keßern zum Spiegel/
 einen teutschen Pabst/ Adrianum dem VI. vorbehalten hat/ der die
 Canonization An. Domini 1523/ laut seiner Bulla, in das Werck ge-
 richtet. In horum ergo numero, qui Bennonis apothecofin sollicitarunt non
 solum, sed & qui impetrarunt eandem, fuisse Martinum nostrum,
 quoque, documento non solum sunt Literæ ejusdem supplices ad Ale-
 xandrum VI. Papam pro Canonizatione Bennonis, ejusdemque ad venerab.
 ac illustre Collegium Cardinalium pro eadem impetranda, sed & Bulla Alexan-
 dri Pontificis ad Episcopum Numburgensem & Abbates Cellensem & Buchen-
 sem, qua Canonizatio Bennonis permittitur; Literæ itidem ejusdem ad
 Papam, quibus gratias agit pro Bennone canonizato, itemque Capituli Misen-
 nensis literæ eucharistica ad Martinum Abbatem pro expeditione Bullæ Papa-
 lis. Et quo fructus laboris sui perciperet rectius, invitatus quoque
 ad solennem ejus Canonizationem fuit à Capitulo Misnensi, cu-
 jus, Decani scilicet & Canonorum Episcopatus Misnensis, invita-
 toria literæ Germanicæ, una cum Consilio D. Nicolai de Heyniz in causa Ca-
 noniza-

manizationis Bennonis ad Martinum Abbatem adhuc hodie in Bibliotheca Lipsiensi Paulina superare, testis est Fellerus in Catalogo MStorum Bibl. Paulinæ p. 310. & 311. quas forte alio tempore luci dabitur publicæ.

§. 96.

Anno MDXV. Wolfgangus Weishanius Conventor, sive Pastor Mitweidensis vixit, postea vocatus atque constitutus Parochus Gleisbergensis & vicini Monasterii Cellensis Procurator, quæ in functione anno 1554. adhuc fuit.

Vide M. Christiani Hermannii Chronicon Mittweidenfep. 199.

§. 97.

Claruit & circa hæc tempora (MDXV.) in Cella Michael Schmelzer, Geitanus alias vocatus, ab Oppido Geita, unde oriundus erat, Prior Cœnobii veteris Cellensis per aliquot viginti annos, Liberalium Artium Magister, earundemque ibidem Professor, ac SS. Theologiæ Baccalaureus, Philosophus, Orator, Theologus, & Musicus eximius.

De eo Autor Maderianus n. LXVIII. hunc in modum: Michael Schmeltzer, natione *Theutonicus*, natus ex Oppido Beiten (*Geiten* rectius) *Provincia Misnensis*, *Artium Magister*, S. Theol. Lipzensis Universitatis *Baccalaureus*, *Ordinis Cisterciensis Cœnobii prædicti Veteris Cella Monachus & Prior*, vir in *Philosophia seculari* apprime doctus, & in *divinis Scripturis* plurimum eruditus, *Philosophus*, *Orator*, *Theologus*, & omnis harmoniæ *Musicus* laudatissimus, peritissimus choravles. Et cum sit profundæ inventionis & ingenii vir, variis Cellense Cœnobium exornat opusculis. Comportavit miro ingenio & brevitate viros illustriores Ordinum D. Benedicti & Cisterciensis. Scripsit insuper pro instructione fratrum juniorum, quatenus Latine assuevisset loqui, *Dialogos sex*. Sermones ad Clerum plures, Epistolas etiam plures ornatas & elegantes ad diversos, quæ volumen grande comportatæ facient.

ent. Vivit adhuc varia cotidie scribens. Eoque & redeunt Michaelis Miris laudes, quas in dedicatione saepius citata nostro Schmelzero largiter admensus est, atque tales: *Habet quoque tua Cella Michaellem Geitanum, excellentissimi ingenii virum, qui Prioris officium, ob vitae sinceritatem agit, nunc ad annum vigesimum sextum, virum talem, qui dignus est venerari ob ingenij sui excellentiam ab omnibus. Is enim non solum, artes, quas appellant, liberales, callet, quippe Professor earum, verum sacrarum literarum doctissimus; quodque jucundum est, ac nobile, sic res Musicas tenet, ut facile Princeps in nostris sit terris.*

§. 98.

Neque oblivioni tradendus est Michael Müris, Meurer alias dictus, Heyna, Misniae Oppido, oriundus, Cellensis Cœnobii Monachus doctissimus, Theologus, Orator & Musicus pariter insignis.

Iste quis fuerit, vel ex supra additae ejusdem Dedicatione Claudiani Mamerti de statu animæ libelli, velut ex ungve leonem, de facili licebit colligere. Non tamen pigrabimur & ista, quæ Autor Maderianus nobis de illo communicat, & hic Benevolo Lectori velut de manu in manum tradere: Michael Müris, inqviens num. LXXI, alias Meurer, natione Theutonicus, ex Heino Oppido oriundus, Ordinis Cisterciensis, Cellensis Cœnobii Monachus, vir studiosus, & literarum tum humanarum, tum divinarum lectione peritissimus, ingenio subtilis & sermone luculentus, *Philosophus, Orator, Theologus, nec non Musicus, Citharædus, Organistaque præstantissimus*, edidit infra scripta:

Compendium Musicæ Lib. I.

De S. Benedicto Orationem I.

Orationem aliam de eodem. I.

De S. Bernhardo orationem I.

De Assumptione B. Virginis I.

Carmina & Epigrammata quoque varia.

Vivit adhuc in prædicto Cellensi Monasterio, quotidie nova cūdens 1541. (vitium typothetæ est, & 1514. esse debet.) Sed instar omnium nobis id sit elogium, quod magnus literaturæ labentis repara-

parator, Petrus Mosellanus, & ipse Monachus Cellensis olim, ut supra ex *Michaelis Müris* Epistola monuimus, postea in Abbatem Portensem electus, (quod & insignem nostro Cœnobio cedit in honorem) tribuit in supra adducta epistola *ipso, magni nempe & literarum & pietatis cultoris, hominisq; plane dignissimi, cui certatim faveant docti & boni omnes.*

§. 99.

Anno MDXVIII. Misnæ die 19. Kal. Febr. mortuus Henricus Schleinicius, Georgii, Ducis Saxoniae, Marschallus, cognomento cœcus, in domo filii sui Ernesti, Misnensis & Pragensis Præpositi, qui vivus magnas contentiones cum Henrico Duce sustinuit, in Cœnobio vetero-Cellensi fuit humatus.

Testem hujus non solum habeo Monachum Pirnensem, sed & Fabricium in *Annalibus Misnensibus* p. 81.

§. 100.

Anno MDXXII. mense Martio obiit Martinus de Lochau, Abbas vetero-Cellensis famosissimus, ibidem sepultus.

Id non solum testatur Catalogus MStus Abbatum Cellensium, sed & ipse Fabricius in *Annalibus Misnensibus* ad h. a. p. 83: *Anno 1522. Abbas Martinus vetero-Cellensis, usus in hac urbe Medicorum opera, cum morbus auctior indies fieret ad suos relatus moritur mense Martio. Usus eundem in urbe Misnensi Medicina, exinde credibile magis redditur, quod & domum propriam ibidem habuerit, quam, peste Lipsiæ faviente, Petrus Mosellanus, qui interea Misnam se receperat, incoluerat, ibique Gregorii Nazianzeni de Theologia quinque libros in linguam latinam transtulerat; quæ postea domus in commorationem Rectorum Ludi illustris cessit, illique dicata in hunc usque diem mansit. Vid. Fabric. Annal. Misn. p. 81. Magnus ergo hic studiorum Fautor & Pater ereptus fuit non solum Cellensi, sed & Lipsiensi Collegio Bernhardi, quod, ut supra audivimus, pro Fratibus Cisterciensis Ordinis ibidem extruxerat, multosque tum hic tum*

illic spectatz eruditionis ac vitæ Monachos undiqvae evocaverat; quod & B. Fellerus in laudibus ejusdem posuit in de Cygnis quasimodogenitis lit. B. 2. Ubi tamen prætermittere non possum, quin moneam, hallucinari B. Dn. Fellerum, quando & Vincentium Grunerum in Cellam à Martino de Lochau vocatum existimat, quod sane temporis ratio curatius habita non permittit, cum ille sub initium 15. hic vero sub initium 16. seculi vixerit, seculi intervallo adeoque invicem disjuncti fuerint, & forte Mosellanum Beatus Vir in mente habuerit. Epitaphii loco ipsi dabimus, quæ Autor Maderianus de illo literis consignavit: Martinus de Lochaw, moribus & genere nobilis, natione Theutonicus, insignis Theologiæ Doctor, Lipzensis Universitatis Alumnus, Abbas modo veteris Cellæ dignissimus, qui quemadmodum Cænobium suum Cellense utilioribus edificiis, ita etiam fratres suos, quos sub se habet, numero plusquam octoginta, & vita & moribus disciplinaque regulari ac variis literarum studiis tum humanis, tum divinis exornari curat. Ob eam rem maximis impensis ampliavit novis structuris D. Bernhardi Lipsiæ Collegium, Vir inter Prælatos Germaniæ magnæ & famosissimæ authoritatis, ac invictæ largitatis homo, Cisterciensis Ordinis ornamentum, decus & corona. Qui cum perspicacis & ingenii & doctrine vir sit, plures (& præcipue ad fratres suos) habuit tum ore tum scripto sermones elegantissimos, potissimum cum adhuc cura Regiminis & pastoralis sollicitudine obrutus non esset; Extant ejus sermones & collationes cum aliis. Nec mirum videri debet alicui, quod viri nostræ tempestatis docti, præsidentes locis Religiosorum, non plura scribant; cum sit plusquam satis, bene & utiliter aliis præfuisse, quam multos libros edidisse: præsertim cum plures malitia temporum, & hominum infestatione præpediantur. Claret adhuc in Cellensi suo Monasterio Misnensis Diœcesis, suos semper meliores efficiens, anno 1514. sub Maximiliano Rom. Imp. & Leone P. P. hujus nominis X.

§. 101.

Anno MDXXI. Nobilis Wolffgangus Marschallus in Rittwitz obiit, Vetro-Cellæ sepultus.

Epita-

Epitaphium, quod olim ibidem accepit, ita habuit: NACH CHRISTI GEBURTH MDXXI. DEN VIII. TAGK NACH CORPORIS CRISTI IST VORSCIDN DR GESTRENGE UNDE FHESTE WOLFF MARSCHALCK UF RITWITZ H. B. DEM GOT GENODE. Insignia ejus erant duæ forfices, quibus oves tonderi solent. Rittwitz vero Oschazensis præfecturæ pagus est, intra Doebelam & Oschazium situs, quod olim Durrfeldiorum quoque fuit.

§. 102.

Martino demortuo anno MDXXII, ipsi successit Paulus Amnicola, (vel Riparius, ut quandoque appellatum deprehendi, vel Bachman alias dictus) patria Chemnitensis, Artium Magister, Monachus, Procurator & Syndicus Cellensis primum, dehinc Abbas factus & Cisterciensis Ordinis Commissarius, qui multis scriptis publicis Luthero sese opposuit, iisque acerbissimis, vano attamen ausu ac plane ridiculo, multum patrocinio Johannis, Præfulis Misnensis, ad faciendum id incitatus & adjutus.

Lotricis filium Autor anonymus Catalogi Abbatum Cellensium nobis eundem prodit, *Chemnicioq; oriundum*, cujus Patriam vero Autor Maderianus plane tacet. Errorem ergo esse oportet, quando illum B. Dn. Fellerus *Roswinensem* pronunciat, scribens in *Cygnis suis quasimodogenitis* Lit. A. 3: *Protulit Roswinum Paulum Bachman, ultimum Cella veteris Abbatem, alias Riparium dictam, qui in Scriptis contra Lutherum Paulum Amnicolam se quoque vocavit.* Quod rursus ex omni parte se non ita habet. Nam hic *Amnicola, sive Riparius, non ultimane Cellensem egit Abbatem, sed potius Andreas Schmidewaldus, ut mox audiemus, ut adco ille penultimus fuerit Abbas.* Dehinc eum Chemnitio fuisse oriundum, indicio clarissimo sunt sua scripta, in quibus se ipsum Kemnicianum toties scribit. *Quod Lotricis fuerit filius, si penes Autorem istum fides est, id equidem dignitati ejusdem nihil derogare novimus, modo non scriptis ostendisset, ultra vulgi fecem*

fecem non sapuisse. Summariter suspensoque iudicio comprehendere omnia videtur, non sine aculeo tamen, *Monachus Pirnensis*, scribens: *Paulus Abt zu Ezele schrieb wieder den Abtrünnigen Münch Merten Luthern*. Equidem utriusque controversias hic excutere non est animus, hoc tamen præterire non possum, hunc ipsum *Bachmannum* putidissimi illius mendacii, quasi *Lutherus* fassus fuerit, se a *Diabolo* in disputatione quadam de *Missæ Sacrificio*, quod per quindecim annos tamen administrasset, fuisse convictum, & quod ex ea didicerit, *Missam* non esse sacrificium, fuisse autorē. Siquidem *Cochleus*, in historia a. 1534. f. 262. & 280. *Lutherum* aggrediens, refert, quæ *Paulus Bachmannus*, Abbas veteris *Cellæ* apud *Nossenam*, pro *Missâ* contra *Lutherum* scripserit, inter alia convitiatus, quod cum de divina revelatione aut visione nunquam gloriatus sit, sepe tamen commercium cum *Diabolo* jactaverit, & jam fateatur, hunc præceptorem suum esse, a quo didicerit, nihil boni esse in *Missâ*. Quod ipsum a *Bachmanno*, & postea a *Cochleo*, ad *Bachmannum* provocante, proterve, & nemine tunc æstimante, prolatum mendacium, impudentissime postea renovarunt *Surius*, *Gretserus*, *Tannerus*, *Schererus*, *Vetterus*, *Senarius*, *Keddius*, *Crucius*, *Becanus*, *Cornelius a Lapide*, & recentissime *Cordemoys*, *Arnaldus*, & *Bossuetus*. Sed dudum quoque jam est, quod terribili hujus scematis vanitatem ostenderint non solum nostrates *Theologi*, *Jacobus Heilbrunnerus*, *Fridericus Balduinus*, *Georgius Zemannus*, *Johan. Gerbardus*, *Gaspar Erasmus Brochmandus*, *Johannes Mullerus*, *Erasmus Gruberus*, sed peculiari dissertatione etiam vir summus *Vitus Ludovicus a Seckendorff*, quam integro libello, quod hoc mendacio illevit *Abbas Cordemoys*, opposuit, cujus contenta deinceps concise in æterno suo de *Lutheranismo* opere Lib. I. p. 166. 167. seqq. repetit, ubi cum primis originem hujus mendacii *Bachmanno*, quem insulsissimi & maledicentissimi epitheto mactat, ex re & vero vindicavit, secus ac in edita jam ante aliquot annos Dissertatione fecerat, *Cochlæi* cum nondum primam inspexerat editionem. Ex titulis vero *Scriptorum*, inconditorum plane, ac convitiis plenissimorum, quæ contra *Lutherum* (qui eum plane sprexit nec responso dignatus est ad nonnulla) emisit, cognoscitur facile, jure omni hoc epitheton a summo *Seckendorffio* tulisse, & sequentes sunt;

1. *Rosarium Rythmicum cuncta Dei beneficia succincte complectens, incipit:*
 Cujus immensa bonitas; omnia edidit prudenter,
 Ob id agamus gratias; ipsum laudantes instanter
 Autor Maderianus.

2. *Hymnum, cujus initium:*
 Virgo Vestalis, quæ te sponondisti.
 Autor Mader. Immaculatam sponfam fore Christi.

3. *In laudem Cœlibatus ad Moniales.*
 Autor Mader.

4. *Sermones complures in Festivitatibus ad Fratres.*
 Autor Mader.

5. *Rythmos consolatorios, præcipue rebus in adversis.*
 Autor Maderianus.

6. *Patientia specularis in laudem B. Jobi.*
 Autor Mader.

7. *Paulus Amnicola Kemnicianus* wieder das wilde gelssernde Eberschwein
 Luthern/ so mit seinem Riesel umzustossen sucht die Canonisation
 S. Bennonis, Bischoffs zu Meissen. A. 1524. 4t Exstat in Bibliotheca
 Cygnea.

8. Zu Errettung den schwachen Ordens-Personen/ so ykt zu dysen fehra-
 lichen bösen Gottlosen Zenten schwerlich betrübt und angefochten
 werden durch falsche verführliche Lere oder Schrift eyn tröstliche
 Rede Paulus Amnicola. 1524. Dreßden 4to.

9. Von Ceremonien der Kirchen/ das ist / von äußerlichen Dienste
 Gottes/ oder von leiblicher Übung göttlicher Aembter. Appendix
 von Priesterlichen Celibat oder Keuschheit durch den Apt zur Alten
 Zelle. Gedruckt zu Leipzig durch Nicol Wolrab 1537. in 8. (9.
 Bogen.)

10. *De auctoritate Papa.* Simlerus.

11. *De operum meritis.* Simlerus.

12. *De Missa.* Simlerus.

13. *De conjugio.* Simlerus.

14. *De Invocatione Sanctorum.* Simlerus.

15. *De votis Monasticis.* Simlerus.

16. *De jejuniis*. Simlerus.

17. *De una specie Sacramenti*. Simlerus.

18. *De conjugio Sacerdotum*. Simlerus.

§. 103.

Anno MDXXIV. Ado, Portza dictus, cum nonnullis aliis ex hoc Cœnobio Monachis ad Lutheri castra transit.

Debemus hoc Pirnensi Monacho scribenti: *Anno MCCCCXXIV. apostasirte Ato der Poetza sambt etlichen*. Quale nomen proprium sit *Portza* non satis capio, nisi sit ex iis, quorum frequens occurrit mentio in antiquioribus diplomatibus, nobilibus scilicet de *Porza* seu *Portzig* dictis. Siquidem non solum anno 1323. *Petrus dictus Portzig*, vel, ut anno 1334. vocatur, *Petrus Portzich*, Friderici Gravis Aulae Marefchallus, sed & *Johannes Pozle* Decanus Misnensis, qui anno 1394. vixit, jam mihi succurrunt.

§. 104.

An. MDXXVIII. Paulus, Abbas Cellensis, Civibus Roswinensibus leges, statuta, & consuetudines suas oppidanæ circa hereditates sequenti notitia confirmavit:

WIR PAULUS Apt zur Zellen bekennen und thun kund vor uns und unsere Nachkommende/ und sonst gegen männigl. daß uns unsere Unterthanen und lieben getreuen Bürgern. Rath und gemeine Einwohner unserer Stadt Roswein hochfleissig angelangt und gebethen haben/ nach dem sie ihz eine Ordnung und Satzung an statt vorigen dritten Theils / wie zu vorn zwischen Ehleuten / Mann und Weib / auff dero eines tödtl. Abgang gegen derselbigen Kinder / Eltern / oder andrer ihrer Freundschaft / mit den erworbenen / oder zugebrachten Güthern allenthalben sol gehalten werden bey dem Durchlauchten Hochgeb. Fürsten und Herrn / Herrn Georgen / Herzogen zu Sachsen / Land-Gr. in Düringen und Margg. zu Meissen / unsern Gnädigen Herrn / von newen erlangt und ausgewonnen haben / daß wir / als ihr Erb- und Oberherr / umb mehrer Sicherheit und Bestands des willen / die auch mitte wolten cräftigen / confirmiren und bestätigen

gen helffen. Dieweil wir dann in diesen und allen andern / was gute
Ordnunge und Sakunge belangt / und zu ihrem Nutz und besten ge-
reichen sol / ihnen allzeit mit Gunst und Förderung geneigt seyn / haben
wir ihnen solch ihre Bitte nicht versagen / sondern vnßern Gunst und
Consens zu solcher aufgerichteten Ordnung geben / und die mit confir-
miren und bestätigen wollen. Inmassen wir es dann hiermit und in
Krafft dieser vnßrer Schrift gegenwärtigl. confirmiren und bestäti-
gen / hierauff begehrende / auch ernstigl. befehlende / daß die in allen
ihren Clausulen / Puncten und Articuli nach / vermöge des Fürstl.
besiegelten Originals, von iezigen und allen andern nachkommenden
Bürgern und Einwohnern zu künfftiger ewiger Zeit also und nicht
anders / stät / vest und unverbrüchl. gehalten / und selbigen stracks nach-
gegangen werde. Treulich und sonder Gefehrde.

Zu Brkund mit vnßerm / der Epten Insiegel befestigt / und ge-
geben in obgenanntem vnßerm Closter / Donnerstages nach dem Son-
tage Cantate. der Geburth Christi im 1528sten Jahre.

§. 105.

Anno MDXXXIII, Petro, Abbate, Portensi, demortuo
electioni novi Abbatis Paulum, Cellensem nostrum Ab-
batem, Dux Georgius interesse voluit.

Literas propterea has ad Monasterium Portense Dux Georgius
ablegaverat :

Würdige / liebe / andächtige / wir stellen in keinen Zweifel / eüch ist wohl
wissentlich / welcher gestalt wir den Ehrwürdigen / unsern lieben andäch-
tigen und Rath / Herrn Julium Pflug / Thum-Probst zu Zeitz / in
Sachen / einen neuen Abt bey euch belangende / abgefertiget / und unsere
Meinung anzeigen lassen. Und ist nachmals unser Beger / wollet euch
zur Wahl nunmahls geschickt machen / und solches dem Ehrwürdigen /
unsern lieben andächtigen / Herrn Paulo / Abt zur Cellen / zeitlichen
vermelden / den wir auch gerne darbey sehen und haben wollen / und euch
allenthalben hierinne voriges unsers Befehls verhalten / und keines
weges etwas darinne verhindern lassen. In dem thut ihr unsere genß-
liche Meinung. Geben in Dreßden Contago Bartholomai. An. 1533.

Ad quas ita respondit Paulus:

*Præcharissimis ac Deo devotis Fratribus,
Priori, Senioribus ac Conventui insignis,
Cœnobij Portani*

Sola salus servire Deo; reliqua omnia fraudes.

Charissimi Fratres. Quale a Catholico Principe nostro Georgio, Duce Saxoniae, Mandatum acceperimus, binis ejus literis una missis, intelligetis, vestri erit muneris hac de re certiores nos reddere. Et quam optime valete. Ex Veteri Cella 2. Feria post Bartholomæi Apostoli Anno 1533.

Paulus, Abbas veteris Cella, Ordinis Commissarius.

Venit ergo jussu Principis (referente Justino Pertuchio in Chronico Portensi, p. 187. & sequ. cui & literas has debemus,) Dominica ante Ægidii Paulus Portam cum novem equis, comitibus vero & ministris undecim, qui more consveto electo ibidem Petro, istius Cœnobij Priore, feria quinta rursus discessit, donatus ab Abbate novo Portensi 10. Joachimicis, Capellanus vero ipsius uno floreno, Notarius uno floreno, coquus uno floreno, auriga semi floreno, totidemque famulo ejusdem, ex quo frugalitas istius temporis non obscure colligitur.

§. 106.

Circa hæc tempora Antonius Margarita ex nobili Judæorum familia, quæ Pragæ sedem habuit, nostram Religionem amplectens, Luthero præprimis charus exstitit, ac insigni, quod Judaismum detegit, scripto inclaruit. Docuerat ille anno 1532. per annum & dimidium Misnæ Theologiam, eandemque postea per annum in Cellensi professus est Cœnobio, Lipsiam hinc discedens, Ebraicam linguam cum maxime discipulis tradidit, a quo tunc temporis & D. Bernhardus Zieglerus in eadem fuit institutus.

Autor Catalogi Abbatum Cellensium margini hoc plurimam partem adscripserat, atque his conceptis verbis: Antonius Margarita hat profitirt zu Meissen ein und ein halb Jar/ in der Czele 1. Jar/ darnach zu Leipzig kommen/ da hat D. Ziegler sein Ebraam Linguam
von

von ihm studiret. Consentitque cum hoc partim, quod Fabri-
cius narrat in Annalibus p. 100. & Simlerus in Bibliotheca Gesne-
riana,

§. 107.

Anno MDXXXV. Obiit Abbas Paulus Amnicola sive
Bachmannus.

Mortem unacum Scriptis quibusdam suis ita tradit *Josias Sim-
lerus* in Bibliotheca Gesneriana: *Pauli Amnicola, Cellæ veteris Abbatis,*
multi tractatus & opuscula scripta contra Lutherum de votis Monasticis, de
Missa de conjugio, de invocatione Sanctorum, de una specie Sacramenti, de aucto-
ritate Papæ, de operum meritis, de conjugio sacerdotum, obiit 1535. Cæte-
rum de vitæ ejus ratione, antequam in Abbatem fuerat electus, hæc
nobis reliquit Autor Maderianus n. LXXII: Paulus Riparius, alias
Bachman/ natione Theutonicus, Patria - - studio & disciplina
Lipzenfis, Monasterii veteris Cellæ Cisterciensis Ordinis
Misnensis Diœcesis Cœnobita, Procurator & Syndicus,
Artiumque bonarum Magister insignis, vir ingenio præditus a-
cuto & perspicaci, & claro insignitus eloquio. Et cum sit literarum studiosissimus,
in agilibus nihilominus & externis rebus causisque Mo-
nasterii tractandis & expediendis plurimum velox & expe-
ditus. Retulit equidem miki, se ob causam quandam satis arduam, qua-
ter & decies Cistercium ex Alemannia petiisse, & diligenter ac
fideliter negotium sibi commissum executum fuisse. Cum itaque & metro &
prosa satis exercitatus sit, scripsit nonnulla devotionis rythmice
opuscula. Quod Autor ille ipsum de facili expeditione rerum
quarumvis & agilitate commendat, ejus documentum quoque
esse potest exstructio domus Abbatis (Abten) in Oppido Roswino,
splendidi satis ac commodi pro tempore illo ædificii.

§. 108.

Anno MDXXXV. Paulo e vivis erepto, successor ejus-
dem per electionem factus est Andreas Schmidewaldus,

Roswinensis, vel, ut alias audit, Ruspensis, ultimus perin-
clyti hujus Monasterii Abbas, qui memoriam sui præcipue
concivibus suis insigni Legato, quod hodie adhuc paupe-
res ex familia ipsius percipiunt, reliquit, anno 1586. de-
mortuus.

Exstruxit ille etiam nonnulla Hennersdorffii *edificia*, & *eximi-
um Templi ornatum* suo ære comparatum, eo *donaverat*, ultimum quo-
que ejusdem loci *Pastorem* Catholicum constituerat, postea primum
factum etiam Lutheranum. Illum vero paulo ante *Augusti* Electo-
ris Saxoniz mortem an. 1586. obiisse, alicubi me legisse memini.

§. 109.

Anno MD XLVIII. die 16. Novembris ab Electore
Mauritio generalis Theologorum Conventus Cellæ de
accipiendo aut rejiciendo libro, qui interim nomen ge-
rebat, institutus legitur, quo omnes, qui Torgaviæ antea
congregati fuerant, convenerunt Georgius scilicet Prin-
ceps Anhaltinus, Philippus Melanchthon, D. Caspar Cru-
ciger, Johannes Försterus, D. Joh. Pfeffingerus, D. Ge-
org Major, Daniel Greferus, Caspar Zeunerus, Antonius
Lauterbachius, ubi, cum in doctrina cedere non possent,
deliberatum saltem fuit, an in adiaphoris & ceremoniis da-
re aliquid adversariis queamus: sed re in utramque partem
ventilata, ne sic quidem ad optatum perducere finem res po-
tuit, sed certæ annotationes saltem ad Librum illum fuere
compositæ, ac decretum simul fuit, se responsuros Impe-
ratori & acceptionem libri interim deprecatorios.

Sunt alii, qui 10. Aprilis id factum tradunt, sed falso. Videatur
Fabricius in Annalibus Misn. p. 98. qui tamen Pfeffingerum, Ma-
jorem, & Zeunerum omittit. Faustus in Geneal. Sax. p. 224. 226.
Möllerus in Chron. Friberg. Annalibus p. 245. 246. Melanchthon
in Epistolis ad Camerar. p. 591. Greferi vita p. 79. Mulleri Anna-
les Saxon. p. 113.

§. 110.

§. 110.

Eodem anno MD XLVIII, Monasterio in profanos usus converso, Præfectus Cellensis & Chemnizensis factus est Wolffgangus de Schonberg, Toparcha in Nuenforga, Knautheyn & Franckenberg.

Hujus testis est P. M. Sagittarius in splendore Familiæ Schonbergicæ p. 15.

§. 111.

Eodem Anno MDXLVIII. Johannes Hellwigius, Monachus diu antea vetero-Cellensis, Fribergæ Catecheta, & qui à maridie semper in Templo ad S. Petrum concionetur, constitutus est.

Confer Mölleri Chron. Fribergense p. 266.

§. 112.

Circa annum MDXLVIII. vel sequentibus annis Elector Mauritius, commodum Civium Dresdensium publicum promoturus, inter alia prædium Leubniz, quod olim ad Cellam veterem spectaverat, cum aliis adhuc pagis Strehla, Goppela, Gosterizio, Torna, Reigio, & Gompiz, nonnullisque subditis in Krebs cum omni jurisdictione (excepto superiori in Krebs, quæ ad Pirnam pertinuit) Senatui Dresdensi jure hæreditario concessit.

Vid. Weckius Chron. Dresd. p. 192.

§. 113.

Anno MDL, Monasterio Grimmensi in Scholam provincialem Mauriti Electoris jussu & auspiciis immutato, primus Rector eidem præfectus fuit Adamus Siberus, Administrator vero rerum Oeconomicarum (Schul-Verwalter) primus Wolffgangus Drechslerus, qui in vetero-Cellensi Cœnobio priorem antea egerat.

Debeo hoc MSto Chronico Grimmensi.

§. 114:

§. 114.

Anno MD XCI. die 21. Junii Valentinus Roth / Faber lignarius Nossensis, hora duodecima meridiana in Cella mole muri labentis, in quo disjiciendo erat occupatus, obrutus, occubuit, justo sine dubio Dei judicio, cum per annos 22. sacra Coena non fuisset usus, causatus, semel tantum, cum ægrotasset, à Pastore suo Jacobo Geyero fuisse invisum, neque tamen apud Successorem illius eandem desiderasset, sæpiusculæ licet ab ipso (M. Paulo Facklero) admonitus, id facturum se esse promississet. Corpore ejus sublato & in magidem reposito, illa media disrupta est, signoque per campanam ad funus ducendum dato, pistillum fractum fuit, nocte quoque præcedente dieque sequente vi magna ventorum audita.

M. Pauli Fackleri est relatio, quam Ecclesiæ libro istius loci intulit.

§. 115.

Anno MDCLXXVI. die 21. Augusti Johannis Georgius II. Elector Saxoniae pietate in cineres & ossa Majorum suorum motus, Wolffgango Rudolfo ab Ende in Ehrenberg, Wolffgango Casparo de Klengel in Naundorff, & Antonio Weckio mandatum dedit, ut sepulchra & Epitaphia illorum in Cellæ ruinis investigarent, repertaque, ut melius cubent, facerent, exstructo posthinc novo etiam istic loci sacello, quod hodie adhuc visitur. Quod quæ ratione fuerit executum, supra p. 23. adducta illorum relatio docet plenius.

Et tantum de origine, progressu, & excidio hujus Cœnobii hætenus mihi innotuit, restat ut Catalogum Abbatum, quousque equevidem illi mihi certo innotuerunt, subjungam.

Series Abbatum Veteris Cellæ

Non solum, ut Fabricius eandem olim descriptam accepit, sed etiam uti in ipsa Dissertatione passim illorum mentio facta est.

1. *Heinricus de Fulda, de quo vide supra p. 16. 17. 18. 19, ad annum 1162. 1175. 1181.*
2. *Witi-*

2. *Witilibus (Wittichius) de Isenach*, Abbas secundus. Catal. Abb. MSt.
3. *Lutigerus I.* Abbas tertius, de quo *Autor Maderianus* num. LXXIII. Lit. F. 2. quod supra inferere obliti sumus, hic vero non possumus non addere, sequentia memoriae prodidit. *Ludigerus*, Abbas tertius *Cœnobii Veteris-Cellæ*, vir usque quaque doctissimus, & divinarum Scripturarum scrutator ac Doctor profundissimus, scripsit in tribus Voluminibus sermones celebres spectatæ doctrinæ, orthodoxos, Ecclesiasticosque stilo suo Doctores insecutus, in quibus divino & terso eloquio plerasque divinæ Scripturæ difficultates, latentesque sensus sub vario subtiliq; interpretamento luculenter resolvit. In quibus revera declamationibus, qualis vir iste, & quanta devotionis, compunctionis, charitatis, zeli, pietatis, humilitatis, perfectæque virtutis fuerit, dilucide a quoque venari potest. Fertur, quod de Ordine Canonorum, quos Regulares appellant, ad Cistercienses transmigravit. Claruit 1125. Quæ Epocha tamen sic recte se non habere potest, cum Monasterium 1175. fuerit perfectum, ille vero tertium Abbatem ibidem egerit; sequitur ergo, quod minimum 1225. esse debeat. *Michael Miris*, Monachus Cellensis, in supra laudata Dedicatione ita ejus decantat laudes: *Habuit ea virum cum doctrina, tum sanctitate, conspicuum, venerabilem Patrem Ludigerum, quondam Abbatem, cujus Homilias adeo cuncti, qui vident, suspiciunt, quo pari voce conclament omnes, nil eum differre mellifluo suo genere dicendi a veris magnisque illis dicendi Doctoribus, Hieronymo, Augustino, Bernhardo, & aliis. Hujus ut in lucem veniant opera, summopere curandum erit.* Et *Josias Simlerus* in Bibliotheca Gesneriana sequentibus ejusdem Scriptorum p. 460. meminit: *Ludigeri, tertii Abbatis Cellensis in Misnia, Sermones festivos, item per diversa anni tempora, Ejusdem Liber Azymorum, Oratio de S. Bernhardo.* Vide supra p. 37. 38. 45.
4. *Matthæus* vixit 1200. p. 34. sub eo Tammo Prior, Gerardus Cellarius, Ludigerus Monachus.
5. *Henricus*, patria Schmollensis.
6. *Bernhardus* vixit a. 1216. cujus supra p. 39. §. 29. mentio est facta.
7. *Wilhelmus* de Torga, obiit 1219. vide supra §. 30. p. 39.
8. *Ludigerus II.* vixit. 1224. p. 45.
9. *Theodericus*. Catal. Abb. MStus

10. *Bernhardus*, Catal. Abb. MS.
11. *Gerhardus*, Catal. MSt. Abb.
12. *Martinus*, Catal. MStus Abb.
13. *Johannes*, Catalogus MStus Abb.
14. *Matthias*, vixit 1267. p. 50.
15. *Henricus*. Cat. MSt.
16. *Burchardus*, vixit 1279. 1283. p. 55. 56. 59.
17. *Fridericus*, Cat. MStus Abb.
18. *Cornelius*, vixit 1320. p. 77.
19. *Henricus*, Catal. MS. Abb.
20. *Witigo*, Abbas 1380. p. 88. 89. 90. 91.
21. *Burchardus*, vixit anno 1383. p. 92.
22. *Antonius de Mittweida*, vix. 1388. circa 1390. abdicavit officio p. 92. 93.
23. *Franciscus*, vixit 1394. p. 93. adeoque illa, quæ supra ad annum 1388. p. 92. dixi, potius de anno 1398. intelligenda esse reor, quam tamen epocham Dn. Knauthius ita mihi communicavit.
24. *Henricus*, Oederanus. Vixit 1414. p. 97.
25. *Johannes de Honsberg*. vixit 1451. 1464. p. 106.
26. *Conradus a Schönberg*, obiit 1469. p. 106.
27. *Johannus de Mochau vel Meca*, an. 1470. a Monachis occisus p. 107.
28. *Witigo* de Miltiz. Catal. MStus Abb.
29. *Franciscus*, Fribergensis, Catal. MStus Abb.
30. *Johannes*, Hirsbergensis, Hic vixit 1488. p. 107. 108.
31. *Leonbardus Steinmetzius*, Ostrofrancus, vix. 1499. p. 108. Cat. MSt.
32. *Martinus de Lochau*, Gente ac mente nobilis, obiit 1522. p. 110.
33. *Paulus Bachmannus*, sive *Amnicola*, Chemnicensis, anno 1522. electus, obiit 1535.
34. *Andreas Schmidewaldus*, Roswinensis, electus 1535. obiit. 1586.

F I N I S.

4.

Schlegel, Christian,

Christiani Schlegelii De Cella Veteri, Ditionis Ac Diœceseos Misnensis
Inclyto Quondam Cisterciensis Ordinis Monasterio, Ac Illustri Marchionum
Misnensium Conditorio Apospasmation Monumentis quibusdam æri incisis,
Nummis, ac Sigillis illustratum

Dresden [1703]

4 H.mon. 585

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10813048-1

VD18 14584573